

ĀDAŽU NOVADA AINAVU PLĀNS

Tematiskais plānojums

Pasūtītājs: Ādažu novada pašvaldība
Izstrādātājs SIA "GRUPA 93"

Ādaži 2024

Saturs

I VISPĀRĪGĀ DAĻA	5
1. Ievads	6
2. TmP izstrādes mērķis un pamatojums	7
3. Saistošās dokumentācijas izvērtējums	9
4. Ainavas politikas dokumentu nostādnes	11
4.1. Ainavas vispārējs raksturojums	11
4.2. Ainavas specifisks novērtējums	14
4.3. Ainavas kvalitātes mērķa pamatnostādnes	22
5. TmP izstrādes metodika	23
II ANALĪTISKĀ DAĻA	24
6. Esošās ainavas raksturojums un izvērtējums	24
6.1. Ainavu tipi	30
6.2. Ainavu telpu raksturojums un novērtējums	31
6.3. Urbānās attīstības ainavu telpas	37
6.4. Novada industriālās / ražošanas teritorijas	39
6.5. Īpaši vērtīgās ainavu telpas	40
6.6. Jūtīgās ainavas / konfliktvietas	41
6.7. Sabiedrībai nozīmīgās ainavu telpas	43
6.8. Ādažu novada ainavas kvalitātes mērķis	48
7. Ādažu novada apdzīvoto vietu publisko ārtelpu raksturojums un izvērtējums	49
7.1. Publiskā ārtelpas infrastruktūra Ādažu novadā	50
III REKOMENDĀCIJU DAĻA	53
8. Ainavu saglabāšanas, attīstības, plānošanas un izmantošanas priekšlikumi	54
8.1. Vispārīgas rekomendācijas ainavu telpu attīstībai, vērtību saglabāšanai un izcelšanai	54
8.2. Rekomendācijas ainaviski vērtīgo teritoriju attīstībai un ainavu pārvaldībai	56
8.3. Teritorijas, kurās nepieciešams veikt padziļinātu izpēti un izstrādāt detalizētākus vides atveseļošanas vai ainavu reģenerācijas plānus	59
9. Publiskās ārtelpas saglabāšana un attīstība	68
9.1. Publiskās ārtelpas objekti pilsētā un ciemos	70
9.2. Publiskās ārtelpas savienojumi	72
PIELIKUMI	75

Terminu skaidrojumi

Ainava – teritorija tādā nozīmē, kā to uztver cilvēki, un kas ir izveidojusies dabas un/vai cilvēku darbības un mijiedarbības rezultātā.

Ainavu aizsardzība – darbības, lai saglabātu un uzturētu ainavas ievērojamās un raksturīgās īpašības, kuras ir pamatotas ar tās mantojuma vērtību, ko nosaka šīs ainavas dabiskais veidols un/vai cilvēku darbības

Ainavas attīstība – ainavas struktūras un funkciju pārveidošanās laika gaitā, kuras izraisa gan dabiskie procesi, gan cilvēka darbība.

Ainavas kvalitāte – ainavas uztvere (vērtība) atbilstoši tās holistisko raksturu veidojošo dabas, kultūras uz psihoemocionālo iezīmju nozīmei un ieguvumiem sabiedrībai. Ainavu kvalitāte ir relatīva un nav absolūta, tā ir interpretējama noteikta mēroga (nacionāla, reģionāla vai lokāla) un konkrētās sabiedrības izpratnes kontekstā.

Ainavas kvalitātes mērķis – specifiskai ainavai nozīmē kompetentu publisko iestāžu formulētas sabiedrības vēlmes attiecībā uz viņu apkārtnes ainavas raksturiežīmēm.

Ainavu pārvaldība – no ilgtspējīgas attīstības perspektīvas nozīmē darbības, lai nodrošinātu regulāru ainavas attīstību (EAK – kopšanu) ar mērķi virzīt un harmonizēt pārmaiņas, kuras rada sociālie, ekonomiskie un vides procesi.

Ainavu plānošana – konsekventi uz tālāku nākotni vērstas darbības, lai uzlabotu, atjaunotu vai radītu jaunas ainavas.

Ainavu politika – kompetentu publisko iestāžu izstrādāti principi, stratēģijas un pamatnostādnes, kas ļauj veikt specifiskus pasākumus, kuru mērķis ir nodrošināt ainavu aizsardzību, pārvaldību un plānošanu.

Ainavas raksturs – atpazīstams un saskanīgs elementu kopums ainavā, kas nosaka tās atšķirību no citām ainavām.

Ainavas rakstura tipi – atšķirīgi ainavu veidi, kas ir salīdzinoši viendabīgi pēc rakstura. Tie ir vispārīgi pēc būtības, jo tie var būt sastopami dažādās teritorijās un dažādās valsts daļās, bet, neatkarīgi no tā, kur tie sastopami, tiem kopumā ir līdzīgas ģeoloģijas, topogrāfijas, drenāžas modeļu, veģetācijas, vēsturiskās zemes izmantošanas un apdzīvojuma struktūras kombinācijas.

Ainavas struktūra – ainavu elementu un ainavas telpisko vienību savstarpējais izkārtojums.

Ainaviski vērtīga teritorija – teritorijas attīstības plānošanas procesā noteiktas teritorijas, kurās saskaņā ar sabiedrības vērtējumu rodamas Latvijas, tās reģionu, novadu, cilvēku identitātei un vietu ilgtspējīgai attīstībai nozīmīgas ainavas.

Apbūve – teritorijā izvietotu esošu vai plānotu ēku, inženierbūvju, inženierkomunikāciju un labiekārtojuma elementu kopums.

Bioloģiskā daudzveidība – dzīvo organismu formu dažādība visās vidēs, tai skaitā sauszemes, jūras un citās ūdens ekosistēmās un ekoloģiskajos kompleksos, kuru sastāvdaļas tās ir. Tā ietver daudzveidību sugas ietvaros, starp sugām un starp ekosistēmām.

Dabas pieminekļi – atsevišķi, savrupi dabas veidojumi, kuriem ir piešķirts īpaši aizsargājams dabas teritorijas statuss: aizsargājami koki, dendroloģiskie stādījumi, alejas, ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie dabas pieminekļi un citi dabas retumi, kam ir zinātniska, kultūrvēsturiska, estētiska vai ekoloģiska vērtība.

Degradēta teritorija – teritorija ar izpostītu vai bojātu zemes virskārtu vai pamesta apbūves, derīgo izrakteņu ieguves, saimnieciskās un militārās darbības teritorija, kur nepieciešami ainavu reģenerācijas un vides atveseļošanas pasākumi.

Ilgspējīga attīstība – sabiedrības labklājības, vides un ekonomikas integrēta un līdzsvarota attīstība, kas apmierina iedzīvotāju pašreizējās sociālās un ekonomiskās vajadzības un nodrošina

vides prasību ievērošanu un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, neapdraudot nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanas iespējas.

Kultūrvēsturiska ainava – dabas un cilvēka kopīgi radīta ainava, kas atspoguļo cilvēku sabiedrības un apdzīvotu vietu evolūciju laika gaitā, ko nosaka fiziski dabiskās vides ierobežojumi un radītās izdevības kā arī secīgas ārējas vai iekšējas sociālās, ekonomiskās un kultūras ietekmes.

Zaļie koridori – lauku teritorijās tās ir lielākas ainavu struktūras (mežs, purvs, ezers u.c.) savienojoši lineāri, punktveida vai laukumveida ainavas elementi (alejas, dzīvžogi, upju krastmalas, daudzgadīgo zālāju teritorijas, atsevišķi veci koki, kokaugu puduri u.c.), kas veicina ekoloģisko procesu nepārtrauktību un drošu pārvietošanos dažādām augu un dzīvnieku sugām, lai nodrošinātu konkrētās sugas vajadzības (ikdienas un sezonālā migrācija, pārvietošanās uz labvēlīgākām teritorijām dabas vai cilvēka izraisītu katastrofu gadījumā, ģenētiskā apmaiņa, barošanās, atpūta utt.). Blīvi apdzīvotās vietās tās ir lielākas ainavu struktūras (parki, skvēri, piepilsētas meži utt.) savienojoši lineāri, punktveida vai laukumveida ainavas elementi (ielu, gājēju vai veloceļu apstādījumi, upju krastmalas, pagalmi vai lineāri parki, jumta dārzi utt.), kas vienlaikus nodrošina gan ekoloģiskos pakalpojumus (biotopus, bioloģisko daudzveidību, pielāgošanos klimata pārmaiņām, sugu pārvietošanos utt.), gan arī pakalpojumus iedzīvotājiem – drošu un videi draudzīgu pārvietošanos un mobilitāti uz / no ikdienā un atpūtai nozīmīgiem galamērķiem, piekļuvi plašākām zaļajām zonām, kopumā veidojot pilsētas zaļo infrastruktūru un tīklu.

Lietotie saīsinājumi

TmP – Tematiskais plānojums

APP – Ainavu politikas pamatnostādnes

DAP – Dabas aizsardzības pārvalde

EAK – Eiropas ainavu konvencija

ES – Eiropas Savienība

ĪADT – Īpaši aizsargājama dabas teritorija

LR – Latvijas Republika

LVGMC – Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs

MK – Ministru kabinets

TIAN – Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi

TIN – Teritorijas ar īpašiem nosacījumiem

VARAM – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

I VISPĀRĪGĀ DAĻA

1. Ievads

Tematiskais plānojums “Ādažu novada ainavu plāns” (turpmāk – Tematiskais plāns) izstrādāts Ādažu novada teritorijas plānojuma 2025. – 2037. gadam izstrādes ietvaros, pamatojoties uz Ādažu novada pašvaldības domes 2022. gada 22. marta lēmumu Nr. 107 “Par tematiskā plānojuma “Ādažu novada ainavu plāns” izstrādes uzsākšanu un darba uzdevuma apstiprināšanu”.

Ainavu aizsardzības un plānošanas nepieciešamību teritorijas plānojumā pamato un tā saturu nosaka Ministru kabineta 2013. gada 30. aprīļa noteikumu Nr.240 “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi” (turpmāk – Vispārīgie apbūves noteikumi) 12. nodaļa. Publiskās ārtelpas plānošanas nepieciešamību pamato un tā saturu nosaka Vispārīgo apbūves noteikumu 9. nodaļa.

Tematisko plānojumu izstrādā SIA “Grupa93” atbilstoši iepirkuma “Tematiskā plānojuma “Ādažu novada ainavu plāns” izstrāde” (identifikācijas Nr. ĀNP 2023/78) rezultātā 17.07.2023. noslēgtā pakalpojuma līguma Nr. JUR 2023-07/787 6. pielikumam – Tehniskajai specifikācijai.

2. TmP izstrādes mērķis un pamatojums

Tematiskā plānojuma (turpmāk tekstā – TmP) izstrādes nepieciešamība balstās uz sekojošu normatīvo aktu prasībām:

- Teritorijas attīstības plānošanas likums (turpmāk tekstā – Likums): 1. panta 5. punkts nosaka, ka tematiskais plānojums ir teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā atbilstoši plānošanas līmenim risināti specifiski jautājumi, kas saistīti ar atsevišķu nozaru attīstību (piemēram, transporta infrastruktūra, veselības aprūpes iestāžu un izglītības iestāžu izvietojums) vai specifisku tematu (piemēram, inženiertīklu izvietojums, ainaviski vērtīgas teritorijas un riska teritorijas). Likuma 2. panta prasības nosaka, ka teritorijas attīstība tiek plānota tā, lai varētu paaugstināt dzīves vides kvalitāti, ilgtspējīgi, efektīvi un racionāli izmantot teritoriju un citus resursus, kā arī mērķtiecīgi un līdzsvaroti attīstīt ekonomiku. 12. panta pirmajā daļā tiek noteikts, ka vietējā pašvaldība izstrādā un apstiprina vietējās pašvaldības attīstības stratēģiju, attīstības programmu, teritorijas plānojumu, lokālpānojumus, detālpānojumus un tematiskos plānojumus;
- 2013. gada 30. aprīļa Ministru kabineta noteikumi Nr. 240 “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi”: 228., 229. un 230. punkts nosaka, ka ainavu plānu var izstrādāt kā tematisko plānojumu, kurā minēti ieteikumi turpmākai rīcībai.

TmP “Ādažu novada ainavu plāns” tiek izstrādāts, pamatojoties uz iepriekšminēto normatīvo aktu prasībām un Tehniskās specifikācijas prasībām. Tā izstrādes mērķis ir raksturot Ādažu novada ainavu daudzveidību un vērtības, nosakot ainavu tipus un telpas, analizējot to īpašības, spēkus un ietekmes, kas tās pārveido, kā arī sniegt priekšlikumus ainavu aizsardzībai, pārvaldībai un plānošanai.

Tematiskā plānojuma darba uzdevumi:

1. Izstrādāt metodiku, saskaņā ar kuru tiek sagatavots tematiskais plānojums “Ādažu novada ainavu plāns” (turpmāk – Ainavu plāns).
2. Izstrādāt Ainavu plāna tekstuālo daļu, tajā iekļaujot:
 - 2.1. izvērtējumu par normatīvajiem aktiem, vadlīnijām, pamatnostādņēm un Ādažu novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) attīstības plānošanas dokumentiem saistībā ar ainavām;
 - 2.2. informāciju par izstrādes metodiku;
 - 2.3. esošo ainavu vērtību raksturojumu (īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kultūras pieminekļi, tūrisma objekti, rekreācijas infrastruktūra, ainaviskie ceļi un citas ainavu vizuālās vērtības), balstoties uz reljefa, zemes lietojuma un saimnieciskās darbības veida, apdzīvojuma struktūras u.c. ainavu veidojošiem elementiem;
 - 2.4. izvērtējumu par Ādažu pilsētas un Ādažu novada ciemu teritorijās esošajām publiskajām ārtelpām, klasificējot tās pēc atšķirīgajiem izmantošanas veidiem (parki, mežaparki, meži, dārzi, skvēri, laukumi, krastmalas, promenādes un citas teritorijas, kas nodotas publiskai lietošanai) un nozīmes, kā arī izstrādāt priekšlikumus to tālākai attīstībai, plānošanai, izmantošanai, tai skaitā iekļaušanai Ādažu novada teritorijas plānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos;
 - 2.5. izvērtējumu par esošajām industriālām/ražošanas teritorijām un sniegt priekšlikumus to tālākai attīstībai, paplašināšanai un plānošanai no ainaviskā viedokļa;
 - 2.6. informāciju par īpaši vērtīgajām ainavu telpām (tai skaitā publiski pieejamiem skatu punktiem un perspektīvām, ainaviskiem ceļiem) un sniegt priekšlikumus to tālākai saglabāšanai, attīstībai, plānošanai un izmantošanai, tai skaitā iekļaušanai Ādažu novada teritorijas plānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos;
 - 2.7. informāciju par ainaviski vērtīgo teritoriju, industriālo/ražošanas, degradēto un riska teritoriju problēmsituāciju vietām un izstrādāt priekšlikumus to tālākai attīstībai, plānošanai, izmantošanai, tai skaitā iekļaušanai Ādažu novada teritorijas plānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos;

- 2.8. Ādažu novada ainavu tipus un telpas, to teritoriālās vienības (areālus), sniedzot to raksturojumu (novietojums, vēsturiskās veidošanās iezīmes, ainavas pārmaiņas, sociālās funkcijas, galvenās vērtības, riski u.c. rādītāji);
- 2.9. ainavu dalījumu pēc to nozīmes (piemēram – lokāla, reģionāla, nacionāla nozīme);
- 2.10. teritorijas, kurās nepieciešams veikt padziļinātu izpēti un izstrādāt detalizētākus ainavu reģenerācijas vai vides atveseļošanas plānus;
- 2.11. ainavu kvalitātes mērķus un priekšlikumus to sasniegšanai;
- 2.12. rekomendācijas ainaviski vērtīgo teritoriju attīstībai un ainavu pārvaldībai.
3. Izstrādāt Ainavu plāna grafisko materiālu, ar ko papildināma Ainavu plāna tekstuālā daļa. Grafiskajā materiālā iekļaujama informācija par Ādažu novada:
 - 3.1. īpaši aizsargājamām dabas teritorijām;
 - 3.2. valsts aizsargājamajiem kultūras pieminekļiem;
 - 3.3. reljefu un hidrogrāfiju;
 - 3.4. ainavu tipiem un telpām;
 - 3.5. ainavu vizuālajām vērtībām;
 - 3.6. ainavu dalījumu pēc to nozīmes;
 - 3.7. tūrisma un rekreācijas elementu telpisko izvietojumu;
 - 3.8. īpaši vērtīgajām ainavu telpām;
 - 3.9. Ādažu pilsētas un Ādažu novada ciemu publiskajām ārtelpām;
 - 3.10. industriālo/ražošanas teritoriju, īpaši vērtīgo ainavu telpu un Ādažu pilsētas un Ādažu novada ciemu publisko ārtelpu problēmsituāciju vietām;
 - 3.11. citiem objektiem vai teritorijām saistībā ar ainavām.
4. Pēc sabiedrības informēšanas sanāksmes apkopot un izvērtēt iebildumus, viedokļus un priekšlikumus un, ja nepieciešams, precizēt un papildināt Ainavu plānu.
5. Nepieciešamības gadījumā organizēt tematiskās darba grupas, vai citus līdzdalības pasākumus.

3. Saistošās dokumentācijas izvērtējums

TmP veikts pamatojoties uz saistošiem normatīviem aktiem, spēkā esošiem plānošanas dokumentiem un esošiem ainavu izpētes datiem. Papildus ņemti vērā normatīvi, tai skaitā valstiskā mērogā izstrādātas vadlīnijas, nacionālo interešu jautājumos, kas var ietekmēt ainavas kvalitātes.

Izpētē ņemti vērā sekojoši normatīvie akti:

- Eiropas ainavu konvencija;
- Teritorijas attīstības plānošanas likums;
- Zemes pārvaldības likums;
- Vides aizsardzības likums;
- Latvijas Republikas likums “Par kultūras pieminekļu aizsardzību”;
- Latvijas Republikas likums “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”;
- Enerģētiskās drošības un neatkarības veicināšanai nepieciešamās atvieglotās energoapgādes būvju būvniecības kārtības likums;
- Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi (MK Nr. 240);
- Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (MK Nr. 264).

Nacionāla mēroga dokumenti

- Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija Latvija 2030, kā ietvaros zem nacionālo interešu telpām definēti izcilie dabas, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju areāli. Izvirzītas Latvijas kultūrainavai raksturīgās struktūras un elementi, piemēram, muižu ansambļi, vēsturiskie pilsētu centri, un šo kultūrvēsturisko vērtību potenciāla izmantošana tūrisma attīstībā nacionālā, reģionālā un lokālā mērogā.
- Valsts ilgtermiņa tematiskais plānojums “Baltijas jūras piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai”, kurā ir apskatīta Ādažu novada piekrastes ainavas būtiskā nozīme tūrisma un rekreācijas attīstībā, akcentējot piejūras zemienei raksturīgās ģeogrāfiskās iezīmes. Dokumentā tiek norādīts ka Ādažu novada teritorijā esošās pludmales tiek maz apmeklētas, tādēļ ir potenciāli attīstāmas vietas.
- 2. ZIŅOJUMS – Baltijas jūras piekrastes apmeklējuma, tā radītās slodzes uz vidi un infrastruktūras izvērtējums pašvaldību teritoriālo vienību griezumā, kurā tiek atspoguļots dabas vērtību izvietojums Ādažu novada piekrastes ainavu telpā, norādot uz piekrastes daļas bioloģisko daudzveidību. Ziņojumā ietverti priekšlikumi Baltijas jūras piekrastes joslas labiekārtošanai un apsaimniekošanai teritorijās, kas skar Ādažu novadu.
- IUCN European Programme – Development of National Ecological Networks in the Baltic Countries in the framework of the Pan-European Ecological Network (2002), kā ietvaros identificētas starptautiska mēroga ekoloģiskās vērtības – ekoloģiskie koridori, dabas liegumu zonas un ainavu aizsardzības zonas.
- Latvijas ainavu atlants, kurā sniegti priekšlikumi nacionālas nozīmes ainaviski vērtīgām teritorijām, ar mērķi noteikt ainavas vērtības, kas saistītas gan ar savvaļas dabas pēctecīgu attīstību, gan īpašo kultūrainavu savdabību, reprezentējot kopīgā kultūras un dabas mantojuma daudzveidības izcilību, ietverot Ādažu novada piekrastes ainavu telpu kā nacionālas nozīmes ainavas “Piejūra un Lībiešu krasts” sastāvdaļu.

Reģionāla mēroga dokumenti

- Rīgas plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014 – 2030, kā ietvaros tiek norādīta Ādažu novada būtiskā Rīgas un Pierīgas sasaiste, kas ietver rekreācijas potenciālu – mežus, nodrošinot ekoloģisko līdzsvaru un veidojot alternatīvu pilsētas dzīves un darba videi ārpus Rīgas robežām. Stratēģijā tiek akcentēta esošā ūdeņu ainavu telpa pilsētā un piepilsētā, norādot, ka tā ir rekreācijas, vietējā ūdens transporta, tūrisma, sporta veidu attīstības vieta, tai pat laikā norādot uz attīstības

apdraudējumu teritoriju applūšanas dēļ. Stratēģijā tiek norādīts, ka novadu šķērso gan starptautiska, gan reģionāla un vietējā mēroga transporta koridori, veidojot būtiskas transporta infrastruktūras mezglu vietas un negatīvi ietekmējot Ādažu novada ainavu.

- Rīgas plānošanas reģiona attīstības programma 2022. – 2027. gadam, kurā akcentēta zaļā vide un starptautiskā sasniedzamība, kā attīstības priekšnosacījumi Baltijas jūras reģiona kontekstā, un pie ilgtermiņa stratēģiskajiem mērķiem uzsvērts ekoloģiski tolerant dzīves veids un vietas.

Lokāla mēroga dokumenti

- Ādažu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013 – 2037, kā ietvaros kā viena no Ādažu novada priekšrocībām tiek uzsvērtā daudzveidīgā dabas vide ar plašiem mežu masīviem, Gaujas grīvu, Baltijas jūras piekrasti ar kāpu joslu, teritorijas ezeriem un upēm. Ādažu novada teritorijā ir noteiktas vairākas Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (turpmāk tekstā – ĪADT), norādot uz ainavas ekoloģiskajām vērtībām, tomēr novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā tiek akcentēta šo teritoriju nepieejamība, norādot, ka aizsargājamās dabas teritorijās nav attīstīta infrastruktūra, un tām nav nodrošināta pilnvērtīga piekļuve. Ādažu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2013 – 2037, tiek norādīts uz perspektīvo velo infrastruktūras attīstību Ādažu pilsētas un novada teritorijā – novadu šķērso EuroVelo10 un EuroVelo13, kas ir būtisks tūrisma un rekreācijas aspekts.
- Ādažu novada attīstības programma (2021. – 2027.), kurā atspoguļotas ainaviski vērtīgās teritorijas – Gaujas grīvas ainavu teritorija (no Mēnesdēlu jomas līdz upes ietekai jūrā), Baltijas jūras piekraste (piekrastes josla – 300 metri abos virzienos no krasta līnijas) un Ādažu militārā poligona teritorija. Ādažu novada attīstības programmā tiek norādīts, ka Ādažu novads ir strauji augošs iedzīvotāju skaita izmaiņu ziņā, tādēļ notiek strauja apbūves blīvuma palielināšanās, kā rezultātā samazinās brīvas individuālās piekļuves iespējas dabas pamatnei – upju un ezeru piekrastēm, mežiem. Iepriekšminētais aspekts ir būtisks drauds novada ainavu aizsardzībai un saglabāšanai. Tiek norādīts, ka jāveido vienota novada labiekārtojuma komplekta definējums teritorijās pie publiskiem ūdeņiem. Jādefinē precīzāki urbānās ainavas nosacījumi – veidojot katras apdzīvotās vietas unikālu identitāti. Jāturpina saskanīgi sabalansēt jūras, upju, ezeru, mežu, lauku, mazstāvu apbūves, daudzstāvu apbūves, rūpnieciskās apbūves ainavu un ainavu elementu plānošanu.
- 2018. gada Ādažu novada teritorijas plānojums, kurā netiek norādītas ainaviski vērtīgās teritorijas, tomēr akcentētas novada kultūrvēsturiskās vērtības, īpaši atzīmējot Ādažu (Baltezera) baznīcas kultūrvēsturiskās ainavas aizsardzības teritoriju.
- Carnikavas novada teritorijas plānojums 2018. – 2028. gadam, kā ietvaros analizētas bijušā Carnikavas novada dabas, ainavas aizsardzības un kultūrvēsturiskās teritorijas, iezīmējot Gaujas upes grīvas ainavu teritoriju, nosakot teritoriju ar nosacījumiem pie Gaujas upes ietekas, kā arī atspoguļojot dabas parku “Piejūra”, kā būtisku rekreācijas teritoriju. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos teritorija Gaujas grīvas apkārtnē atzīmēta kā ainaviski vērtīga teritorija (TIN5), nosakot izmantošanas nosacījumus, kas saistīti ar dabas un izziņas tūrisma, atpūtas un rekreācijas, un dabas un vides aizsardzības pasākumu nodrošināšanu.
- Carnikavas novada administratīvajā teritorijā esošo publisko ūdeņu un jūras piekrastes joslas apsaimniekošanas plāns 2017. – 2026. gadam, kurā analizētas vairākas ūdens ainavu telpas – Gaujas upes ieleja, Dzirnezers, u.c., norādot uz plānoto publisko infrastruktūras veidu un novietojumu. Apsaimniekošanas plānā atspoguļotas plūdu risku teritorijas un to ietekme uz apbūves teritorijām, ĪADT u.c. zonām.

4. Ainavas politikas dokumentu nostādnes

Ainavu politikas pamatā ir starptautisks dokuments Eiropas ainavu konvencija (turpmāk tekstā – EAK) (Florences konvencija, 2000. gada 20. oktobris), ratificēta 2007. gadā, kā ietvaros Latvija ir apņēmusies konvencijā noteikto pasākumu ieviešanu, tai skaitā apstiprinot, ka ainavas ir svarīga cilvēku dzīves kvalitātes daļa jebkurā vietā: pilsētās un laukos, gan degradētos, gan augstvērtīgos apvidos, gan apvidos, kas atzīti par izcili skaistiem, un ikdienišķās teritorijās, ar vēlmi sasniegt ilgtspējīgu ainavu attīstību, apzinoties ainavu nozīmīgumu kultūras, ekoloģijas, vides un sociālajā jomā.

Ainavu politikas dokumentu loma jebkuras ainavas aizsardzības, saglabāšanas un plānošanas kontekstā ir ainavas attīstības procesu apzināšanā un to līdzsvarotā un ilgtspējīgā turpināšanā.

EAK ietvaros ir izveidota ainavas definīcija: *“Ainava nozīmē teritoriju tādā nozīmē, kā to uztver cilvēki, un kas ir izveidojusies dabas un/vai cilvēku darbības un mijiedarbības rezultātā”*.

EAK ir veidota kā jauns politiskais instruments, lai veicinātu institucionālo un pētniecisko sadarbību dažādu jautājumu, kas saistīti ar ainavu aizsardzību, pārvaldību un plānošanu, risināšanu. Konvencijā ietvertie pasākumi attiecas uz visa veida ainavām – dabiskām, lauku, urbānām un piepilsētu teritorijām, sauszemes un jūras teritorijām, iekšējiem ūdeņiem, kā arī uz ainavām, kuras var uzskatīt par izcilām, ikdienišķām vai degradētām. EAK ir radīta kā pamats ainavu pārmaiņu pieņemšanai un ietekmēšanai, nevis vienkārši centieniem saglabāt līdz šim pārmantotās iezīmes.

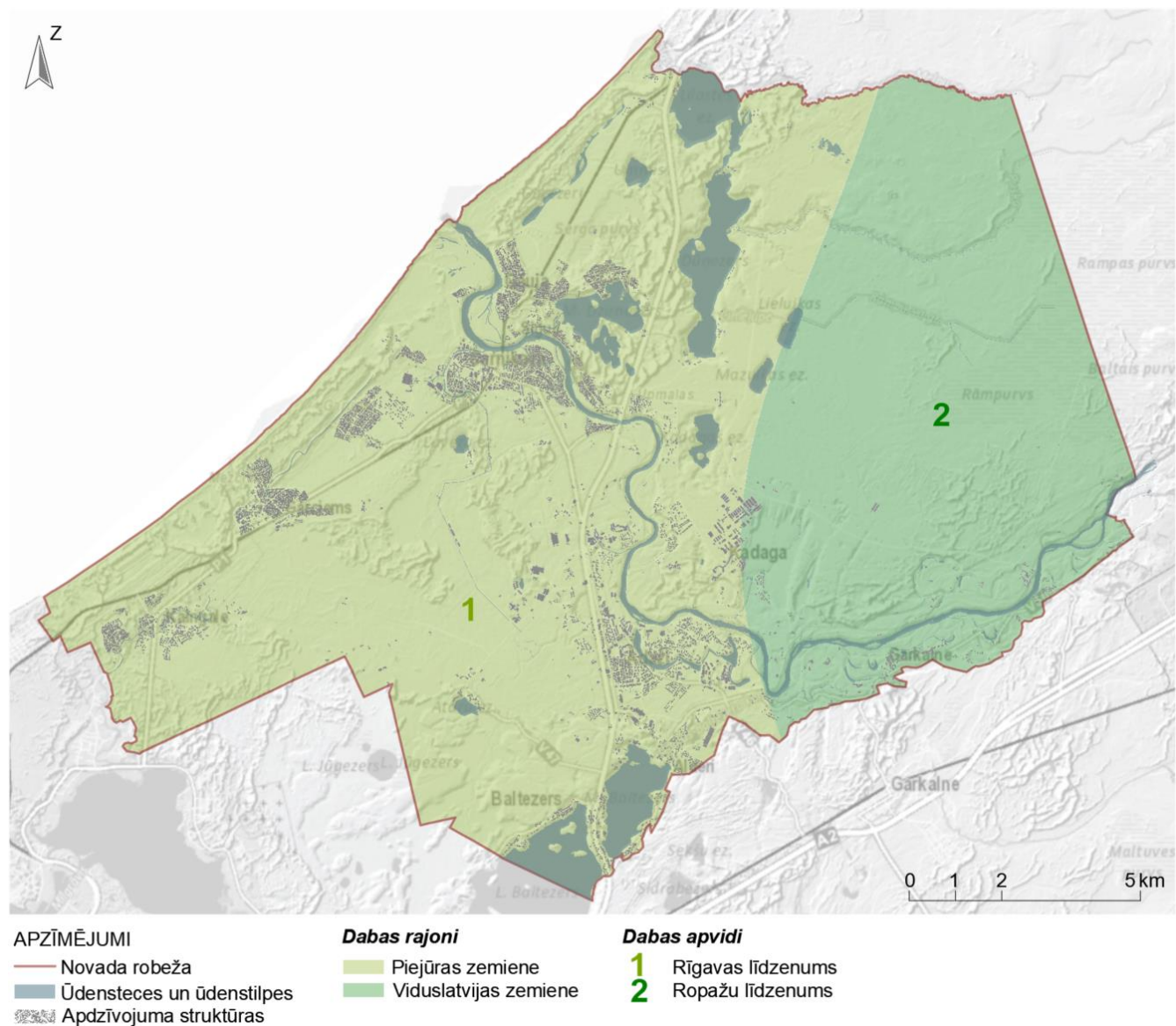
Lai nodrošinātu stratēģijā “Latvija 2030” izvirzīto uzstādījumu par Latvijai tipiskāko unikālo dabas un kultūrvēsturisko ainavu saglabāšanu, kas veido priekšnoteikumus iedzīvotāju dzīves kvalitātes un bioloģiskās daudzveidības uzlabošanai, 2012. gadā tika izstrādātas Ainavu politikas pamatnostādnes 2013. – 2019. gadam (turpmāk tekstā – APP), kurās primāri tiek uzsvērta nepieciešamība pēc mērķtiecīgas ainavu pārmaiņu vadības organizēšanas, lai apzinātu Latvijas ainavu potenciālu un nodrošinātu tā ilgtspējīgu īstenošanu, atbilstoši sabiedrības vēlmēm. APP ainavas pārmaiņu vadība tiek izdalīta 3 līmeņos – nacionālais, reģionālais un vietējais līmenis, kurā tiek gan īstenotas praktiskās ainavas pārmaiņu un kvalitāšu uzlabošanas aktivitātes, gan dažādu teritorijas plānojumu (tostarp tematisko plānu) formā nodrošināts tiesiskais ietvars ainavu pārmaiņu vadībai, ko veic galvenās iesaistītās puses – valsts, pašvaldības institūcijas, privātās un publiskās organizācijas, sabiedrības indivīdi. Lai turpinātu pamatnostādņēs minēto uzdevumu izpildi nākamajā periodā, īstenoja valsts pētījumu programma “Ilgtspējīga teritorijas attīstība un racionāla zemes resursu izmantošana”, kā ietvaros 2023. gadā izstrādāts metodoloģisks materiāls “Ainavu izpētes un novērtēšanas pieejas Latvijā”.

2019. gadā izstrādātas “Vadlīnijas lokālo ainavu plānošanai”, kurās noteikti ainavu plānojuma izstrādes pamatprincipi, izvirzot ainavas vispārējā un specifiskā raksturojuma, kā arī novērtējuma aspektus, ainavu telpu raksturojuma un novērtējuma aspektus, ainavas kvalitātes mērķa identificēšanu un rekomendāciju izstrādi ainavu turpmākai plānošanai, apsaimniekošanai un pārvaldībai.

4.1. Ainavas vispārējs raksturojums

Ainavas pamatu veido zemes virsmas reljefs un tā uzbūve, ar ko pakārtoti saistītas arī ūdens plūsmas ainavā. Lai izprastu, kas nosaka ainavas raksturu un vizuālo struktūru, ir būtiski veikt vispārēju teritorijas ģeomorfoloģisko raksturojumu, norādot novada galvenās reljefa formas un ūdensteču un ūdenstilpju tīklojumu. Ainavas ģeomorfoloģiskās un ūdens tīklojuma struktūras raksturojums saistīts ar turpmāko ainavas vērtību identificēšanu (piemēram, kāpu zonām, potenciāliem rekreācijas mežiem, skatu punktiem, ūdensmalām u.c.) un ainavas risku novērtēšanu.

Ādažu novads pēc iedalījuma dabas rajonos¹ atrodas Piejūras zemienu Rīgavas līdzenumā un Viduslatvijas zemienu Ropažu līdzenumā, kas nosaka tā reljefu un dabas apstākļus (skatīt 1. attēlu).

Attēls Nr. 1. Ādažu novada ģeomorfoloģiskais raksturojums (Grupa93, 2023)

Ādažu novadā izplatītas pēcledus laikmeta kāpas, kā arī daudzi ezeri, t.sk. lagūnu ezeri. Novads atrodas Rīgas līča piekrastē ar kāpu un starpkāpu ieplakām, kas iekļauj arī Gaujas lejteci un tās upes grīvu. Gaujas līkloči veido attekas un vecupes, kas rada dažādas reljefa īpatnības. Līdzenumu radīto apstākļu dēļ zemienē ir izplatīti lieli mežu masīvi, kuros dominē priedes. Novada austrumos atrodas izteikti Litorīnas jūras līdzenumi, kas zemākajās vietās ir pārpurvojušies – tā rezultātā, lai pasargātu lauksaimniecības zemes, izveidotas polderu sistēmas.²

Pašvaldības administratīvajā teritorijā sastopami daudz ūdensobjekti – bez Gaujas, novada teritoriju šķērso arī šādas upes – Lilaste (kas ir Ādažu un Saulkrastu novadu robežupe), Langa, Dzirnupe, Puska,

¹ Nacionālā enciklopēdija. Dabas rajonu un apvidu karte. 2023.

² Ādažu novada Atīstības programma (2021. – 2027.). Esošās situācijas raksturojums.

Melnupe un Cimeļupe. Atbilstoši Latvijas teritorijas iedalījumam upju baseinu apgabalos, Ādažu novada virszemes ūdensteces un ūdenstilpes ietilpst divos upju sateces baseinu apgabalos: Daugavas sateces baseinā un Gaujas sateces baseinā.³

Reljefa formas un teritorijas hidroloģiskais raksturs veido ainavas uztveres fonu, uz kura tālākās ainavu izpētes gaitā identificējamas lokālas atšķirības. Ainavu var klasificēt arī zemākās ainavu telpiskajās vienībās – ainavu areālos, kas, saskaņā ar EAK akcentētajām atziņām, iedalīti atbilstoši ainavas uztveres aspektam. Ainavu areāli ir telpiskās vienības, kuras cilvēks spēj saprast un uztvert kā vizuāli atšķirīgas no blakus esošajām.⁴ (skatīt 2. attēlu)

Attēls Nr. 2. Ādažu novada ainavu areālu iedalījums pēc to vizuāli atšķirīgajiem ainavas rakstura tipiem (Grupa93, 2023)

Atbilstoši Latvijas ainavu atlanta⁵ datiem, novadā sastopamie ainavu areāli ir Baltezera – Lilastes ezeru ainava, Ādažu meža ainava, Gaujas upes ainava (Murjāņi – Kadaga posms) un Ādažu urbānā ainava. Ainavu areālu galvenās atšķirības nosaka to rakstura tipi, ko veido reljefa formas, dabas pamatne un zemes izmantošanas veids – Ādažu novadā pēc rakstura tipiem var iedalīt ūdens (ezeru, upju un kāpu) ainavas, kā arī līdzenumu agrārās, meža un agrārās mozaikveida ainavas.

³ Ādažu novada Attīstības programma (2021. – 2027.). Esošās situācijas raksturojums.

⁴ Ainavu izpētes un novērtēšanas pieejas Latvijā. Latvijas ainavu telpiskās vienības. 2023.

⁵ Latvijas ainavu atlants.

4.2. Ainavas specifisks novērtējums

Lai veiktu pilnvērtīgu ainavu novērtējumu, nepieciešams noteikt ainavas specifiskus, viegli uztveramus raksturlielumus, kas iezīmē vietas piederības un identitātes raksturu, tāpēc TmP izstrādē veikts specifisks novērtējums, kas saistīts ar šādām izpētes tēmām:

- kultūrvēsturiskās vērtības;
- dabas vērtības;
- ainavas vizuālās vērtības;
- degradētās teritorijas;
- ainavas riski.

Iegūtie ainavu novērtējuma dati veido pamatu ainavu telpu dalījumam un ainavu kvalitātes mērķu identificēšanai.

Kultūrvēsturiskās vērtības

Ādažu novadā nav daudz kultūrvēsturisku teritoriju, tomēr tajā saskatāmas tādas kultūrvēsturiskā mantojuma iezīmes kā kultūras pieminekļi, īpatnējas, novadam raksturīgas kultūrvēsturiskās telpas jeb kultūrvēsturiski nozīmīgas vietas, militārā mantojuma objekti, kā arī vēsturiskās mājvietas (skatīt 3. attēlu). Vēsturiskās mājvietas atzīmētas, balstoties uz 1921. – 1940. gada kartogrāfiskajiem materiāliem, un salīdzinot tos ar mūsdienu situāciju, noteiktas saglabājušās, neapdzīvotās un izzudušās mājvietas.

Novada teritorijā atrodas divi valsts nozīmes arhitektūras kultūras pieminekļi⁶ – objekti, kuri iekļauti spēkā esošajā kultūras pieminekļu sarakstā: valsts nozīmes arhitektūras piemineklis – Baltezera (Ādažu) luterāņu baznīca un valsts nozīmes vēstures piemineklis – Komunistiskā masu terora upuru piemiņas vieta un kapi. Novadā atrodas arī reģiona nozīmes arhitektūras piemineklis – Carnikavas luterāņu baznīca (esošajā situācijā būve dabā nav sastopama) un vietējas nozīmes arheoloģijas piemineklis – Baltgalvju Upurkalni – kulta vieta.

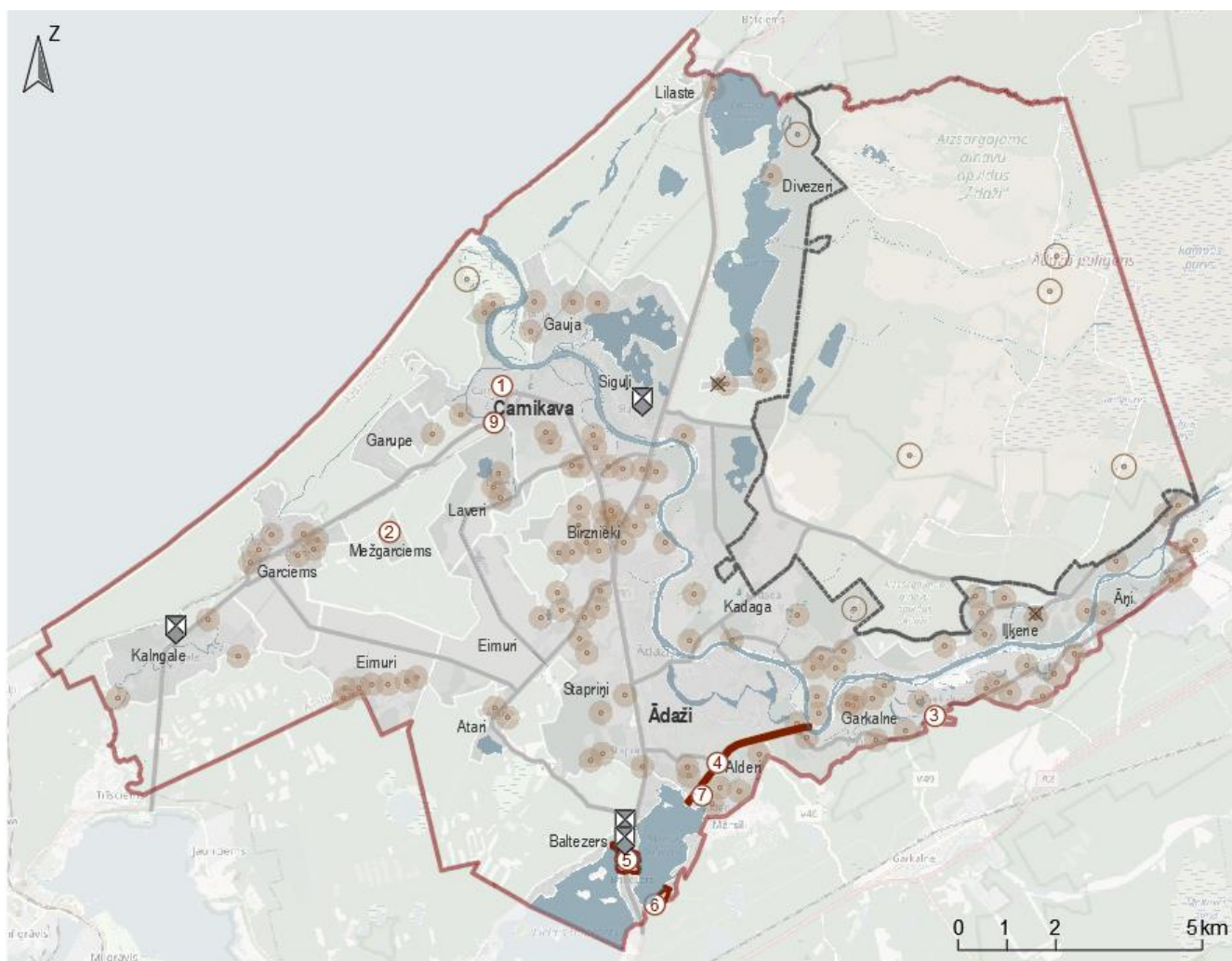
Pie kultūrvēsturiski nozīmīgām teritorijām jāpiemin Carnikavas muižas vieta, Padomju militārā mantojuma objekts Mežgarciemā, Garkalnes baznīca, Baltezera – Gaujas kanāls, Ādažu (Baltezera) baznīcas kultūrvēsturiskā ainava, Sūkņu stacijas “Baltezers” vēsturiskā apbūve, Alderu parks un 1726. gada Carnikavas “Blusu krogs” – kādreizējais muižas krogs, kas bijis nozīmīgs gan vietējai sabiedrībai, gan ceļotājiem un kopā ar Vecgaujas upi veido kultūrvēsturiski nozīmīgu un estētiski vērtīgu ainavu.

Valsts nozīmes arhitektūras piemineklis Baltezera (Ādažu) luterāņu baznīca, ietverot baznīcas kultūrvēsturiskās ainavas teritoriju, 2018. gada Ādažu novada teritorijas plānojumā⁷ atzīmēts kā kultūrvēsturiskās ainavas aizsardzības teritorija (TIN15), savukārt Sūkņu stacijas “Baltezers” vēsturiskā apbūve iekļauta vietējas nozīmes kultūrvēsturiskās un dabas teritorijās (TIN4), ietverot vecās ražošanas ēkas, Ūdens apgādes muzeju un privātās daudzdzīvokļu mājas Alderu ciemā, vācu un brāļu kapus Baltezerā un Balto krustu – represēto piemiņas vietu Baltezerā pie valsts galvenā autoceļa A1. Pie militārā mantojuma objektiem pieskaitāms ne tikai Padomju militārā mantojuma objekts Mežgarciemā, bet arī militārā poligona teritorija Ainavu aizsargājamā apvidū “Ādaži”, kurš izveidots 20. gs. pirmajā pusē.

Salīdzinot mūsdienu situāciju ar publiski pieejamām vēstures kartēm, secināms, ka no 1921. gada līdz mūsdienām ir saglabājies liels skaits vēsturisko mājvietu, kurās redzams viensētu raksturs un to telpiskā struktūra. Īpaši izceļama vēsturiskā mājvieta “Silzemnieki” ar tās saglabājušos arhitektonisko struktūru. Izzudušas vairākas izklaidus izvietojušās viensētas militārā poligona teritorijā.

⁶ Ādažu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija (2013. – 2037.).

⁷ Ādažu novada teritorijas plānojums (2018).

APZĪMĒJUMI

- Novada robeža
- Pilsēta un ciemi
- Galvenie autoceļi
- Ādažu militārā poligona robeža
- Kultūras pieminekļi

- Saglabājušās vēsturiskās mājvietas
- ✕ Neapdzīvotas vēsturiskās mājvietas
- Izzudušas vēsturiskās mājvietas
- Kultūrvēsturiski nozīmīgas vietas

Kultūrvēsturiski nozīmīgo vietu saraksts:

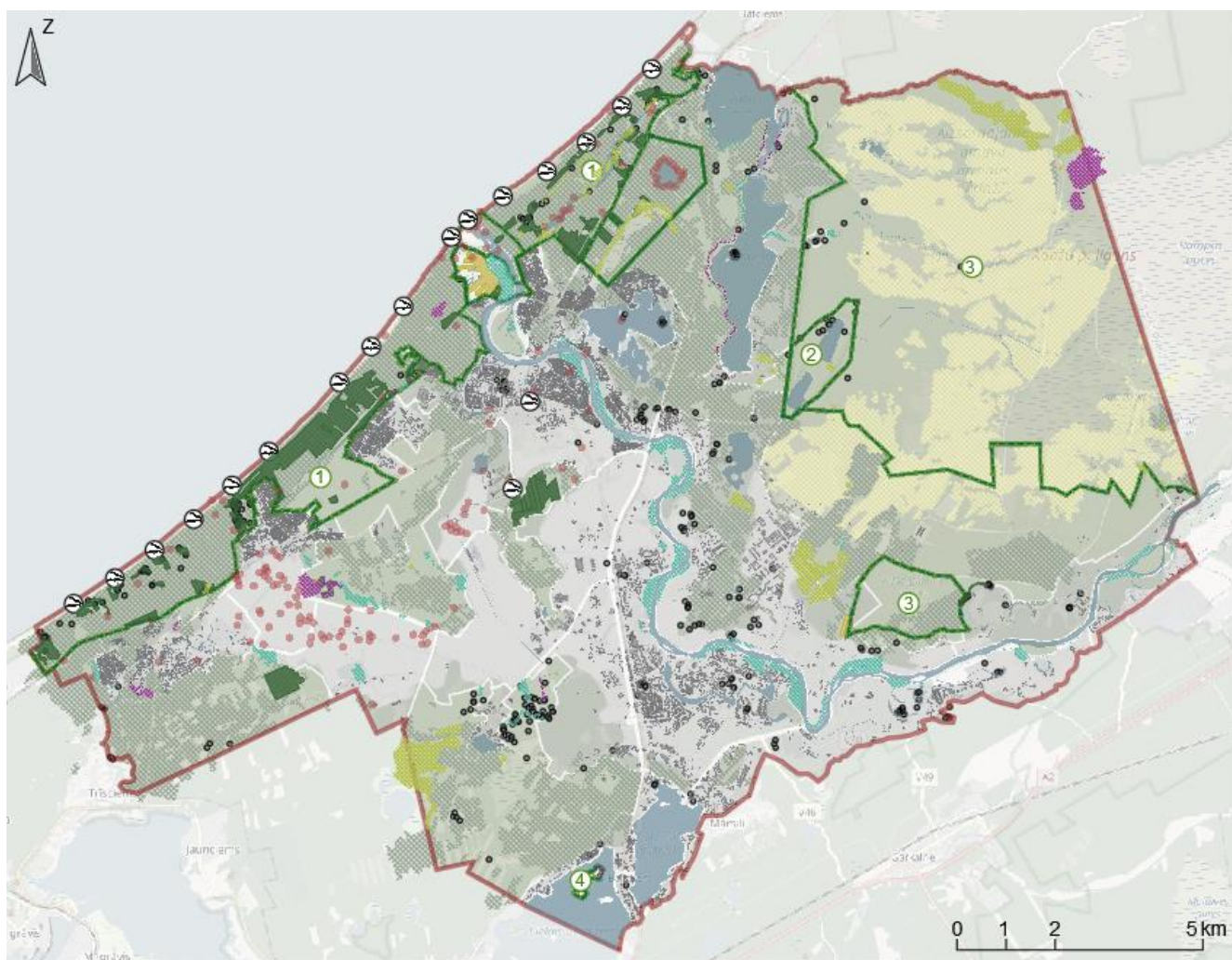
1. Camikavas muižas vieta
2. Padomju militārais mantojums
3. Garkalnes baznīca
4. Baltezers - Gaujas kanāls
5. Ādažu (Baltezers) baznīcaskultūrvēsturiskā ainava
6. Sūkņu stacijas "Baltezers" vēsturiskā apbūve
7. Alderu parks
8. Blusu krogs

Attēls Nr. 3. Ādažu novada kultūrvēsturiskā mantojuma iezīmes (Grupa93, 2023)

Dabas vērtības

48% no piejūras zemiņē esošā novada teritorijas aizņem meži un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, savukārt 24% – lauksaimniecībā izmantojamās zemes⁸. Dabas vērtības novadā ir viens no ainavas lokālās identitātes noteicējiem un sniedz lielu rekreācijas potenciālu (skatīt 4. attēlu).

⁸ Ādažu novada ilgspējīgas attīstības stratēģija (2013. – 2037.).

APZĪMĒJUMI

Novada robeža	Mežainās piejūras kāpas	Īpaši aizsargājamas sugas atradne
Pilsēta un ciemi	Piejūras zemienes smiltāju līdzenumu sausi virsāji	Migrējošo putnu atpūtas un barošanās vietas
Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas	Palieņu zālāji	Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju saraksts:
Mikroliegumi un to buferzonas	Veci vai dabiski purvaini meži	1. Dabas parks "Piejūra"
Dabas pieminekļi (nozīmīgi koki)	Aluviāli krastmalu un palieņu meži	2. Dabas liegums "Lieluikas un Mazuikas ezeri"
Ūdensteces un ūdenstilpes	Staignāju meži	3. Aizsargājamo ainavu apvidus "Ādaži"
Mežu teritorijas		4. Dabas liegums "Lielā Baltezera salas"

Attēls Nr. 4. Dabas vērtības Ādažu novadā (Grupa93, 2023)

Ādažu novada lielākā priekšrocība ir daudzveidīga dabas vide ar plašiem mežu masīviem, kuros sastopamas unikālas osu grēdu ainavas, Gaujas grīvu, Baltijas jūras piekrasti un tās kāpu joslu, ezeriem un upēm. Lielu dabas vērtību sniedz īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kas iekļautas Eiropas Savienības (turpmāk tekstā – ES) īpaši aizsargājamo teritoriju tīklā *Natura 2000*:

- dabas parks "Piejūra" (kas ietver arī ezera Ummis liegumu);
- aizsargājamo ainavu apvidus "Ādaži" (kura teritorijā atrodas arī dabas liegums "Lieluikas un Mazuikas ezeri");
- dabas liegums "Lielā Baltezera salas".

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas aizņem vairāk kā trešdaļu no novada teritorijas. Teritorijās esošo dabas vērtību aizsardzības, teritoriju izmantošanas un apsaimniekošanas nosacījumus regulē Latvijas

Republikas un Eiropas Kopienas normatīvie akti. Ainavu plāna izstrādes nosacījumos ir saistoši visi uz ĪADT attiecināmie MK nosacījumi.

Dabas teritoriju tīklā ietilpst šādi mikroliegumi⁹:

- 1 mikroliegums stingras aizsardzības dabas teritorijā;
- 11 mikroliegumi ierobežotas darbības aizsargājamās teritorijās AAA “Ādaži”;
- mikroliegums jumstiņu gladiolas *Gladiolus imbricatus* aizsardzībai;
- 2 mikroliegumi ūpja *Bubo bubo* aizsardzībai;
- mikroliegums ES nozīmes aizsargājama biotopa “9080 Staignāju meži” aizsardzībai.

Balstoties uz publiski pieejamiem dabas datu pārvaldības sistēmas “OZOLS”¹⁰ datiem, novadā atrodas dažādi dabas pieminekļi – dižkoki un savdabīgi, reti koki, kuriem ir izteikta dabas vērtība, līdz ar to nepieciešama saimnieciskās darbības ierobežošana, lai tos aizsargātu. Vērtīgie koki galvenokārt koncentrējas ap Ataru ezeru – tā piegulošajos mežos un dabas parka “Piejūra” teritorijā. Dabas daudzveidības uzturēšanā un saglabāšanā liela loma ir arī koku alejām. Kā nozīmīgāko novada aleju, kura sniedz gan ekoloģisko, gan kultūrvēsturisko vērtību var minēt Liepu aleju Carnikavā.

Mežainās piejūras kāpas ir izplatītas Baltijas ledus ezera senkrastā, ietverot gan ar mežu klātas kāpas, gan dažādas starpkāpu ieplakas. Šis biotops sastopams lielākajā daļā Ādažu novada teritorijas mežu. Biotopam raksturīgi dabiski un stādīti meži uz piejūras kāpām un to ieplakās ar attīstītu kokaudzes struktūru un ar mežu saistīto sugu kopumu. Plašas teritorijas aizsargājamo ainavu apvidū “Ādaži” aizņem biotops “Piejūras zemienes smiltāju līdzenumu sausi virsāji”, kas sniedz gan bioloģiskas, gan sociālas funkcijas.

Novadā sastopams nozīmīgs dabisko ekosistēmu kompleksa elements – palieņu zālāji (pie Gaujas ietekas jūrā un uz dienvidiem no aizsargājamā ainavu apvidus “Ādaži”). Palieņu zālieni ir barošanās un dzīves vieta savvaļas dzīvniekiem, un to aizsardzība ir īpaši nozīmīga, jo pēdējo 120 gadu laikā dabisko zālāju platības ir sarukušas no 30% līdz 0,3%, un bez speciālas apsaimniekošanas un aizsardzības plānošanas tās ir lemtas pilnīgai iznīcībai.¹¹

Nozīmīga dabas vērtība, kas sastopama Ādažu novadā, ir īpaši aizsargājamu sugu atradnes, kā arī migrācijas ceļi – novads atrodas uz viena no lielākajiem migrācijas ceļiem: Baltās – Baltijas jūras putnu migrācijas ceļa, līdz ar to, novadā, sevišķi jūras piekrastē un Eimuru agroainavās ir konstatētas arī migrējošo putnu atpūtas un barošanās vietas.¹²

Ainavas vizuālās vērtības

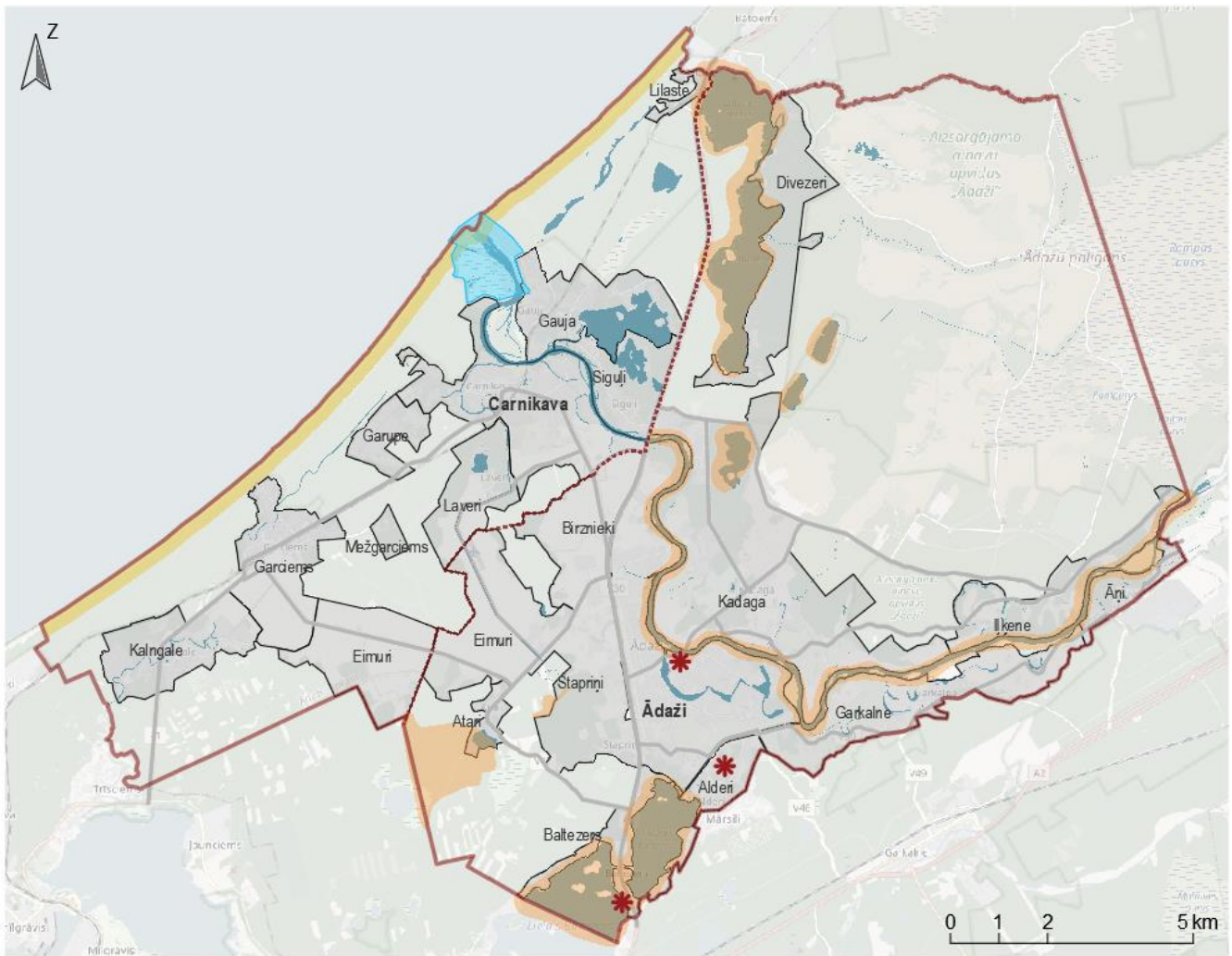
Pie ainavas vizuālajām vērtībām un to potenciāla apzinātas iepriekš izstrādātos plānošanas dokumentos norādītie ainaviskie ceļi, skatu ainavas un skatu vietas, kas ietver arī potenciāli veidojamus skatus un ainavas. Esošajā situācijā atzīmētas teritorijas, kurām piešķirta augsta ainavas vizuālā vērtība dažādos Ādažu novada plānošanas dokumentos (skatīt 5. attēlu): Ādažu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2013. – 2037. gadam, Ādažu novada Attīstības programmā 2021. – 2027. gadam, 20118. gadā izstrādātajā Ādažu novada teritorijas plānojumā, Carnikavas novada teritorijas plānojumā 2018. – 2028. gadam u.c.

⁹ Ādažu novada attīstības programma (2021-2027). Esošās situācijas raksturojums.

¹⁰ Dabas datu pārvaldības sistēma – OZOLS. Pieejams: <https://ozols.gov.lv/pub>

¹¹ Latvijas Dabas fonds. Zālāju biotopi.

¹² Carnikavas novada teritorijas plānojums 2018. – 2028. gadam. Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums, vides pārskata projekts.

APZĪMĒJUMI

— Novada robeža	— Galvenie autoceļi	* Ainaviskie skatu punkti
▭ Pilsēta un ciemi	▭ Ūdenstilpes un ūdensteces	▭ Piekrastes ainava
⋯ Bijušī Ādažu un Carnikavas novadu robeža	▭ Ainaviskās ainavu telpas	▭ Gaujas grīva ar piekrastes kāpu mežiem

Attēls Nr. 5. Ādažu novada plānošanas dokumentos apzinātās vērtības (Grupa93, 2023)

Ādažu novada Attīstības programmā 2021. – 2027. gadam kā ainaviski vērtīgās teritorijas norādītas:

- Gaujas grīvas ainavu teritorija (no Mēnesdēlu jomas līdz upes ietekai jūrā) – šī ainavu teritorija 2018. gadā pievienota elektroniskajā Latvijas ainavu dārgumu krātuvē un Carnikavas novada teritorijas plānojumā 2018. – 2028. gadam ietvaros atzīmēta kā teritorija ar īpašiem noteikumiem – ainaviski nozīmīga teritorija (TIN5);
- Baltijas jūras piekraste, kurā ietverta piekrastes josla visa novada garumā 300 metru platumā no krasta līnijas, izņemot vietas, kuras atrodas ciemu teritorijās;
- Ādažu militārā poligona teritorija, kuras lielāko daļu ietver meži un nedaudz mazāku daļu – pārējās zemes, un kurā sastopami arī purvi u.c. dabas teritorijas.

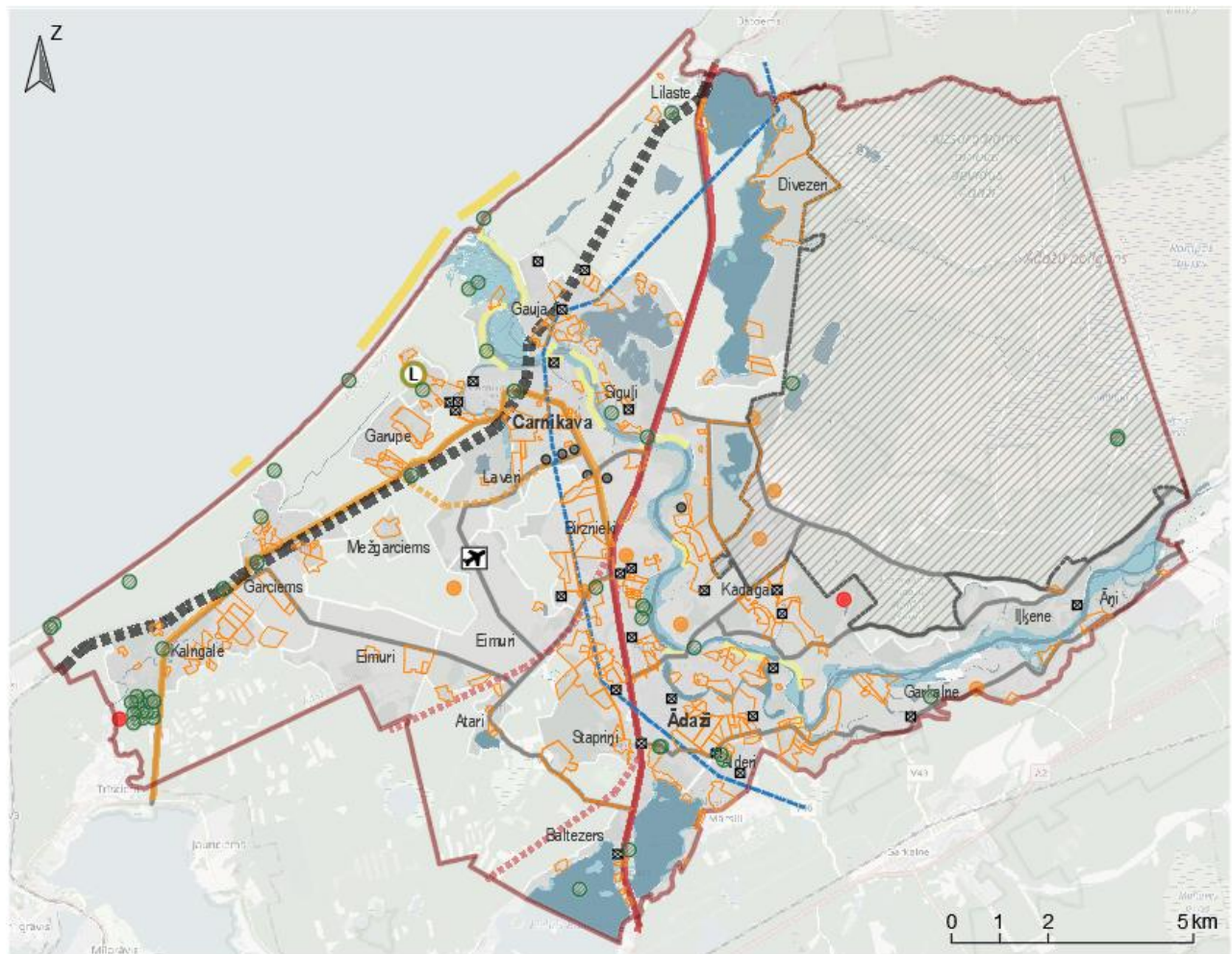
Savukārt, 2018. gadā izstrādātajā Ādažu novada teritorijas plānojumā, pie ainaviski vērtīgām teritorijām pieskaitītas ainavas, kurās sastopamas dažādas dabas vērtības – tās ir ezeru ainavas, Gaujas ainava un meža ainava pie Atariem.

Carnikavas novada teritorijas plānojumā 2018. – 2028. gadam atzīmētas divas ainavu aizsargājamas teritorijas, kuras tiek apsaimniekotas atbilstoši aizsardzības un izmantošanas kārtībai: Gaujas grīvas ainavu teritorija un Baltijas jūras piekraste.

Ādažu novadā sastopamas teritorijas ar augstu vizuāli estētisko vērtību – piejūras un līdzenumu ainava (smilšaino līdzenumu ainava), unikālās ainavas, kā ezeru ainava, upju ainava, osu grēdu ainava mežainēs, kā arī cilvēka ietekmē stipri iekultivēta ainava un polderu teritorijas.

Degradētās teritorijas un ainavu ietekmējošās risku vietas

Teritorijā identificētas degradētas teritorijas un risku vietas (skatīt 6. attēlu), kas uzskatāmas par vizuālā konflikta teritorijām, kurām nepieciešams pievērst pastiprinātu uzmanību, mazinot jau esošu struktūru veidotas negatīvās sekas un nosakot nepieciešamību veikt padziļinātu teritorijas izpēti, lai efektīvi saglabātu ainaviskās vērtības.

APZĪMĒJUMI

— Novada robeža	— Magistrālo autoceļu attīstība	■ Degradētās teritorijas
— Pilsēta un ciemi	— Ūdens teritorijas (upes un ezeri)	● Piesārņota vieta
— Galvenie autoceļi	— Applūstošas teritorijas	● Potenciāli piesārņota vieta
— Starptautiskas nozīmes autoceļš	— Gaujas krasta erozijas zona	▨ Ādažu militārā poligona teritorija
— Reģionālas nozīmes autoceļi un to attīstība	— Jūras krasta erozija (III un IV klase)	✈ Mazās aviācijas lidlauks
■ Dzelzceļš	● Ar Sosnovska latvāni invadēta teritorija	— Esoša 110 kV elektroliņija
	— Spēkā un izstrādes stadijā esoši detālplānojumi	● Esošas un plānotas saules elektrostacijas
		● Invazīvās augu sugas

Attēls Nr. 6. Novada ainavas vizuālo kvalitāti ietekmējošās vietas (Grupa93, 2023)

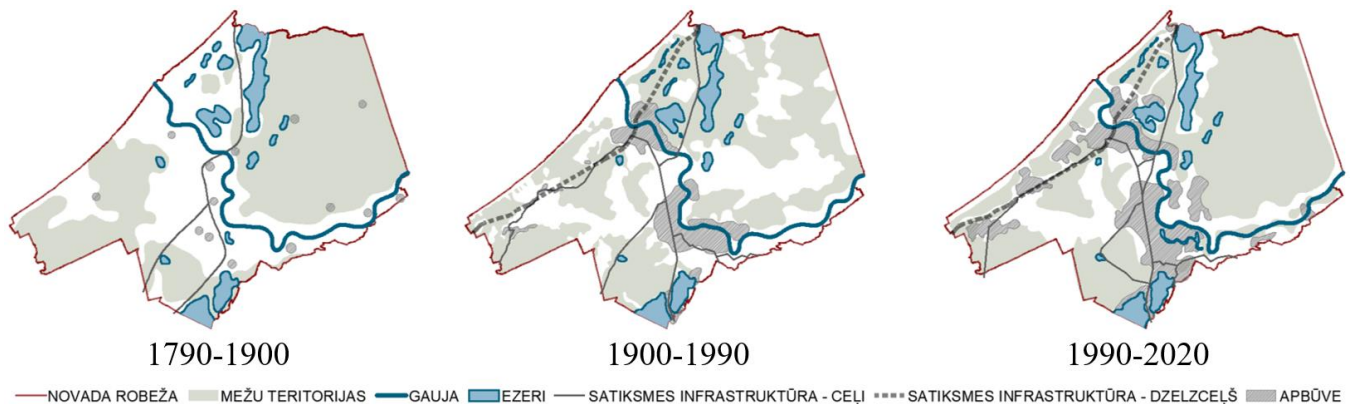
Pēc LVĢMC datu bāzes “Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu reģistrs” datiem Ādažu novada teritorijā ir reģistrētas divas piesārņotās vietas – bijusī Ādažu pagasta sadzīves atkritumu izgāztuve “Utupurvs” un Garkalnes mežniecības 25. un 33. kvartāls, kā arī septiņas potenciāli piesārņotas vietas – SIA “Ekoteks” degvielas bāze, CBF SIA “Binders” Ādažu asfaltbetona rūpnīca, Ādažu nacionālais mācību centrs, Garkalnes bijušais mehāniskais sektors, Centra mehāniskais sektors un notekūdeņu filtrācijas laukums SIA “Carnikavas dārznieks”.¹³

Ādažu novadā var izdalīt šādus riska objektus un teritorijas¹⁹:

- Rīgas jūras līča krasta erozijas zona: jūras ģeoloģiskā darbība pieder pie tiem procesiem, kas ietekmē apkārtējo vidi, cilvēku dzīves apstākļus, kā arī tautsaimniecību. Aktuālais Baltijas jūras un Rīgas līča krastu erozijas procesu intensitātes vērtējums ilgtermiņā ir veikts metodiskā materiāla “Vadlīnijas jūras krasta erozijas seku mazināšanai” izstrādes ietvaros. Tajā definētas 5 krasta erozijas klases, kuras katra raksturo atšķirīgu erozijas riska pakāpi vai līmeni. Atbilstoši vadlīnijās sniegtajai informācijai Carnikavas pagasta Rīgas jūras līča piekrastē erozijas procesi, kas ir vērtējami kā risks, dominē abpus Gaujas ietekai jūrā (IV un III klase), uz rietumiem no Gaujas grīvas (III klase), kā arī nelielā posmā abpus Eimuru kanālam (III klase). Pārējā pagasta piekrastes teritorijā sastopami posmi, kas atbilst I (nenozīmīga epizodiska erozija, kompensēta) un II (epizodiska erozija, kompensēta) erozijas klasei;
- Gaujas upes krastu erozijas zona. Krasta erozijas posmi ir vērojami arī Gaujas meandros, kur ūdens straume izskalo krastu Gaujas kreisajā krastā iepretim Carnikavas ciemam un pretējā Gaujas krastā – uz jūras pusi;
- applūstošās teritorijas (ar 10% applūduma varbūtību);
- ar Sosnovska latvāni invadēta teritorija starp Carnikavu un Garupi.

Ainavas pārmaiņas un to virzītājspēki

Ainavai kā dinamiskai struktūrai piemīt īpašība pastāvīgi mainīties. Ainavu struktūras izmaiņas (skatīt 7. attēlu) ir saistītas ar dažādiem valstī notiekošiem sociālekonomiskiem un politiskiem procesiem. Īpaši nozīmīgi ir identificēt ainavas pārmaiņas un to virzītājspēkus pēdējās desmitgadēs, jo tās iezīmē turpmāko pārmaiņu virzienus, liecina par ainavas funkciju maiņu un attiecas uz problemātiku, kā sabalansēt un pārvaldīt ainavas pārmaiņas nākotnē.

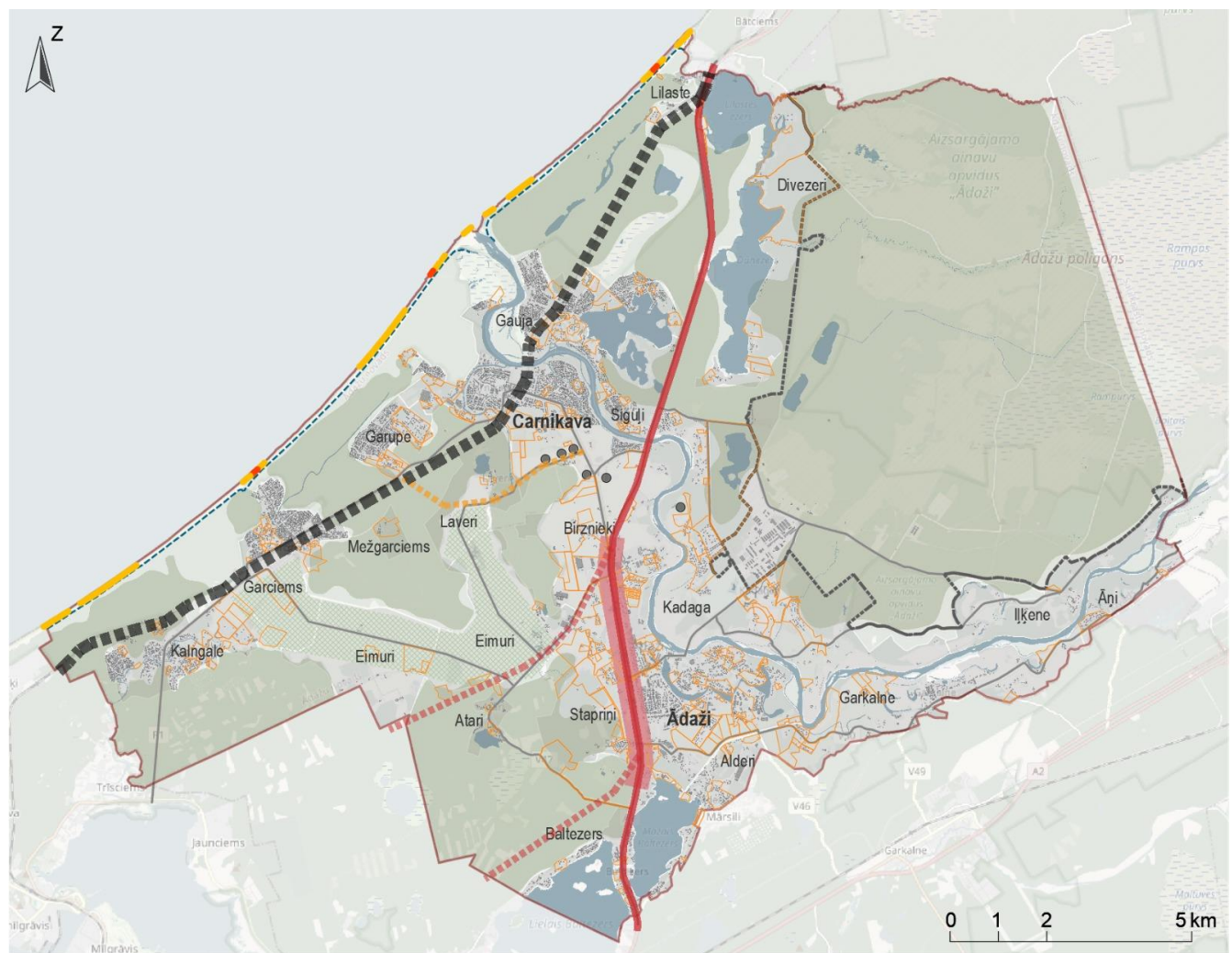
Attēls Nr. 7. Vēsturiskās ainavu pārmaiņas un to virzītājspēki (Grupa93, 2023)

Izmaiņu procesa tematika iekļauj apbūvi – raksturojot savrupmāju, ražošanas un citu apbūves struktūru attīstības tendences, lineāro struktūru jeb satiksmes infrastruktūras izmaiņas un attīstību (jaunuzbūvētie ceļi, VIA Baltica), aizsargājamās teritorijas, dabas vērtības, kā arī perspektīvos

¹³ Ādažu novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģija (2013. – 2037.). Vides pārskats.

alternatīvās enerģijas infrastruktūras objektus (vēja un saules enerģija). Ādažu novada struktūras izmaiņu rezultātā novērojamas apmežoto teritoriju platību palielināšanās, kā rezultātā būtiski samazinājušās pļavu un agroainavu platības, mazo ezeru aizaugšana un izzušana, būtiskas ceļu struktūras izmaiņas un apbūves strauja attīstība ezeru un upju krastos.

Perspektīvā novada telpiskās struktūras attīstībā (skatīt 8. attēlu), Ādažu novada potenciālās ainavas izmaiņas, kas konfliktē ar identificētām ainavas vērtībām, var būt saistītas ar jaunu maģistrālo un reģionālo ceļu attīstību, jaunas apbūves izveidi, neievērtējot ainavā esošās vērtības (piemēram, dzīvojamo māju teritoriju attīstība lauksaimniecības vai mežu zemēs ar vietai nepiemērotu zemju sadalījumu), mežu izciršanu, lauksaimniecības zemju apmežošanu, zaudējot agroainavas raksturīgās struktūras, antropogēnās slodzes palielināšanos piekrastes daļās, kas atrodas tuvumā blīvi apdzīvotām vietām, un jaunu alternatīvās enerģijas infrastruktūras objektu (saules paneļu) izvietojumu.

APZĪMĒJUMI

— Novada robeža	— Attīstības zona gar autoceļu A1	● Esošas un plānotas saules elektrostacijas
— Pilsēta un ciemi	— Dzelzceļš	— Potenciālā krasta līnija 2060. gadā
— Ūdens teritorijas (upes un ezeri)	— Ādažu militārā poligona robeža	— Antropogēnā slodze uz piekrastes vegetāciju
— Galvenie autoceļi	— Senās mežu teritorijas	— 4 - stipra ietekme
— Starptautiskas nozīmes autoceļš	— Senās lauku un pļavu teritorijas	— 3 - vidēja ietekme
— Maģistrālo autoceļu attīstība	— Spēkā un izstrādes stadijā esoši detālpilānoņumi	
— Reģionālo autoceļu attīstība		

Attēls Nr. 8. Ādažu novada ainavas pārmaiņu tendences (Grupa93, 2023)

4.3. Ainavas kvalitātes mērķa pamatnostādnes

Ainavu kvalitātes mērķis (turpmāk tekstā – AKM) ir nozīmīga ainavas politikas pamatnostādņu daļa, kas ir saistāma ar ainavas pārmaiņu izpratni un tālākām rīcībām ainavas kvalitātes nodrošināšanā. AKM tiek definēti kā kompetentu publisko iestāžu formulētas sabiedrības vēlmes attiecībā uz viņu apkārtnes ainavas raksturozīmēm (jeb ainavas kvalitātēm).¹⁴

AKM raksturo situāciju, uz kādas ainavas veidošanu būtu nepieciešams tiekties nākotnē, plānojot un ieviešot dažādas darbības konkrētā teritorijā. EAK ietvaros dažādas Eiropas valstis tiek aicinātas noteikt savus ainavas kvalitātes mērķus, kas ir sabiedrības vēlmju, ekspertu viedokļu un valsts politikas virzienu saskares punkts attiecībā uz ainavu. Vienkāršotā veidā, ainavas kvalitātes mērķiem ir jābūt kā atbildei uz jautājumu: “Kādu ainavu mēs vēlamies?”, un lai atbildētu, primāri nepieciešams apzināt konkrētās ainavas izmantošanā ieinteresēto pušu būtiskās vajadzības un ieceres attiecībā uz ainavas attīstību, kā arī konkrētās ainavas iespējas šīs vajadzības īstenot.¹⁵

Ainavu plānošanā ainavas kvalitātes mērķim ir jābūt ilgtspējīgas ainavas attīstības vīzijas pamatā.

¹⁴ *Latvijas ainavu politikas pamatnostādnes 2013. – 2019. gadam.*

¹⁵ *Ainavu izpētes un novērtēšanas pieejas Latvijā. 2023.*

5. TmP izstrādes metodika

Tematiskā plāna ietvaros izstrādātas sekojošas sadaļas:

- **esošās situācijas apskats:** analizēti izejas dati (nacionālā, reģionālā un lokālā mērogā), veikts apsekojums dabā;
- **analītiska novada vērtību, identificēto problēmu un konflikta vietu definēšana:** ainavas raksturojums, vērtību identificēšana, ainavu ietekmējošo faktoru noteikšana (infrastruktūra, prioritāri attīstāmās telpas, riski, u.c.);
- **rekomendāciju izstrāde:** ieteikumi vietas vērtību saglabāšanai, aizsargāšanai un attīstībai, kas sekojoši ir pamatojums TIN noteikšanai.

Ainavu plāna rezultāts: ainavas vērtību aizsargāšanas, saglabāšanas un attīstības pamatojums.

II ANALĪTISKĀ DAĻA

6. Esošās ainavas raksturojums un izvērtējums

Ainavas analīze ietver ainavas izpētes procesus dažādos līmeņos, veicot ainavas vēsturiskās attīstības apskatu, vispārēju raksturojumu, ainavas struktūru inventarizāciju un ainavas telpu un struktūru novērtējumu. Ainavas analīze palīdz izprast tās veidotājelementu savstarpējo attiecību dinamiku un ietekmes, kā arī identificēt novada kultūrvēsturiskās, estētiskās un ekoloģiskās vērtības.

Esošās ainavas izvērtējumā iekļautas šādas sadaļas:

- ainavu tipi (balstoties uz viendabīgo ainavas raksturu);
- ainavu telpas (to raksturojums, novērtējums un nozīmība);
- urbānās attīstības ainavas;
- industriālās/ražošanas teritorijas;
- īpaši vērtīgās ainavu telpas (identificējot ainaviskos skatu punktus u.c.);
- sabiedrībai nozīmīgās ainavu telpas.

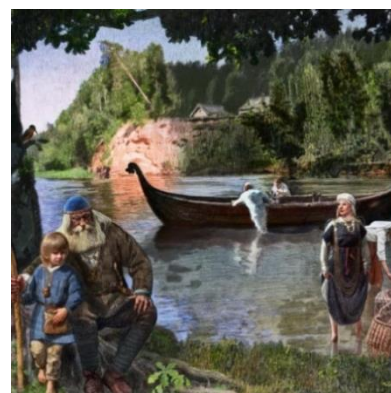
Ādažu novada vēsturiskā attīstība:

Vēstures dokumenti liecina, ka apdzīvotības pirmsākumi Ādažos meklējami plašākā apkaimē un krietni tālāk par mūsdienās zināmajām novada robežām. Ādažu vēsturiskais centrs, kādu to pazīstam mūsdienās, sācis veidoties vien 19. gs. beigās un 20. gs. sākumā. Savukārt Carnikavas teritorija minēta jau Indriķa Livonijas hronikā, kā galvenā pulcēšanās vieta līvu karaspēkam. Nozīmīgs materiāls par Ādažu novada vēsturiskajiem attīstības periodiem un gaitu, kas sniedz detalizētu izklāstu par vēstures hronoloģiju, ir Elitas Pētersones apkopotā vēsturiskā informācija grāmatā “Ādaži. Pagātnes dialogs ar tagadni”.¹⁶ Grāmatā tiek norādīts, ka Ādaži bija ordeņa pils Salaspils fogtejā, un Ādažu pilsnovadu var uzskatīt par pirmo administratīvi teritoriālo vienību Ādažu vēsturē (skatīt 9. attēlu). Ādažu pilsnovads jeb Ādažu ordeņa pils pakļautībā esošā administratīvi saimnieciskā teritorija pastāvēja no 13. gs. līdz pat Livonijas ordeņa likvidēšanai 1561. gadā. Būtisks vietas attīstības aspekts šajā periodā bija ūdeņi (skatīt 10. attēlu) – iedzīvotāji pārvietojās pa ūdenstecēm ar laivām, kā arī apbūves struktūras veidojās tuvāk ūdeņiem, kas mūsdienās ir izveidojušās kā ciemu un pilsētu teritorijas. Tomēr cauri laikiem gan Ādažu, gan Carnikavas teritorijas piekrastes ainavas pārveidošanās procesā būtiska loma ir bijusi ceļojošajai kāpai, kā dēļ vairākkārtīgi mainījušās gan apbūves, gan ainavas struktūras. Ceļojošās kāpas ir būtisks novada ainavu attīstības pirmsākums.

¹⁶ E. Pētersone. “Ādaži. Pagātnes dialogs ar tagadni.”, 2019.

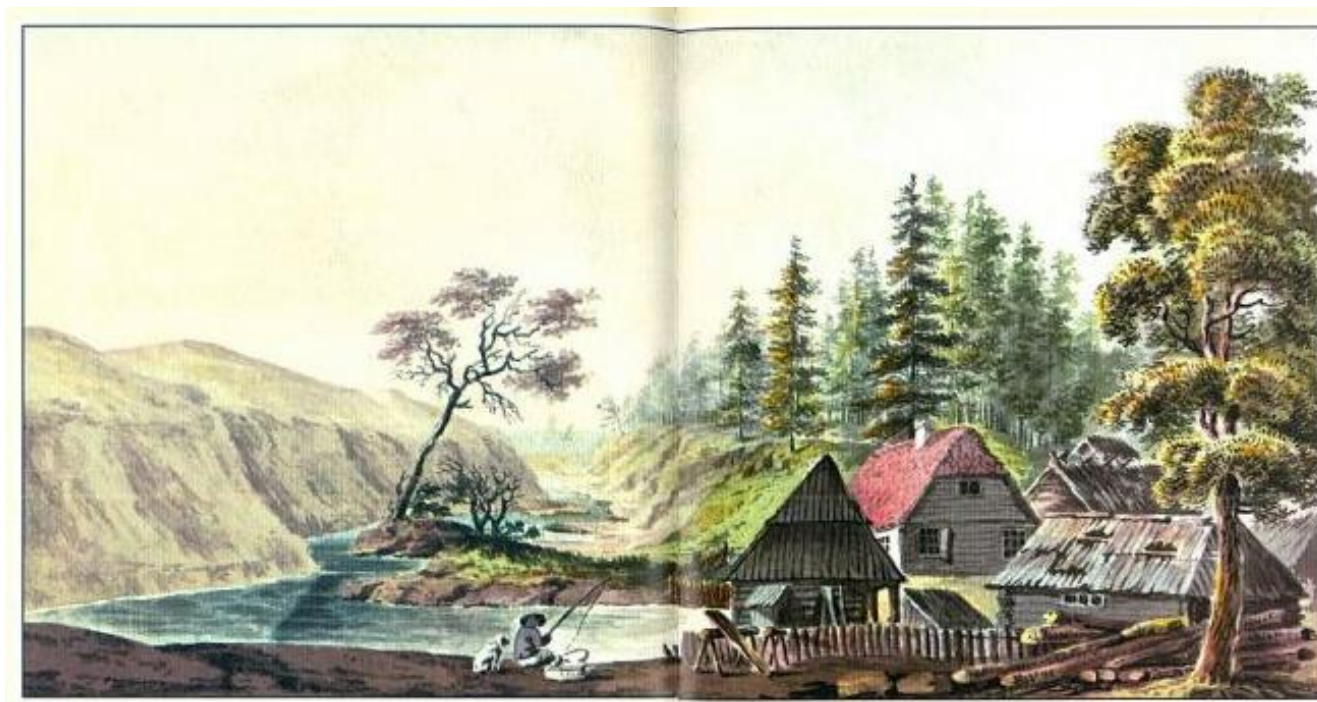

Attēls Nr. 9. Ādažu ordeņa pils drupas 1798. gadā. Aiz drupām redzama Bukultu muiža¹⁷

Attēls Nr. 10. Gaujas lībieši pie Nikasdēliem¹⁸

Viduslaikos Ādaži bija Rīgas pilsētas priekšpostenis, kura uzdevums bija pasargāt Hanzas savienības pilsētu no iespējamiem iebrucējiem, līdz ar to Ādažos tika uzbūvēta nopietna pils, kura diemžēl šodien dabā vairs nav ieraugāma. No Rīgas cauri Ādažiem austrumu un ziemeļaustrumu virzienā stiepās galvenie transporta ceļi, pa kuriem varēja nokļūt dziļāk Vidzemē un tālāk uz toreizējo Tērbatu (Tartu), Rēveli (Tallinu) un kopš 18. gs. arī uz Pēterburgu.

Attēls Nr. 11. Lilastes ieteka jūrā 18. gadsimtā¹⁹

¹⁷ Attēls no E. Pētersones grāmatas “Ādaži. Pagātnes dialogs ar tagadni” – attēls no J. K. Broces krājuma “Monumente...” LU Akadēmiskajā bibliotēkā.

¹⁸ Attēls no E. Pētersones grāmatas “Ādaži. Pagātnes dialogs ar tagadni” – mākslinieka Nikifa mūsdienās tapusi versija par Gaujas lībiešiem tagadējā Ādažu teritorijā.

¹⁹ Attēls no “Carnikava Novada Vēstis” O. Rinkus raksta “Kultūrvēsturiska pastaiga Gaujas labajā krastā” – J. K. Broces zīmējums

Pārvietošanās iespējas šajā laika periodā bija samērā ierobežotas esošās transporta infrastruktūras dēļ. No Ādažiem uz Rīgu ikdienā dodoties, grūti iztēloties, ka ceļš, pirms iebraukšanas, Juglā varētu atdurties purvainā ezera slīkšņā. Tā pirms 800 gadiem tas notika, ceļš atdūrās Ropažu ezera krastā un piekļūt Rīgai sausām kājām nebija iespējams. Šodien ērtā nokļūšana galvaspilsētā radusies saistībā ar kādu savulaik izcilu un unikālu hidrotehnisku būvi – sprunguļdambi jeb knipeldambi, kurš dažādos laikmetos un vēstures avotos saukts gan par Jauno dzirnavu, gan par Ādažu un Bukultu dambi. Sprunguļdambis atradies robežās starp tagadējo Rīgas – Siguldas dzelzceļu un Vidzemes šoseju. Vairāk nekā kilometru garais Ādažu dambis rūpīgi, ar vairākām horizontālu baļķu kārtām un žagariem tika veidots pāri slīkšņainajai Ropažu ezera daļai.

Muižu laikos Ādažu draudzes novada kartē redzamas 12 novadā ietilpstošās muižas, kas ir neatņemama tā laika ainavas sastāvdaļa, jo veidojās kopā ar parka apstādījumu teritorijām. Vēl viens būtisks apbūves veids, kas atspoguļojas ainavā līdz 20 gs., ir krogi (skatīt 12. attēlu). Tie nozīmēja ko vairāk nekā tikai ceļotāju apstāšanās vietu, krogi bija pirmās sabiedriskās celtnes laukos, apkārtnes ļaužu satikšanās vieta gan ikdienā, gan svētkos.

Attēls Nr. 12. Langenberges (Garkalnes krogs) un Vesterotes kapela 1799. gadā²⁰

20. gadsimta sākumā Ādažu pagastā – toreizējā Krievijas impērijas Baltijas gubernā, latviešu apdzīvotajā teritorijā atradās divas ievērojamas unikālas inženiertehniskās būves – Gaujas – Daugavas kanāls un Baltezera sūkņu stacija (skatīt 13. attēlu). Gaujas – Daugavas kanāls bija koku pludināšanai izveidota unikāla ūdensceļu sistēma, kas savienoja Gauju ar Daugavu.

²⁰ Attēls no E. Pētersones grāmatas “Ādaži. Pagātnes dialogs ar tagadni” – attēls no J. K. Broces krājuma “Monumente...” LU Akadēmiskajā bibliotēkā.

Attēls Nr. 13. Gauja 20. gs. 50. gados²¹

Kanāla kopējais garums bija 22,3 km, lai abas upes tiktu savienotas. Kanāls sākās Ādažos pie Remberģiem (tagad Strautkalnu ciems), turpinājās pa 3,1 km garo mākslīgi izbūvēto Gaujas daļu, tā saukto plostu ceļu, līdz ūdens ietecēja Mazajā Baltezerā pie Alderiem (skatīt 14. attēlu). 19. gs. beigās un 20. gadsimta sākumā Alderu apkaimē bija ļoti rosīgs laiks – pie kanāla izveidojās plostnieku ciems ar savu īpašo vēsturi un tradīcijām.

Vispiemērotākais laiks ceļošanai bija vasarā, jo rudenī, kad sākās lietus sezona, ceļi kļuva grūti izbraucami. Izņēmums bija Baltezera apkārtnē, jo tur brauktuves bija noklātas ar izdedžiem, kas radās pēc ogļu sadegšanas sūkņu stacijas kurtuvēs. Šis materiāls Ādažu pusē plaši tika izmatots ceļu klājumos. Būtisks aspekts tūrisma jomas attīstībā bija dzelzceļa līniju izveide (skatīt 15. attēlu), tolaik Ādažu novadu šķērsoja divas dzelzceļa līnijas. Dzelzceļa līnija Rīga – Ieriķi tika uzbūvēta 19. gs. beigās, bet Rīga – Rūjiena līnijas būvniecība tika uzsākta 1928. gadā, tās galvenā doma bija veicināt vasarnīcu rajonu attīstību un saimniecisko rosību Ziemeļvidzemē. Maršrutā Rīga–Rūjiena populārākās tūristu izkāpšanas vietas Ādažu pagasta teritorijā bija Carnikavā pie nēģu zvejniekiem un Lilastē – vienā no jaunākajām kūrorta vietām Latvijā. Lilaste atradās Ādažu pagasta priežu mežu ieskaudā Rīgas līča piekrastē.

Baltezera teritorija tika novērtēta un kļuva iecienīta apstāšanās vieta, lai baudītu ezera krasta zonu ar tur esošo kultūrvēsturisko apbūvi – balto Ādažu baznīcu, Aldermuižu. Pašā ezerā varēja vērot kā kārtojās plosti, kas tālāk tika pludināti uz Ķīšezeru. Kilometra attālumā no Ādažu pagasta Baltezera dzelzceļa stacijas atradās tūristu apmetne – Baltezera paviljons.

²¹ Attēls no E. Pētersones grāmatas “Ādaži. Pagātnes dialogs ar tagadni” – attēls no Ādažu muzeja krājuma.

Attēls Nr. 14. Mazais Baltezers ap 1930. gadu²²

Attēls Nr. 15. Skats uz Dūņezeri un dzelzceļa līniju²³

Ādažu un Carnikavas teritorijā pirms Pirmā pasaules kara aktīvi sāka veidoties vasarnīcu apbūve, par piemērotāku vietu izvēloties ainaviskas ūdeņu piekrastes teritorijas- Rīgas līča piekrastes kāpu aizmugurē starp Lilastes ezera noteku un Gaujas grīvu – Garezeri. 20. gadsimta 60. – 70. gados kā vasarnieku ciems Carnikavas teritorijā aktīvi veidojās Gaujas ciems. Baltezerā vasarnīcu apbūve sākās pēc Pirmā pasaules kara. Te atpūtas mājas savām ģimenēm uzcēla daudzi ievērojami Latvijas uzņēmēji.

Ādažu teritorijā būtiskas izmaiņas ainavu telpā ienesa militārā poligona izveidošanās, kad Kara būvniecības pārvaldes rīcībā nodeva mežus un brīvo valsts fonda zemi: Carnikavas, Pabažu, Sējas, Štāles un Ilķenes muižu zemi kopplatībā 10901,63 ha un ūdeņus brīvā valsts fonda zemē: Lilastes, Dūņu, Ummas (Ummis) ezeru. Bijušās piejūras zemienes ar savdabīgo reljefu, plašajām smilšu kāpām, kas viļņu un vēja rezultātā gadu tūkstošos veidojušās dažādās Baltijas jūras attīstības stadijās, tika atzītas par vispiemērotāko teritoriju jaunajai Latvijas armijas mācību bāzei Rīgas pievārtē.

Pēc pieejamās informācijas, karavīri bija tie, kas apmežoja izcirtumus un lauksaimniecībai nepiemērotās zemes poligona apkārtnē. 20. gs. 30. gados karavīri iestādīja tūkstošiem koku – liepu, bērzu, kļavu, kas saglabājušies līdz mūsdienām.

Padomju perioda būtiskākās izmaiņas radīja šim laika posmam raksturīgā saimnieciskā darbība, tika nodibināti lauksaimniecības kooperatīvi un kolhozi, kas sāka nodarboties ar dažādu kultūru audzēšanu, tādā veidā mainot ainavas fragmentāciju. Dažviet tika izvēlēta Latvijas apstākļiem neatbilstošu kultūru audzēšana, kas noplicināja zemi un atstāja būtiskas sekas.

Apbūves teritorijās ienāca jaunas struktūras (skatīt 16. un 17. attēlus), ciemos sāka veidoties tipveida projekta daudzdzīvokļu mājas, kā arī parādījās individuāli daudzdzīvokļu namu un publisko ēku risinājumi, atspoguļojot klasiskus padomju modernisma arhitektūras piemērus un mainot urbānās telpas proporcijas.

²² Attēls no E. Pētersones grāmatas “Ādaži. Pagātnes dialogs ar tagadni” – attēls no LNDB kolekcijas “Zudusi Latvija”, 0901-44-01.

²³ Attēls no E. Pētersones grāmatas “Ādaži. Pagātnes dialogs ar tagadni” – attēls no LDzM krājuma Nr. 4039.

Attēls Nr. 16. Dzīvokļu mājas Ādažu centrā 20. gs. 80 gados²⁴

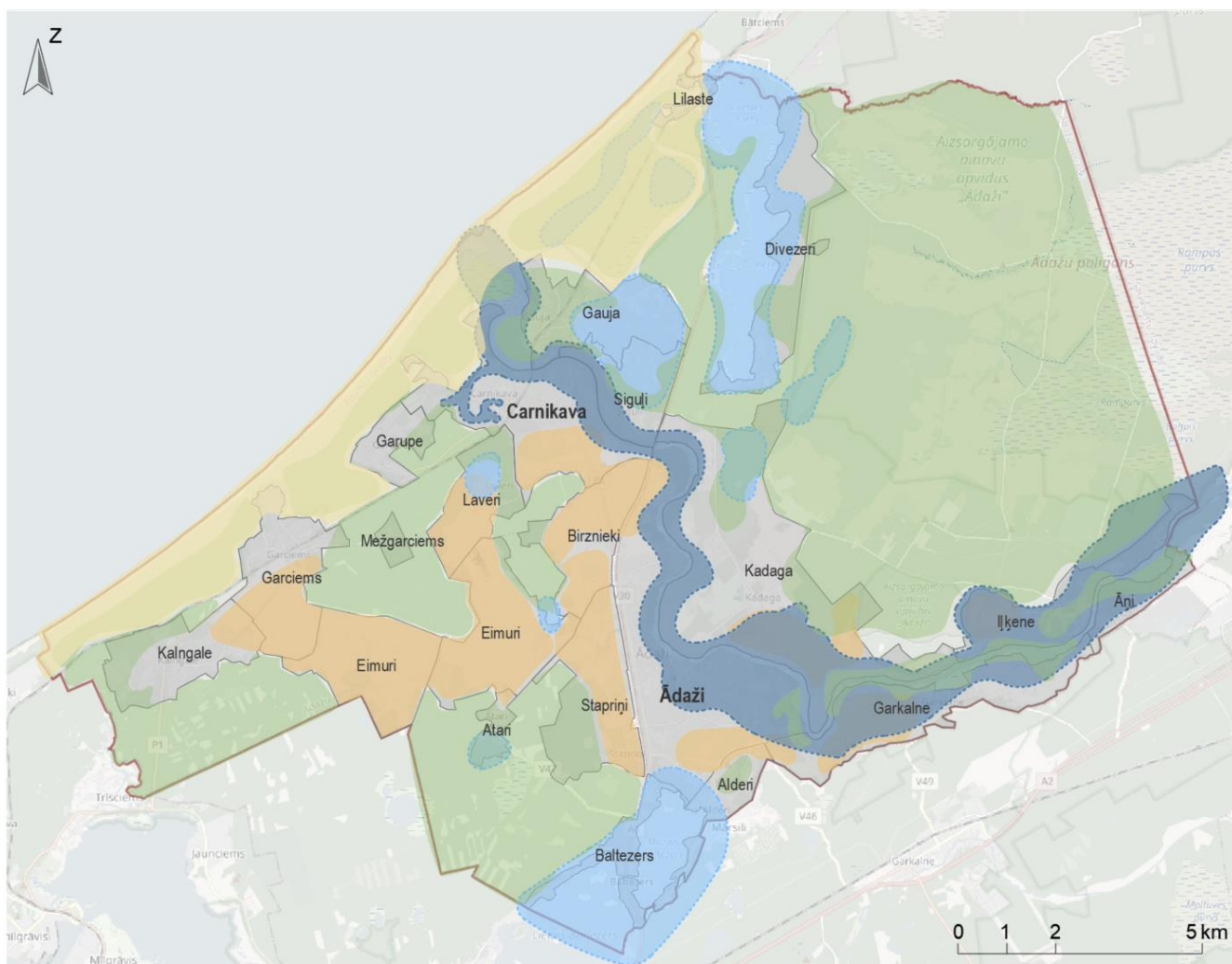
Attēls Nr. 17. Padomju modernisma stilā celta Ādažu vidusskolas ēka²⁴

6.1. Ainavu tipi

Ainavas tipi tiek izdalīti balstoties uz relatīvi viendabīgo ainavas raksturu – līdžīgu reljefu, cilmiežiem (nogulumi), ūdens klātbūtni, veģetāciju, zemes izmantošanu un apdzīvojumu. Ādažu novadā izdalīti šādi ainavu tipi (skatīt 18. attēlu):

- apbūves teritorijas;
- mežu ainavas;
- piekrastes ainavas;
- ezeru ainavas;
- Gaujas lejteces ainava ar upes grīvu;
- Lauksaimniecības zemju ainavas.

²⁴ Attēls no E. Pētersones grāmatas “Ādaži. Pagātnes dialogs ar tagadni” – A. Bindera foto no Ādažu muzeja krājuma.

APZĪMĒJUMI

Novada robeža	Ezeru ainava (t.sk. lagūnu ezeri)
Apbūves teritorijas - pilsēta un ciemi	Gaujas lejteces ainava ar upes grīvu (ietverot attekas un vecupes)
Mežu ainava / mežaine (mežu masīvi)	Lauksaimniecības zemju ainava
Piekrastes ainava (ietverot kāpu joslu un dabas parku "piejūra")	

Attēls Nr. 18. Ādažu novadā sastopamie ainavu tipi (Grupa93, 2023)

Ainavu tipi izdalīti visa novada mērogā un ir par pamatu ainavu telpu sadalījumam.

6.2. Ainavu telpu raksturojums un novērtējums

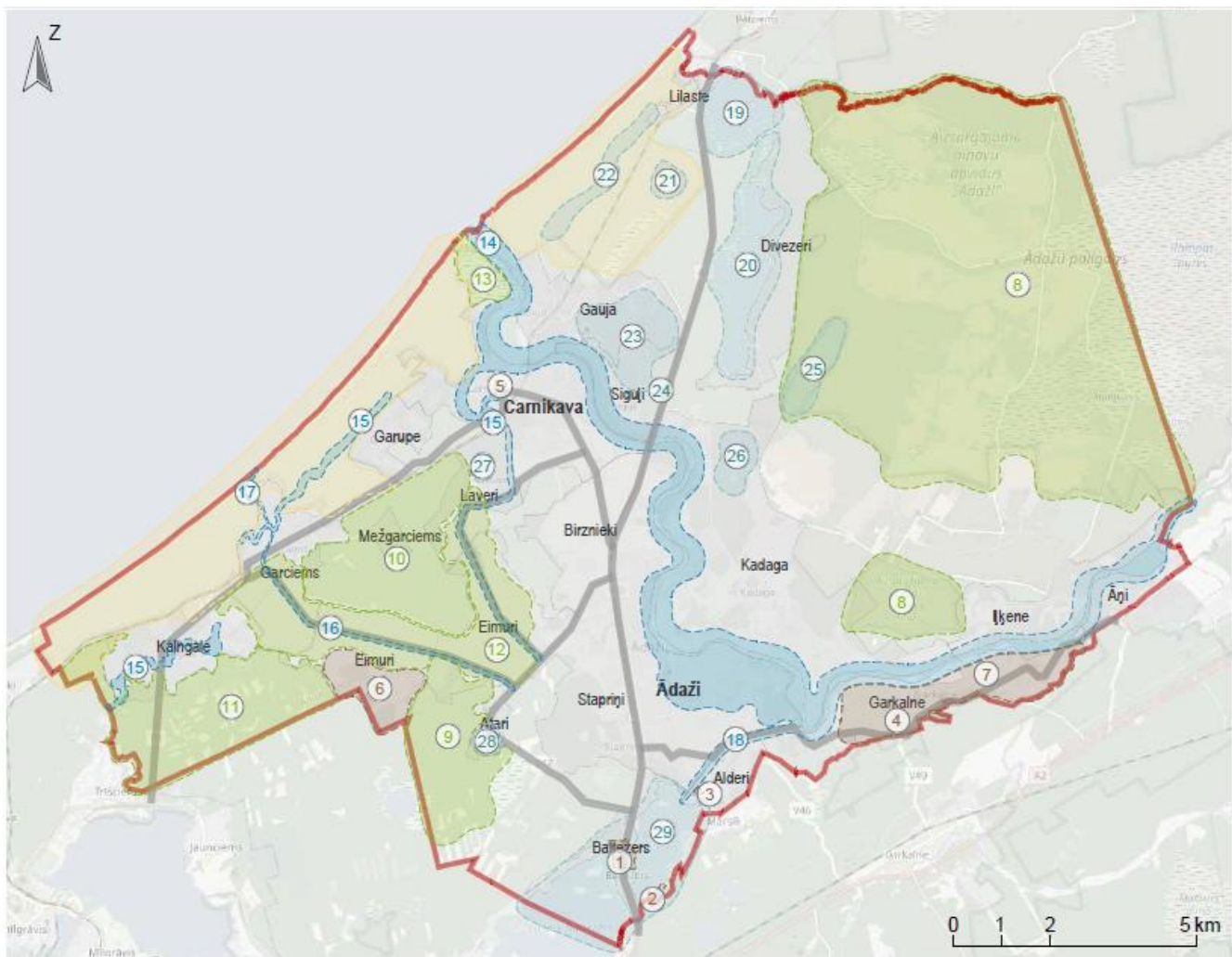
Ainavu plānošana pēc būtības balstās ainavas plānojamo vienību – ainavu telpu (lokālā mērogā) izdalīšanā, raksturošanā un novērtēšanā. Ainavu telpu izdalīšana plānošanas procesā palīdz apzināt un plānot saskaņotību ainavas telpas ietvaros, veidot savstarpējas saiknes starp dažādiem ainavas elementiem, proti, balstīt plānošanu ne tikai uz atsevišķiem objektiem, bet attiecināt to uz visu ainavas telpu kopumā.

Ainavas telpa ir pēc struktūras, funkcijām, vizuālā veidola, vēsturiskās attīstības gaitas līdzīga teritoriālā vienība. Ainavu telpu iezīmēšana un izdalīšana novada teritorijā ir veids, kādā ir iespējams aprakstīt lokālo ainavu raksturu un daudzveidību. Šāda pieeja ļauj pieņemt lokāliem ainavas apstākļiem atbilstošus lēmumus saistībā ar teritoriju pārvaldību, plānošanu un veidošanu.

Svarīgākie ainavu telpu izdalīšanas un novērtēšanas aspekti ir:

- izmantojot šādu pieeju, tiek identificēti ainavas tipi un to teritoriālās vienības (areāli), kas var tikt ņemti vērā tālākā teritoriju plānošanas procesā;
- tas ir veids kā raksturot ainavu kopumā (ne tikai atsevišķus tās elementus) – ainavu telpu izdalīšanas un raksturošanas pieeja piešķir teritorijām identitāti, kas balstīta to specifiskās īpašībās un vērtībās, un kas ainavas veidošanas un plānošanas procesā var tikt stiprināta vai mainīta;
- pieeja dod iespēju izmantot ainavu telpu īpašības un ainavas raksturu lēmumu pieņemšanas procesā (piemēram, izstrādājot ainavu uzlabošanas rekomendācijas, izstrādājot kritērijus jaunu objektu izvietojumam ainavā);
- pieeja ļauj iesaistīt ieinteresētās puses ainavas vērtību noteikšanā.

Ādažu novada ainavu telpas (skatīt 19. attēlu) izdalītas visā administratīvā teritorijā, balstoties uz vispārīgo un specifisko teritorijas novērtējumu. Pamatā novērtējums ietver ģeomorfoloģisko raksturojumu (reljefs, nogulumu), hidroloģisko tīklojumu – zemes seguma/lietojuma veida telpiskās struktūras, apdzīvojuma īpatnības (t.sk., saiknes starp apdzīvotām vietām – ceļu tīklojums), vēsturiskās ainavas struktūras (vēsturiskais apdzīvojums, senās meža zemes, vēsturiskie ainavas elementi) un pārmaiņu procesus (teritoriju pamešana, aizaugšana, jaunu ainavu vai to funkciju veidošana, suburbanizācija).

APZĪMĒJUMI

— Novada robeža — Ceļu ainava Urbānās attīstības teritorijas Kultūrvēsturiskā ainavu telpa 1. Ādažu (Baltezers) baznīcas kultūrvēsturiskā ainava 2. Sūkņu stacijas "Baltezers" vēsturiskā apbūve 3. Alderu parka ainava 4. Garkalnes baznīca 5. Carnikavas muižas vieta 6. Eimuru mozaikainava 7. Garkalnes mozaikainava	Augstvērtīgā dabas ainavu telpa 8. Aizsargājamo ainavu apvidus "Ādaži" 9. Ataru apkārtnes mežs 10. Mežgarcieša apkārtnes mežs 11. Kalngales apkārtnes mežs 12. Eimuru agro-ainava 13. Gaujas palienes pļavas Ūdensteču ainavu telpa 14. Gauja un Gaujas grīva 15. Novada mazās upes 16. Langas kanāls 17. Eimuru kanāls 18. Gaujas - Baltezers kanāls	Ezeru ainavu telpa 19. Lilastes ezers 20. Dīņezers 21. Ummis 22. Garezeri 23. Dzirmezers un Mazais Dzirmezers 24. Pulksteņezers 25. Lieluikas un Mazuikas ezers 26. Kadagas ezers 27. Laveru ezers 28. Ataru ezers 29. Mazais un Lielais Baltezers Piekrastes ainavu telpa

Attēls Nr. 19. Ādažu novadā izdalītās ainavu telpas (Grupa93, 2023)

Ainavu telpas iedalītas arī pēc to nozīmes – lokāla, reģionāla, nacionāla nozīme. Nacionālas nozīmes telpas ietver vērtības, kas nozīmīgas nacionālā mērogā (tās var būt saistītas ar ĪADT, nacionāla mēroga tūrisma un rekreācijas vietām un objektiem, meža masīviem, nacionālas nozīmes ceļu koridoriem, nacionālas nozīmes lauksaimniecības teritorijām utt.). Reģionālas nozīmes ainavu telpas ir saistītas ar reģionālas nozīmes ainavas vērtībām (tās var izdalīt, balstoties uz reģionāla mēroga ainavu tematisko plānojumu vai attīstības stratēģiju) – reģionālas nozīmes ainavu telpas var būt īpaši nozīmīgas arī

attiecīgā novada mērogā. Lokālas nozīmes ainavu telpas ir bez īpašām vērtībām plašākai sabiedrībai, taču tās var būt īpaši nozīmīgas to iedzīvotājiem.

Kultūrvēsturiskā ainavu telpa

Ādažu novada kultūrvēsturiskais mantojums veidojies novada vēsturiskās attīstības procesā, tas veido novada telpisko tēlu, kam ir būtiska loma sabiedrības identitātes un vērtības veicināšanā un nostiprināšanā. Kultūrvēsturiskie objekti un ainavas veicina novada atpazīstamību starptautiskā mērogā.

Novadā sastopamas šādas kultūrvēsturiskās ainavu telpas:

- kultūrvēsturiskas apbūves teritorijas (Ādažu (Baltezera) baznīcas kultūrvēsturiskā ainava, Sūkņu stacijas “Baltezers” vēsturiskā apbūve, Alderu parka ainava, Garkalnes baznīca, Carnikavas muižas vieta);
- kultūrvēsturiskā mozaīkainava (mozaīkainavas Eimuros un Garkalnē) – Latvijai tradicionālas mozaīkveida ainavas, kuru sastāvā ietilpst mežu un apstrādāto lauku platības un lauku ainavas ar viensētu puduriem.

Detalizētu kultūrvēsturiskās ainavu telpas vērtību aprakstu un iedalījumu pēc to nozīmes skatīt 1. pielikumā.

Augstvērtīgā dabas ainavu telpa

Ainavu telpa ietver teritorijas, kurās sastopamas unikālas dabas vērtības. Tie ir smiltāji, līdzenumu meži, pļavas un lauksaimniecības zemes.

Novadā sastopamas šādas augstvērtīgās dabas ainavu telpas:

- aizsargājamo ainavu apvidus “Ādaži”;
- augstvērtīgie meži (Ataru apkārtnes mežs, Kalngales apkārtnes mežs, Mežgarciema apkārtnes mežs);
- Eimuru agroainava;
- Jūraslejas pļavas.

Detalizētu augstvērtīgās dabas ainavu telpas vērtību aprakstu un iedalījumu pēc to nozīmes skatīt 2. pielikumā.

Ūdensteču ainavu telpa (Upes un kanāli)

Galvenās ūdensteču ainavu telpas vērtības ir ūdensteču biotopi ar ūdens tecējumu un krastmalu veģētāciju. Ainavu telpā dominē upes un to ielejas un kanāli. Upju krastu apaugumu veido meža masīvi un kokaugu puduri, atsevišķas atvērtas teritorijas, no kurām paveras tāli skati pa šauro reljefa un veģētācijas ietverto upes gultnes asi.

Novadā sastopamas šādas ūdensteču ainavu telpas:

- Gaujas un Gaujas grīva;
- kanāli (Eimuru, Langas, Gaujas – Baltezera kanāls).

Detalizētu ūdensteču ainavu telpas vērtību aprakstu un iedalījumu pēc to nozīmes skatīt 3. pielikumā.

Ezeru ainavu telpa

Galvenās ezeru ainavu telpas vērtības saistītas ar ezeru ūdens spoguļi ar krastmalu veģētāciju, priežu mežiem, kāpām un piekļaujošo dabisko ainavu. Ainavas raksturu nosaka pauguru ieplakas, kurās atrodas ezeri ar tiem pieguļošām pļavām, mežiem vai krūmājiem. Ādažu novada līdzenumu un zemieņu vides raksturs nosaka to, ka ezeru krasti pārsvarā ir zemi un plaši.

Ādažu novads ir bagāts ar ūdens resursiem un tas ir viens no nozīmīgākajiem ainaviskajiem resursiem. Ezera ainavu telpas veido Lilastes ezers, Dūņezers, Ummis, Garezeri, Dzirmezers un Mazais Dzirmezers, Pulksteņezers, Lieluikas un Mazuikas ezers, Kadagas ezers, Laveru ezers, Ataru ezers, kā arī Mazais un Lielais Baltezers. Daļa novada ezeru, kā Lieluika un Mazuika, varētu būt seno upju, piemēram, Gaujas,

gultņu posmi. Garezeri un Ummis radušies kā piejūras jomu ezeri, atdaloties no Litorīnas jūras līčiem. Ādažu novadā ir tīrākie ezeri Latvijā, jo priežu mežu ielokā ir maz barības vielu un nabadzīgas augsnes.²⁵

Detalizētu ezeru ainavu telpas vērtību aprakstu un iedalījumu pēc to nozīmes skatīt 4. pielikumā.

Piekrastes ainavu telpa

Galvenās piekrastes ainavas vērtības ir bioloģiski un ainaviski vērtīga pludmales joslas (liedaga) ainava, ietverot jūras akvatoriju (dabiska vide ar plašiem un tāliem skatiem), dabas parks “Piejūra”, piejūras kāpu joslas, piejūras kāpu meži (dabiska vide ar vietai raksturīgiem biotopiem) un piejūras pļavas.

Ainavu telpa stiepjas no novada robežas teritorijas rietumos līdz austrumiem gar jūras krastu. Ainavu telpas robežas ir izvilktas aptuveni 1 – 2 km platumā no jūras krasta, ņemot vērā vietas sasaisti ar jūru, ceļu tīklojumu, teritorijas fiziogēogrāfisko raksturu un dabas aizsardzības teritorijām. Ainavu telpa ir ģeomorfoloģiski daudzveidīga. Agrāk piekrastes ainavu telpu raksturoja piekrastes smiltāji, tomēr nekontrolējamu smilšu pārvietošanās dēļ, lai mazinātu to postošās sekas, 20. gadsimta 50. – 60. gados tika veikti liela mēroga apmežošanas pasākumi.

Jūras piekraste atrodas dabas parka “Piejūra” teritorijā un ievērojami paplašinās iekšzemes virzienā, kas nosaka vairākas atšķirīgas reljefa un ainavu joslas ar dažādu saglabāšanās un pārveidošanas pakāpi cilvēku darbības rezultātā. Ainavu joslas var iedalīt šādās daļās²⁶:

- pludmale;
- priekškāpu josla;
- daļēji pārpūsto krasta kāpu josla;
- jauno iekšzemes virzienā pārpūsto kāpu un deflācijas līdzenumu josla;
- primāro paralēlo kāpu josla;
- Garupes sengultne;
- Garciema lagūnas līdzenums;
- Gaujas deltas līdzenums.

Šai ainavu telpai ir liela ainaviskā vērtība, ko nosaka galvenokārt kāpu reljefs, nesadrumstalotais meža klājums ar īpaši vecu priežu klātbūtni un salīdzinoši maz pārveidotā piekraste. Ainaviskās vērtības veidošanos veicinājuši ilgstoši mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi – padomju laikā piekrastē bija pierobežas josla, kopš 1962. gada ĪADT statuss (daļai teritorijas no 1999. gada), Baltijas jūras un Rīgas līča aizsargjosla.²⁷ Piekrastei, līdztekus ainaviskajām vērtībām, piemīt arī ekoloģiskās vērtības – cauri dabas parka teritorijai stiepjas viens no Eiropas nozīmīgākajiem gājputnu migrāciju ceļiem.

Īpaša piekrastes vērtība ir tās ceļojošajām kāpām (skatīt 20. un 21. attēlu). 18. gs. tika izcirstas lielas meža platības, veicinot smilšu kustību, kā rezultātā starp Kalngali un Garciemu izveidojās Latvijas lielākā paraboliskā kāpa, kura vēl 20. gs. sākumā aizbērusi zemnieku saimniecības ar ēkām. Kāpas pārvietošanās ir ietekmējusi apdzīvoto vietu attīstību, kā arī tās dēļ vairākas reizes pārcelta Rīgas – Carnikavas šoseja. Pēdējās ceļojošās kāpas Latvijā ir apturētas 20. gadsimta 30. gados.²⁶

Vienu no dabas parka skaistākajām vietām dēvē par Rožu kāpu, bet tās austrumu malu – par Elizabetes augstieni. Kāpa savu nosaukumu ieguvusi savvaļas rožu dēļ, kas aug šajā vietā. Starpkāpu ieplakā bagātīgi aug maijpuķītes, tāpēc arī šo ieplaku dēvē par Maijpuķīšu ieļu. Elizabetes augstienes dienvidu mala saskaras ar Garciema parabolisko kāpu un Kāpu amfiteātri – ļoti nozīmīgu dabas pieminekli. Tas ir lielākais kāpu veidojums visā Rīgas līča piekrastē. Paraboliskā kāpa sāka veidoties 18. gadsimtā, kad jūras piekrastē izcirta mežus. Apmēram 200 gadus tā nepārtraukti mainīja

²⁵ Jānis Pārums. *Ādažu Novada Vēstis. Dabas eksperts Uvis Suško: Ādažu novada ezeri ir unikāli. 2022. Pieejams: <https://www.aprinkis.lv/index.php/sabiedriba/vide/31918-dabas-eksperts-uvissusko-adazu-novada-ezeri-ir-unikali>*

²⁶ *Carnikavas novada administratīvajā teritorijā esošo publisko ūdeņu un jūras piekrastes joslas apsaimniekošanas plāns 2017. – 2026. gadam.*

²⁷ *Dabas parka “Piejūra” dabas aizsardzības plāns, 2020.*

savu atrašanās vietu. Kāpa daļēji aizbēra Langas upi, draudēja apbērt arī toreizējo Langas ciemu (tagad Garciešu), vairākas reizes piespieda pārcelt tālāk Rīgas – Carnikavas ceļu. Tagad tā ir apstādīta ar kokiem. Paraboliskās kāpas ziemeļu austrumu malā atrodas “Piejūras” dabas parka augstākā vieta – Labošānās virsotne, kas sasniedz 27,6 metrus virs jūras līmeņa. Otra augstākā kāpas virsotne ir Legzdiņu kalns (23,4m virs jūras līmeņa).

Attēls Nr. 20. Piekrastes kāpas²⁸

Attēls Nr. 21. Piekrastes kāpas²⁸

Kā liela vērtība jāuzsver arī piekrastes meži starp Garezeriem un jūru – priežu audzes, kas vietām sasniedz pat 250 gadu vecumu. Šādiem mežiem ir vislielākā nozīme sugu daudzveidības saglabāšanā. Latvijā vecas priežu audzes, it īpaši veci sili un mētrāji intensīvās saimnieciskās darbības rezultātā ir kļuvuši par lielu retumu, tādēļ tām ir īpaši svarīga dabas aizsardzības nozīme.

Nelabvēlīgu ietekmi uz dabas parka ainavu rada zālāju aizaugšana to pamestības (pļaušanas un ganīšanas trūkuma) rezultātā, kā arī vienmērīga meža izretināšana izlases cirtēs (piemēram, Ummja ezera apkārtnē), ezeru eutrofikācija un aizaugšana. Negatīva loma ir arī piesārņojumam ar sadzīves atkritumiem un vandālismam (piemēram, apzīmētas vēsturiskās militārās būves u.c.).²⁹

Ceļu ainavu telpa

Ceļa ainavas ir nozīmīgs resurss teritoriju turpmākai attīstībai, ceļi ir daļa no publiskās telpas, kurā notiek ikdienas sabiedriskā dzīve. Par ceļa ainavu tiek uzskatīta no ceļa redzamā apkārtnē – vizuāli saskatāmā josla. Par ceļa ainavas koridoru uzskatāma telpa no 1 līdz 2 km attālumā uz katru pusi no ceļa ass.

Ādažu novada ceļu ainavas iedalītas trīs kategorijās, kas simbolizē dažādas nozīmes transporta koridorus:

- starptautiskas nozīmes ceļu ainava, kas ietver A1 šoseju;
- reģionālas nozīmes ceļu ainava, savienojot Ādažus ar blakus esošajiem reģioniem;
- lokālas nozīmes ceļu ainava, ietverot vietējas nozīmes ceļu struktūras, kas savstarpēji savieno Ādažu pilsētu ar novada ciemiem, veidojot vienotu ceļu tīklu.

Starptautiskas nozīmes ceļu ainavas struktūru veido dažādas apbūves struktūras – blīvas urbānās apbūves struktūras Ādažos un Carnikavā, blīvas savrupmāju apbūves struktūras Baltezera teritorijā, līdzenumu ainavas un mežu ainavas. Ainavā dominē plaši un atklāti skati novada dienvidrietumu daļā, savukārt tuvi un slēgti skati teritorijas ziemeļaustrumos, kur izteiktākā ainavas struktūra ir mežu teritorijas. Nozīmīgi ainavas elementi ir atsevišķas viensētas, koku grupas un izteikti skati uz ezeru ainavām, kas veido unikālu, Ādažu novadam raksturīgu vizuālo tēlu.

²⁸ Attēls no LNDB kolekcijas “Zudusī Latvija”

²⁹ Dabas parka “Piejūra” dabas aizsardzības plāns, 2020.

Reģionālas nozīmes ceļu ainavā dominē tipiskas lauksaimniecības zemes ar lieliem un plašiem tūrumiem, tālām skatu perspektīvām, mijiedarbojoties ar atsevišķu apdzīvotu vietu struktūrām – atsevišķām viensētām un to grupām un urbānas apbūves teritorijām Carnikavā. Teritorijas ziemeļrietumos, starp Garkalni un Kalngali ainavu raksturo mežu masīvi un mazi ciemati, kuros mijiedarbojas blīvas savrupmāju apbūves ar piekrastes kāpu reljefu.

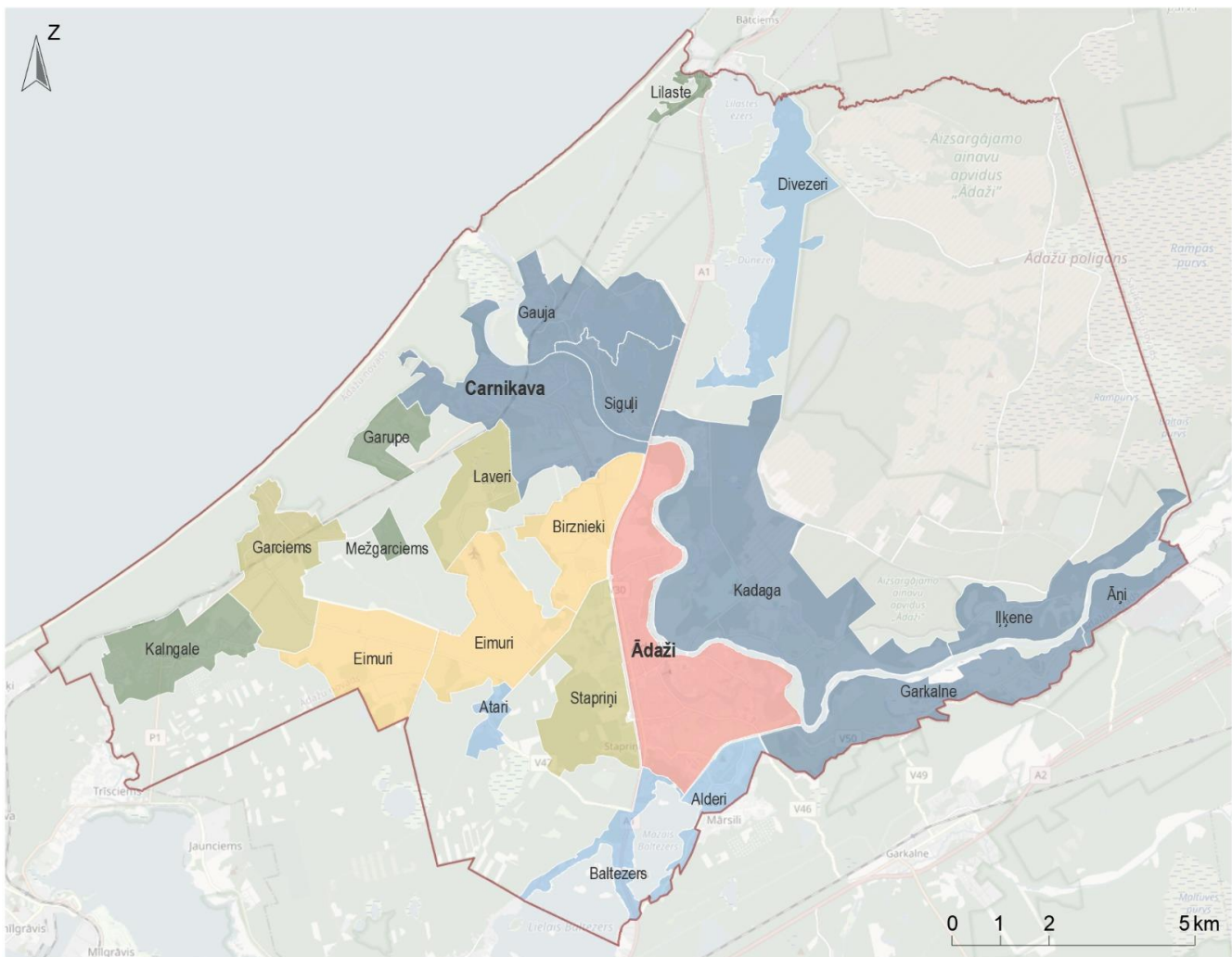
Lokālas nozīmes autoceļu galvenās vērtības ir tipiskas lauksaimniecības zemes ar lieliem un plašiem tūrumiem, tālām skatu perspektīvām posmā no Atariem uz Garciemu un posmā no Atariem uz Laveriem. Savukārt posmā no Baltezera uz Atariem ainavu raksturo mežu masīvi un vienveidīgas ainavas struktūras. Posmā no Ādažiem uz Āņiem ceļu ainavai piemīt izteikti kultūrvēsturiska vērtība – šajā ceļa posmā sastopami nozīmīgi ainavas elementi – viensētas, koku puduri un nojaušama Gaujas ainava – šiem elementiem ir liela vizuāla un ekoloģiska vērtība.

6.3. Urbānās attīstības ainavu telpas

Novada urbānās attīstības telpas iedalītas pēc to apbūves struktūras un galvenajām telpiskajām vērtībām, kategorizējot apdzīvotas vietas balstoties uz to līdzīgajām iezīmēm. Ādažu novadā iedalītas šādas urbānās attīstības ainavu telpas (skatīt 22. attēlu):

- urbānā ainava: Ādažu pilsēta;
- Gaujas upes palieņu ciemi: Carnikava, Gauja, Siguļi, Kadaga, Iļķene, Garkalne un Āņi;
- ciemi piekrastes kāpās: Kalngale, Mežgarciems, Garupe un Lilaste;
- ciemi pie ezeriem: Atari, Baltezers, Alderi un Divezeri;
- agroainavu ciemi: Eimuri un Birznieki;
- jauktu mežu un lauksaimniecības zemju ciemi: Garciems un Stapriņi.

Teritoriju apdzīvotība dažādos laika posmos ir izveidojusi kultūrvīdi ar neatkārtojamām vērtībām.

APZĪMĒJUMI

■ Urbānā ainava	■ Ciemi piekrastes kāpās	■ Agroainavu ciemi
■ Gaujas upes palieņu ciemi	■ Ciemi pie ezeriem	■ Jauktu mežu un lauksaimniecības zemju ciemi

Attēls Nr. 22. Ādažu novada pilsētas un ciemu ainavu telpiskā struktūra (Grupa93, 2024)

Urbānā ainava

Ādažu pilsēta raksturojama kā novada urbānā ainava. Galvenā Ādažu ainavas vērtība ir Gauja, kuras krastos sastopamas augstas dabas un vizuālās vērtības. Pilsētas ziemeļos novērojamas teritorijas bez blīvas apbūves – tajās sastopamas vairākas vēsturiskās mājvietas ar saglabājušos viensētu telpisko struktūru, līdz ar to uzskatāms, ka tajā pastāv kultūrvēsturiskas vērtības. Vēsturiskās viensētas sastopamas arī teritorijas dienvidos, tomēr to struktūru spēcīgi ietekmējušas ražošanas teritorijas, kas izbūvētas virzienā uz ziemeļiem.

Urbānās ainavas telpiskās struktūras attēlojumu skatīt 5. pielikumā.

Gaujas upes palieņu ciemi

Gaujai jau kopš seniem laikiem bijusi liela nozīme novada attīstībā. Apdzīvotās vietas vēsturiski attīstījās ūdensceļu un sauszemes ceļu tuvumā.³⁰ Carnikava, Gauja un Siguļi vēsturiski veidojušies kā

³⁰ O. Rinkus, *Carnikavas novada vēstis. Kultūrvēsturiska pastaiga Gaujas labajā krastā. 2021. Pieejams: <https://www.aprinkis.lv/index.php/atputa/24332-kulturvesturiska-pastaiga-gaujas-labaja-krasta>*

zvejnieku ciems pie Gaujas. Zvejnieku ciema sabiedriskais centrs atradies Siguļos, kur kādreiz atradās pirmā Carnikavas skola un vienīgais Vidzemes piekrastes koka dievnams, kurš 2017. gada ugunsgrēkā tika pilnībā iznīcināts.³¹ Mūsdienu Gaujas ciems un Siguļi visaktīvāk veidojušies 20. gadsimtā, attīstoties vasarnīcu ciemiem – teritorijas sāka apbūvēt pēc Pirmā pasaules kara.

Gaujas upes palieņu ciemu ainavas telpiskās struktūras attēlojumu skatīt 6. pielikumā.

Ciemi piekrastes kāpās

Piekrastes ciemu vēsturiskajā attīstībā liela loma ir kāpām (t.sk. ceļojošajām), kas ir ietekmējušas apdzīvoto vietu attīstību. Ciemu saimniecisko darbību – zvejniecības, tirdzniecības un atpūtas nozaru attīstību noteikusi to atrašanās vieta piekrastes tuvumā, kas ietekmējusi gan vietu attīstības vēsturi, gan sadzīvošanu ar īpašajiem piejūras dabas apstākļiem.

Piekrastes kāpu ciemu ainavas telpiskās struktūras attēlojumu skatīt 7. pielikumā.

Ciemi pie ezeriem

Lielākā vērtība – ezeru klātbūtne, dabas pamatne un jūras tuvums ar attīstītu piekļuvi.

Galvenie riski un ietekmes, kas saistīti ar ciemu tālāko attīstību ir saistīti ar militārā poligona teritorijas tuvumu, dabas vērtību samazināšanos, vēsturisko vērtību noplicināšanos un blīvas apbūves veidošanos krasta tuvumā, neveicinot publiskas piekļuves pie ūdens un rekreācijas nodrošinājumu.

Ezeru ciemu ainavas telpiskās struktūras attēlojumu skatīt 8. pielikumā.

Agroainavu ciemi

Agroainavu ciemiem ir augsta kultūrvēsturiska un ainaviska nozīme, to vērtības saistītas ar augstu bioloģisko daudzveidību un kultūrvēsturisko vērtību, kuru nosaka vēsturiski veidojušies dabiskie procesi un vēsturiskā apbūves telpiskā attīstība, kurā apbūve mijiedarbojas ar dabas pamatni. Agroainavas novadā ir izzūdoša vērtība, līdz ar to, lielākais risks šīm dabas un lauksaimniecības teritorijām ir apbūve, kas nav saskaņā ar vēsturisko kontekstu.

Agroainavu ciemu ainavas telpiskās struktūras attēlojumu skatīt 9. pielikumā.

Jauktu mežu un lauksaimniecības zemju ciemi

Jauktu mežu un lauksaimniecības zemju ciemos, tāpat kā agroainavu ciemos, vērtība saistāma ar kultūrvēsturiskām un bioloģiskās daudzveidības kvalitātēm. Ciemu telpisko struktūru nosaka lauksaimniecības zemju, dabas pamatnes un apbūves mijiedarbība, kā arī meži ar piekrastes kāpu biotopiem, kas spēcīgi ietekmē ainavas kvalitātes.

Jauktu mežu un lauksaimniecības zemju ciemu ainavas telpiskās struktūras attēlojumu skatīt 10. pielikumā.

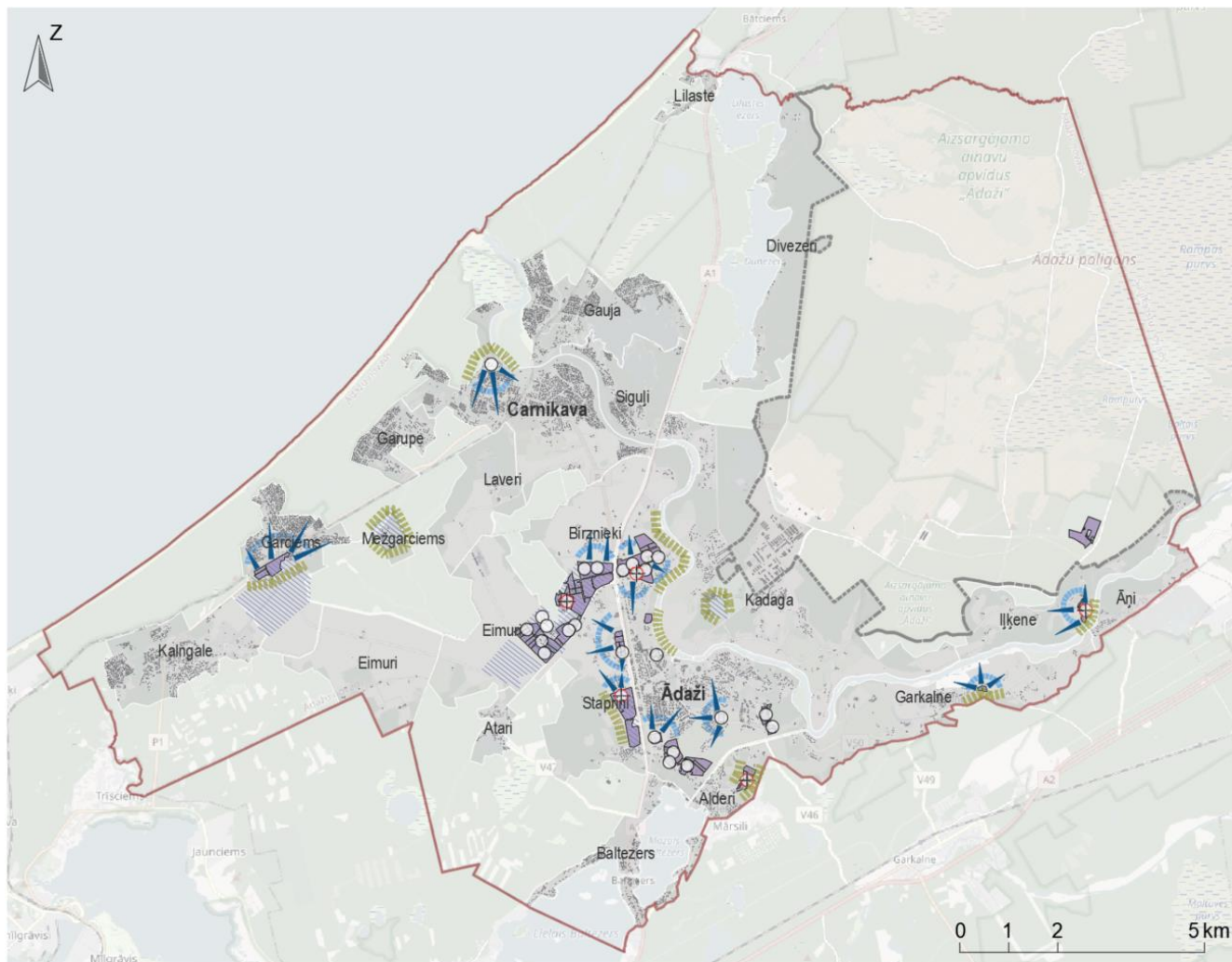
6.4. Novada industriālās/ražošanas teritorijas

Ādažu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2013. – 2037. gadam ir noteiktas teritorijas: industriālās zonas, kuras plānotas ražošanas uzņēmumu un loģistikas pakalpojumu attīstībai. Šajās teritorijās veiksmīgi var izmantot pašreizējo transporta un inženiertehnisko infrastruktūru un attīstīt to tālāk, veidojot dažāda veida rūpniecības uzņēmumus, kombinētos transporta terminālus, kravu sadales un loģistikas centrus. Esošās teritorijas Ādažu ciema dienvidu daļā (35ha platībā) un Z daļā (50ha platībā), kā arī Podniekos (10ha platībā) ir praktiski piepildītas. Ražošanas un loģistikas attīstības teritorijas izvietotas Garciemā, kur atrodas uzņēmējdarbības un inovāciju parks “Mežgarciems”, izbūvētas jauna infrastruktūra un inženierkomunikācijas 14ha platībā. Balstoties uz

³¹ Ādažu novads. *Ādažu novada vēsture. 2023. Pieejams: <https://www.adazunovads.lv/lv/adazu-novada-vesture>*

Ādažu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģiju 2013. – 2037. gadam, plašas attīstības teritorijas (vairāk kā 220ha platībā) plānotas Birznieku – Eimuru ciemu teritorijās, kā arī teritorijā starp Kalngali un Garciešu pie P1 autoceļa (vairāk kā 100ha platībā). Komerccabūves un loģistikas attīstība notiek pie A1 šosejas.

Ādažu novada industriālās/ražošanas teritorijas un to potenciālā ietekme uz ainavu attēlota attēlā Nr. 23.

APZĪMĒJUMI

— Novada robeža

— Pilsēta un ciemi

— Rūpnieciskās apbūves teritorijas (funkcionālā zona)

— Ražošanas un loģistikas attīstības teritorijas

⊕ Degradētas / pamestas industriālās teritorijas

○ Funkcionālas industriālās teritorijas

Konfliktvietas / ietekmes zonas

— Apdzīvoto vietu ietekmes zona

— Ekoloģisko un ainavisko vērtību ietekmes zona

Attēls Nr. 23. Ādažu novada industriālās/ražošanas teritorijas un to ietekme uz ainavu (Grupa93, 2024)

6.5. Īpaši vērtīgās ainavu telpas

Īpaši vērtīgās ainavu telpas ir identificētas no galvenajiem pārvietošanās koridoriem. Koridori iedalāmi divās kategorijās:

- auto transports, dzelzceļš: ietver dzelzceļa līniju, A1 šoseju, un citus dažādas nozīmes auto ceļus;
- kājāmgājējs un riteņbraucējs: ietver ietves, takas (piemēram, Jūrtaku), velo maršrutus, promenādes u.c.

Galvenie pārvietošanās koridori ir vietas, kur tiek izvērtēta ainavisko skatu punktu identifikācija – punkti atzīmēti vietās, kur koridori savienojas ar kādām izteiktām dabas, kultūrvēstures vai vizuāli estētiskām vērtībām – vietas, kur tiek šķērsota kāda no identificētajām ainavu telpām, veido interesantas un vietai raksturīgas skatu perspektīvas.

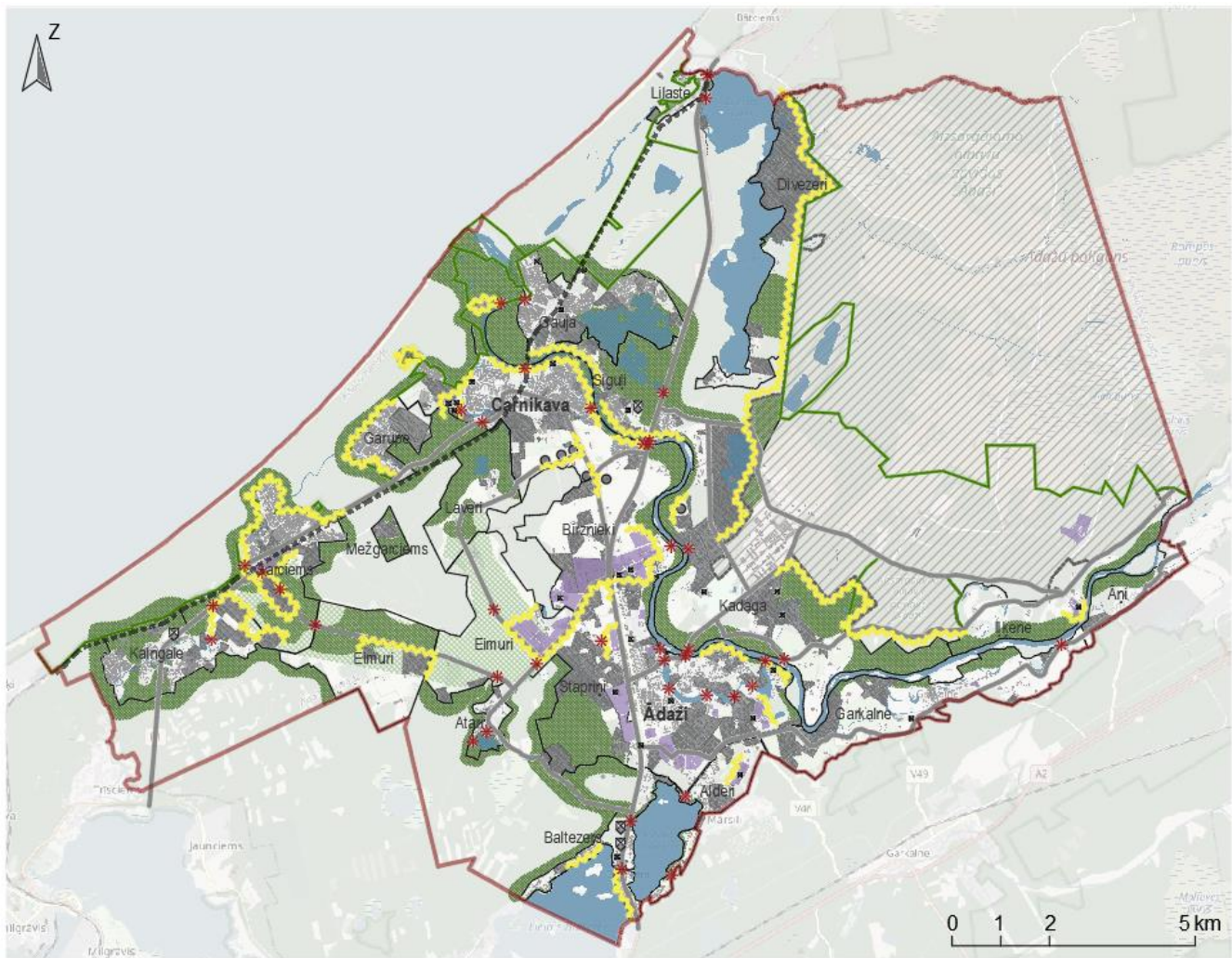
Ceļi un dzelzceļš ir starptautiski nozīmīgi, lai tieši no šiem ceļu/dzelzceļu un ainavu vērtību krustošanās punktiem ainava būtu vietai raksturīga un vizuāli estētiska, lai gan vietējie iedzīvotāji, gan iebraucēji, pārvietojoties caur šo posmu, varētu identificēties – nolasīt vietu un tās identitāti. Tradicionālā ainavisko ceļu definīcijas izpratnē, ainaviskie ceļi Ādažu novadā nav sastopami, bet, ņemot vērā to vērtību un nozīmību dažādos mērogos, kā arī balstoties uz novada tēlu, plānā definēti ainaviski nozīmīgi ceļa posmi un ainaviski skatu punkti, kas ir nozīmīgi no ainavas vizuālās uztveres konteksta.

Balstoties uz izpēti, TmP ietvaros veikta skatu punktu identifikācija un īpaši vērtīgo ainavu telpu noteikšana, ietverot potenciālos ainaviskos ceļu posmus, ar mērķi sniegt šo teritoriju attīstībā papildus nosacījumus, lai saglabātu īpaši vērtīgo ainavu telpu vērtības un raksturīgākās iezīmes. Identificētās vietas un nosacījumi to attīstībai aprakstīti 8.2. nodaļā.

6.6. Jūtīgās ainavas/konfliktu vietas

Lai veidotu racionālus ainaviski vērtīgo teritoriju saglabāšanas un attīstības priekšlikumus un sasniegtu tematiskā plāna mērķus, novada mērogā identificētas konfliktu vietas jeb jutīgo ainavu areāli. Ainavas daudzveidību nosaka gan īstermiņa, gan ilgtermiņa procesi, tādēļ ainavas kontekstā nepieciešams veicināt pieejas, kas nodrošina sociālo, ekonomisko un vides līdzsvaru, veicinot produktīvu zemes un tās resursu izmantošanu, vienlaicīgi sasniedzot vides mērķus un saglabājot ainavas ekoloģiskās, kultūrvēsturiskās un ainaviski estētiskās vērtības.

Ādažu novada konfliktus (skatīt 24. attēlu) veido ainavas funkcionālās zonas saskarē ar ainavas telpu estētiskām un ekoloģiskām kvalitātēm. Tās ir vietas, kurās parādās kādu noteiktu dabas, ainavas funkcionālo un/vai strukturālo kvalitāšu nesaskaņas un iespējamās turpmākās attīstības disbalanss, tādējādi kaitējot kādai no esošām vērtībām un/vai radot apstākļus strukturāliem un funkcionāliem ainavu konfliktiem. Risks novada turpmākās attīstības gaitā ir tas, ka pakāpeniski tiks zaudētas kādas no sabiedrībai kā kopai nozīmīgas vērtības, tās noplicinot, kā arī padarot nepieejamas publiskai lietošanai.

APZĪMĒJUMI

Novada robeža	Ādažu militārā poligona teritorija	Kultūras pieminekļi
Pilsētas un ciemu robeža	Degradētas teritorijas	Ainavisks skatu punkts
Galvenie autoceļi	Esošas un plānotas saules elektrostacijas	Identificētas dabas un vizuālās vērtības pilsētā un ciemos
Dzelzceļš	Rūpnieciskās apbūves teritorijas (funkcionālā zona)	Senās lauku un pļavu teritorijas
Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas	Spēkā un izstrādes stadijā esoši detālplānojumi	Ainavas jutīgie posmi / problēmsituāciju vietas
Ūdens teritorijas (upes un ezeri)		

Attēls Nr. 24. Ādažu novadā konstatētās konflikta vietas (Grupa93, 2024)

Ādažu novada konflikta vietas raksturo šādi rādītāji:

- risks, kas saistīts ar industriālām/ražošanas teritorijām – novada ainavu telpu estētiskās kvalitātes ir atkarīgas no vizuālās pieejamības un telpiskās viengabalainības, kuru veido dabas videi raksturīgās kvalitātes. Attīstoties ražošanai, ir būtiski līdzsvarot vietas estētiskās un ekoloģiskās kvalitātes ar funkcionālām apdzīvoto vietu vajadzībām;
- risks, kas saistīts ar degradētiem objektiem – tās ir vietas, kuras nenodrošina nepieciešamās funkcijas un esošajā situācijā ir sliktā tehniskā un vizuālā stāvoklī – novada attīstībā, šīs zonas ir uzraugāmas un atjaunojamas ar mērķi saglabāt dabas vides estētiskās un ekoloģiskās kvalitātes, kā arī nodrošināt netraucētu šo vietu pieejamību. Degradētie objekti un to attīstības priekšlikumi aprakstīti 8.3. nodaļā;

- risks, kas saistīts ar esošiem un jauniem alternatīvās enerģijas objektiem, kas galvenokārt saistīti ar ainavas kvalitātes samazināšanos, skatu līniju aizsegšanu un potenciālu ainavas degradēšanos;

Novada teritorijā identificētie jutīgo ainavu areāli uzskatāmi par vizuālā konflikta teritorijām, kurām nepieciešams pievērst pastiprinātu uzmanību turpmākā teritorijas plānošanas kontekstā, mazinot esošo struktūru veidotās negatīvās sekas un nosakot nepieciešamību veikt padziļinātu teritorijas izpēti, lai efektīvi saglabātu tās ainaviskās vērtības.

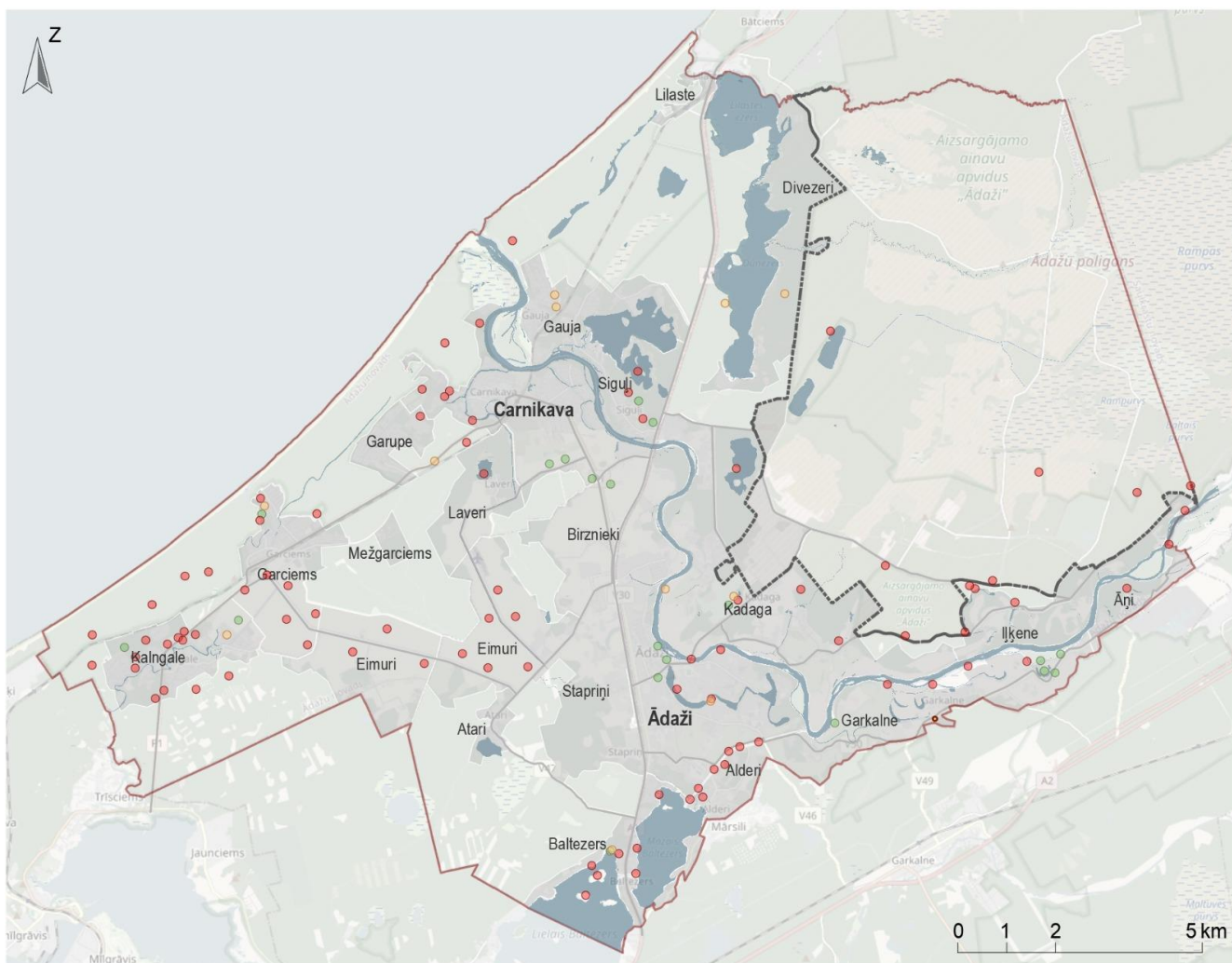
6.7. Sabiedrībai nozīmīgās ainavu telpas

Sabiedrības līdzdalības mērķis attīstības plānošanas procesā ir sekmēt efektīvu, atklātu, ietverošu, savlaicīgu un atbildīgu sabiedrības līdzdalību, tādējādi paaugstinot plānošanas procesa kvalitāti un tā rezultātu atbilstību sabiedrības vajadzībām un interesēm. Sabiedrības līdzdalībai ir vairāki ieguvumi – šajā procesā tik identificētas problēmas, izvērtētas iespējamās alternatīvas, kā arī panākts, ka izstrādātie risinājumi ir mērķa grupai piemēroti, saprotami un efektīvi. TmP ietvaros sabiedrības līdzdalība organizēta trīs veidos – pirmkārt, organizējot sabiedrības līdzdalības pasākumu. Otrkārt, noskaidrojot sabiedrības intereses, vēlmes un vajadzības caur socioloģiskās aptaujas anketām. Treškārt, īstenojot TmP publisko apspriešanu MK noteikumu Nr. 970³² noteiktajā kārtībā.

Sabiedrības līdzdalības pasākums

Sabiedrības līdzdalības pasākumā tika sniegta iespēja gan iedzīvotājiem, gan pašvaldības darbiniekiem izteikt savu viedokli gan diskusiju veidā, gan atzīmējot kartē sev nozīmīgās Ādažu novada vērtības, problēmvietas un vīzijas par novada ainavas attīstību. Pasākuma mērķis bija noskaidrot iedzīvotāju vēlmes un saskatīt novada attīstības iespējas. Apkopojot sabiedrības līdzdalības pasākuma datus – kartogrāfiskos materiālus ar iedzīvotāju pierakstiem, atzīmēm un komentāriem (skatīt 25. attēlu), tika izvirzītas kopīgas vīzijas par to, kas ir novadā saglabājamas vērtības, kādas ir problēmvietas un kādā virzienā būtu nepieciešams veicināt turpmāko teritoriju attīstību.

³² MK noteikumi Nr. 970 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”.

APZĪMĒJUMI

Novada robeža	Galvenie autoceļi	Vērtīgās, saglabājamās ainavas
Pilsēta un ciemi	Ādažu militārā poligona robeža	Vērtīgās, attīstāmās teritorijas (ar īpašiem nosacījumiem)
		Atjaunojamās / reģenerējamās teritorijas

Attēls Nr. 25. Sabiedrības līdzdalības pasākuma apkopotie rezultāti (Grupa93, 2023)

Pēc dalībnieku atzīmētajām vietām, kuras viņi norādījuši kā vērtīgas un saglabājamās ainavas, var spriest, ka lielākās vērtības saistītas ar dabas teritorijām – atzīmētas vietas ar izteiktām mežu ainavām, vietas ar dominējošo iezīmi – lauksaimniecības zemes, ūdens teritorijas un piekraste. Ainavu vērtība sasaistāma arī ar tāliem un plašiem skatiem, kuros nolasāmas kādas konkrētas vērtības un/vai izteikts panorāmas skats. Atzīmētas arī teritorijas, kuras, pēc iedzīvotāju domām, būtu attīstāmas, kuru attīstībā būtu nepieciešams ietvert konkrētus nosacījumus ar mērķi saglabāt tajās esošās vērtības.

Dalībnieki tika aicināti atzīmēt arī vietas, kurās, viņuprāt, būtu nepieciešams atjaunot/reģenerēt, un pie šādām vietām norādītas teritorijas un objekti, kas esošajā situācijā atzīti par degradētiem, tāpat arī izceltas vietas, kuras cilvēku saimnieciskās darbības rezultātā veicina nesakoptas ainavas tēlu.

Sabiedrības līdzdalības pasākums ir iespēja plānošanas procesā iesaistīt visas ieinteresētās puses, uz klausīt teritorijas patieso lietotāju vajadzības, vēlmes un intereses. Iegūtie rezultāti un secinājumi ir integrējami novada attīstības plānošanā ne tikai šī TmP ietvaros, bet arī izstrādājot citus novadam nozīmīgus plānošanas dokumentus, izpēti un attīstības koncepcijas.

Socioloģiskā anketēšana nejauši izvēlētiem respondentiem

Socioloģiskās aptaujas anketa nejauši izvēlētiem respondentiem (turpmāk tekstā – anketa) sastādīta balstoties uz TmP teritorijā esošā situācijā identificētām ainaviski estētiskām, kultūrvēsturiskām un ekoloģiskām vērtībām un vietas funkcionalitāti. Anketa izstrādāta ar mērķi noskaidrot Ādažu novada iedzīvotāju vajadzības, intereses un vēlmes vietas attīstībai. Kopumā anketā ietverti 26 jautājumi, sākotnēji noskaidrojot ainavas nozīmīgumu iedzīvotāju dzīvesvietas izvēlē. Papildus anketā iestrādāti jautājumi ar mērķi noskaidrot, kuras Ādažu novada teritorijas iedzīvotāji uzskata par ainaviskākajām, to nozīmīgumu ikdienas dzīvē, kādi procesi negatīvi ietekmē novada ainavu, kā arī noskaidrot viedokli par novada publisko infrastruktūru un tās kvalitāti.

Anketa tika izplatīta caur Ādažu novada elektroniskiem portāliem, kā arī papīra formātā izvietota pašvaldības klientu apkalpošanas centros Ādažos un Carnikavā. Anketēšana norisinājās 2024. gada janvārī un kopumā tika saņemtas un apkopotas aizpildītas anketas no 162 respondentiem. Respondentu loku veidoja 106 sievietes, 50 vīrieši un 6 cilvēki, kuri nevēlējās norādīt savu dzimumu, galvenokārt pārstāvējot 36 – 45 gadu vecumu posmu. Respondenti bija iedzīvotāji no visām novada apdzīvotām vietām, ar izteiktu pārsvaru no Ādažu pilsētas un Carnikavas.

Lielākā daļa respondentu norāda, ka ainava ir ļoti būtisks aspekts dzīves vietas izvēlē. Anketas jautājumos par ainaviski vērtīgām teritorijām un skatu vietām norādītas daudz un dažādas ainavas, kuras pārsvarā saistītas ar novadā sastopamām dabas vērtībām – lielākoties tiek minētas upes (Gauja, Vējupe u.c.), ezeri un jūras piekraste, papildus minēti arī dažādi parki (Līgo parks, Carnikavas muižas parks, “Zibeņi”, Dzīvo saņu dārzs).

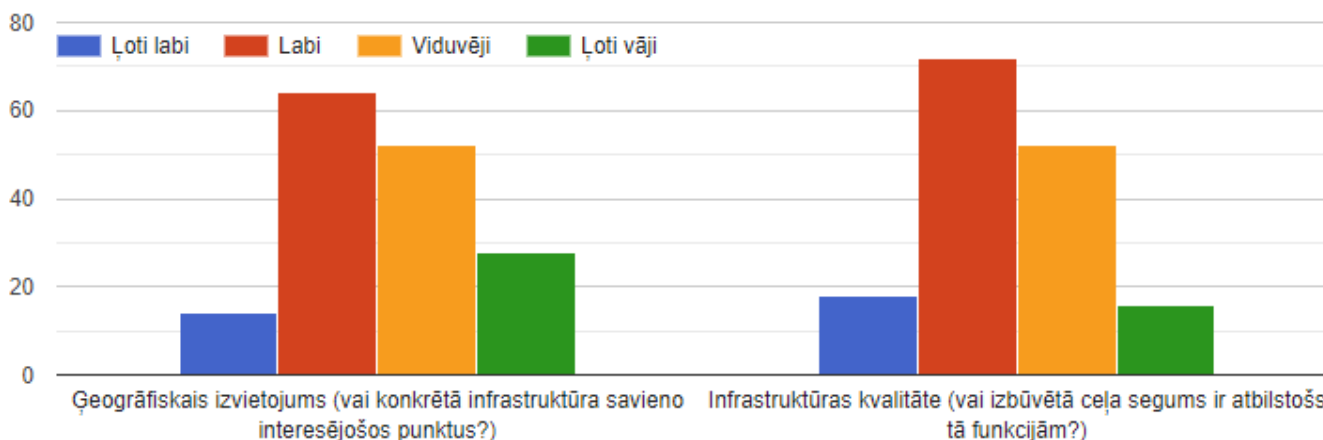
Anketas jautājumos par ūdens (piekrastes, upju, ezeru un kanālu) ainavu nozīmību un ainavisko vērtību, noskaidrots, ka ļoti liela nozīme iedzīvotāju ikdienā ir Baltijas jūras piekrastei (ietverot dabas parka “Piejūra” teritoriju) kā arī Gaujas ainavu teritorijai, savukārt, par ainaviski visvērtīgākajām ezeru ainavu telpām atzīmējamas Baltezera, Ummja, Lilastes un Garezera ainavas.

Jautājumā par Ādažu novada ainavu degradējošām vietām un objektiem, iedzīvotāji vairākkārtīgi min saules paneļu parkus, ražošanas teritorijas (angāri, dažādas izmantotas un neizmantotas ražotnes, Lejupe ielas industriālais kvartāls, noliktavu ēku kompleksi), dažādas nepabeigtas ēkas, vidi degradējošas ēkas un būves – nekoptas privātmājas, neatjaunotas daudzdzīvokļu mājas, vidi degradējošas ēkas blakus publiskiem objektiem, dzelzceļa stacijas, nekoptas un neatjaunotas publiska rakstura ēkas, piemēram, veikali, degvielas uzpildes stacijas, vecais kultūras nams, laimētavas un to reklāmas, auto servisu teritorijas, tirgus laukums, kempingi, minēta arī tirdzniecības centra “Apelsīns” apbūve, armijas bāzes grausti. Pie vidi degradējošām ēkām izteikti uzsvērti pasta ēka Ādažu pilsētas centrā. Atkārtoti tika minēta arī Podnieku teritorija ar tajā esošo auto kapsētu, augstajām daudzdzīvokļu ēkām, izteikti blīvu apbūvi, metāllūžņu laukumu un nesakoptiem Vējupe krastiem. Kā ainavu degradējošas vietas un objekti norādīti arī dažādi nožogojumi un sētas, kas ir sliktā stāvoklī, stāvvietas, mobilo sakaru torņi, mazdārziņu teritorijas, garāžu kooperatīvi un padomju mantojums Mežgarciemā. Pēc iedzīvotāju domām, degradētas ir arī daļa Ādažu novada publisko ūdeņu teritorijas (daudz minēti tādi ūdens objekti kā Vējupe, Gauja, Langa, Kadagas ezers, Baltezers, Dzirnezers un Dzirnupe), to nesakoptie krasti un neatbilstoša izmantošana (veikparka plastmasas rampas, peldmājas, ūdens motocikli Gaujā), tāpat to kvalitāti samazina apbūve tieši pie ūdens krastiem. Respondenti norāda, ka negatīvu ietekmi uz ainavu atstāj arī augošie dzīvojamo māju masīvi, tai skaitā jaunas apbūves veidošanās mežu teritorijās. Daļa respondentu norāda, ka degradējošas vides iespaidu uz ainavu rada dabas piesārņošana/piemēslošana.

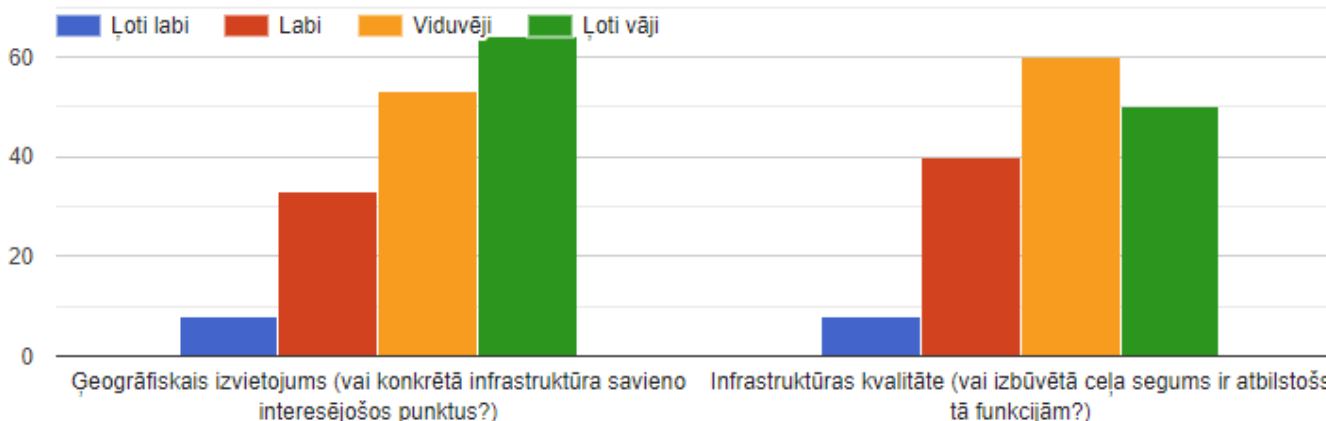
Aptaujā noskaidrots iedzīvotāju viedoklis arī par to, kādi procesi negatīvi ietekmē novada ainavu, uz ko respondentu pārsvars norādīja, ka vislielāko ietekmi rada meža teritoriju samazināšanās, kas ietver gan kailcirtes, gan jaunas apbūves izveidošanos meža zemēs. Ar tik pat augstu pārsvaru respondenti atzīmējuši, ka ainavu negatīvi ietekmē ciemu un pilsētas iekšējo dabas teritoriju (parki, ielu apstādījumi) izžušana, ar neredz mazāku atbilžu skaitu atzīmēta dabisko biotopu samazināšanās, pļavu teritoriju samazināšanās, individuālo māju apbūves teritoriju paplašināšanās un saules paneļu un līdziņu iekārtu

uzstādīšana. Iedzīvotāji atzīmējuši arī savas bažas par ainavu saistībā ar apbūves veidošanos pie upju un ezeru krastiem un Gaujas upes krastu izciršanu.

Apkopojot vairākus anketas jautājumus par iedzīvotāju viedokli, kā ir vērtējama esošā gājēju un velo infrastruktūra Ādažu pilsētā, Ādažu novada ciemos un starp apdzīvotām vietām, ir noskaidrots, ka Ādažu pilsētā gan infrastruktūras kvalitāte, gan tas, vai konkrētā infrastruktūra savieno interesējošos punktus ir novērtēts vairāk kā labi (skatīt 26. attēlu), savukārt apdzīvotās vietās (ciemos) un starp tiem kvalitāte novērtēta kā viduvēja un infrastruktūras spēja savienot interesējošos punktus norādīta kā ļoti vāja (skatīt 27. attēlu). Respondenti norādījuši arī posmus un teritorijas, kur būtu nepieciešams uzlabot gājēju un velo infrastruktūru, kā visbiežākās vietas norādot savienojumus starp Carnikavu un Ādažiem, tāpat uzsverta nepieciešamība jaunu savienojumu izveidei starp Ādažiem un Lilasti, kā arī savstarpējiem savienojumiem starp ciemiem, īpaši Carnikavu, Garciešu un Kalngali.

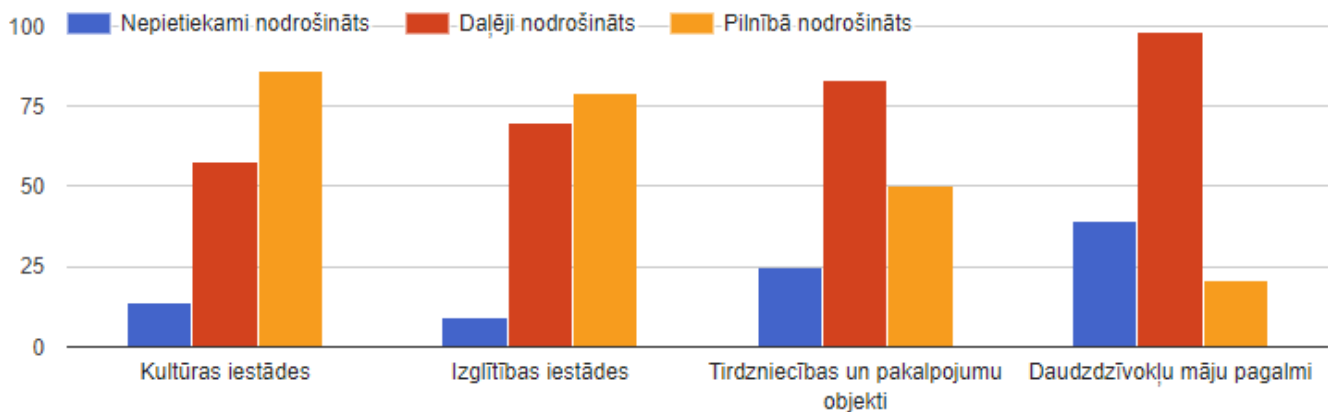

Attēls Nr. 26. Atbildes uz jautājumu: Kā jūs vērtējat esošo gājēju un velo infrastruktūru Ādažu pilsētā

Attēls Nr. 27. Atbildes uz jautājumu: Kā Jūs vērtējat esošo gājēju un velo infrastruktūru Ādažu novada apdzīvotās vietās (ciemos) un starp tiem

Respondentu viedoklis par esošo publiskās ārtelpas elementu nodrošinājumu pie kultūras iestādēm ir pozitīvs – lielākā daļa uzskata, ka tas ir pilnībā nodrošināts, par nodrošinājumu pie izglītības iestādēm domas dalās starp pilnībā un daļēji nodrošinātu, savukārt pie tirdzniecības un pakalpojumu objektiem un daudzdzīvokļu māju pagalmiem – daļēji nodrošināts (skatīt 28. attēlu).

Attēls Nr. 28. Atbildes uz jautājumu: Novērtējiet esošo publiskās ārtelpas elementu (piemēram, soliņu, atkritumu urnu, velosipēdu novietņu, apgaismojuma, apstādījumu u.c.) nodrošinājumu pie norādītajām teritorijām

Novērtējot atbildes uz jautājumu par publiskās ārtelpas teritoriju, objektu un elementu pieejamību visā Ādažu novadā, secināms, ka respondenti uzskata, ka dabas un apstādījumu teritorijas ir pieejamas, tomēr lielākā daļa atzīmējuši, ka tās ir sliktā kvalitātē. Par parku un skvēru, pastaigu un izziņas objektu, sporta infrastruktūras un rotaļu laukumu pieejamību domas dalās, tomēr lielākā daļa uzskata, ka tie ir pieejami, bet nepilnīgā kvalitātē. Tāds pats viedoklis izrādīts par labiekārtotām pludmalēm un peldvietām, ūdensmalām, gājēju ceļiem, un autostāvvietām. Lielākā daļa iedzīvotāju atbildējuši, ka novadā trūkst kultūras un tūrisma objekti, kā arī velo ceļi. Atbildot uz jautājumu, ar kādu labiekārtojuma infrastruktūru būtu jāpapildina Ādažu novada publiskās ārtelpas teritorijas, visvairāk atzīmēta nepieciešamība pēc jaunām pastaigu takām. Tik pat svarīgi iedzīvotājiem ir teritorijas labiekārtošana ar atpūtas soliņiem, labiekārtotām peldēšanās vietām, skatu torņiem un laukumiem, apgaismojuma laternām un piknika vietām.

Pēc aptaujas rezultātiem noskaidrots, ka šobrīd novada dabas struktūras – meži, piekraste, upes, ezeri un pļavas ir daļēji piemēroti rekreācijai, sliecoties vairāk uz to, ka tās ir labiekārtotas un pieejamas, dabas struktūras, kuras tiek atzītas kā nepiemērotas rekreācijai ir purvi. Iedzīvotāji lielākoties atbalsta Ādažu novada dabas struktūru attīstīšanu kā labiekārtotas rekreācijas teritorijas – atbildes dalās pārsvarā starp “noteikti jā” un “drīzāk jā” abās kategorijās iegūstot 37.3%.

Esošajā situācijā kā galvenās problēmas, ko respondenti novērojuši attiecībā uz publiskās ārtelpas teritorijām, ir tas, ka ir apgrūtināta piekļuve upēm un ezeriem, labiekārtojuma elementu (soliņu, atkritumu urnu, velo novietņu, apgaismojuma u.c.) trūkums kā arī piekļuves vietu piekrastei trūkums.

Jautājumā par Ādažu novada vēlamām rīcībām publiskās ārtelpas teritoriju saglabāšanai, atjaunošanai un papildināšanai, tiek sniegtas daudz un dažādas atbildes. Kopumā respondenti atzīst, ka Ādažu novadā trūkst labiekārtotas atpūtas vietas, piemēram, parki, kuros pulcēties, atpūsties un vasarā patverties no saules. Iedzīvotājiem ir ļoti nozīmīgi attīstīt pilsētas satiksmi, priekšroku dodot gājējiem un velosipēdistiem, nodrošināt piekļuvi dažādiem publiskiem objektiem un teritorijām. Liela daļa uzsver, ka jaunas attīstības gaitā, nepieciešams saudzēt dabas vērtības.

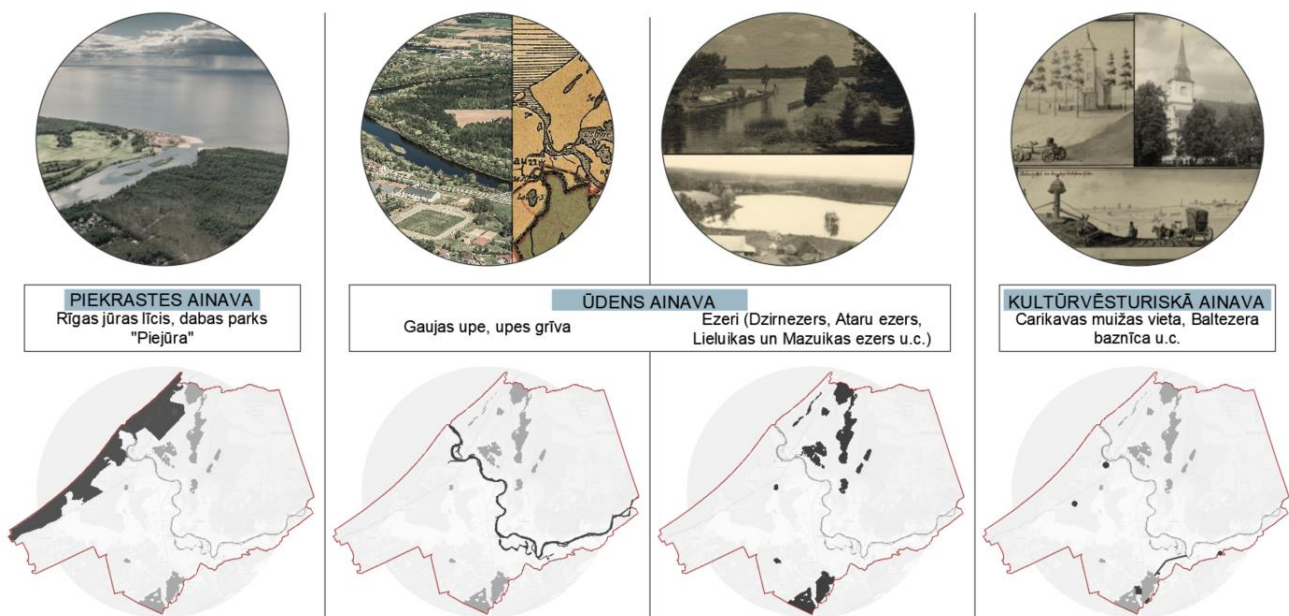
Pēc veiktās aptaujas galvenie secinājumi balstās uz to, ka sabiedrība apzinās un augsti vērtē Ādažu novada ainavas vērtības un dabas mantojumu, kā arī publiskās ārtelpas nozīmību, kas savukārt pilsētvides plānošanas kontekstā nostiprina ainavas attīstības pamatnostādnes un ainavas kvalitātes mērķi. Turpmākā novada attīstības pilnveidē ir jākoncentrējas uz teritoriju kā vienotu un kompleksu struktūru, saglabājot ainavā identificētās vērtības un uzlabojot labiekārtojuma infrastruktūru, atbilstoši ainavas vērtībām un funkcionālajam zonējumam. Turpmākās teritorijas attīstības lēmumiem ir iespēja ilgtermiņā nostiprināt

novada kultūrvēsturiskās, dabas un vizuāli estētiskās vērtības ne tikai vietējā, bet arī reģionālā un nacionālā mērogā.

6.8. Ādažu novada ainavas kvalitātes mērķis

Ādažu novada ainavas attīstības ainavu kvalitātes mērķis ir balstīts uz līdzsvara nodrošināšanu starp esošām dabas, kultūrvēstures un vizuāli estētiskām vērtībām, tradicionālā lauku saimniecības rakstura un dzīvesveida sargāšanu, kultūrvēsturiskā mantojuma identitātes stiprināšanu, dabiskas, bioloģiski daudzveidīgas piekrastes un ūdens teritoriju attīstību, veicinot tūrisma un pakalpojumu objektu veidošanos kā arī gājējiem drošu un atpūtniekiem saistošu publiskās ārtelpas kvalitātes nodrošinājumu, nepieļaujot esošās autentiskās ainavas un dabas vērtību noplicināšanu.

Ainavas vērtības un identitāte

Attēls Nr. 29. Ādažu novada vērtības un identitātes raksturojums (Grupa93, 2023)

Ādažu novada ainavas kontekstā izvirzās trīs pamatvērtības, kas, pirmkārt, ir veidojušas tās pilsētībniecisko raksturu tādu, kādu mēs varam to saskatīt un lietot mūsdienās un, otrkārt, kāda tā būtu saudzējama ilgtermiņā un nododama nākamajām paaudzēm:

- piekrastes ainava, kas ir nozīmīga nacionālā mērogā un ir viena no novada nozīmīgākajiem pamatelementiem un ainavas struktūras veidotājiem;
- ūdens ainava, kas saistīta gan ar upēm, īpaši uzsverot ne tikai Gauju, bet arī mazās novada upes (piemēram, Vecgauju ar tās ainaviskajiem skatiem un izteiktu kultūrvēsturisko vērtību, un saimniecisko darbību, kas saistīta ar zvejniecību), gan ar ezeriem;
- kultūrvēsturiskā ainava, kas raksturo ne tikai cilvēku radītus kultūrvēsturiskos objektus, bet arī dabas vērtības – lauksaimniecības zemes un novada mežus.

Identitātes iezīmes ir vadlīnijas, kas caurvijas un ir par pamatu jebkurām citām turpmākām vietas izmaiņām. Tomēr, paralēli identitātes zīmolam, novads ir laikmetīga struktūra, kas seko politiskiem, ekonomiskiem un sociāliem notikumiem, tādējādi veidojot vietas kopējo vēsturi.

Mūsdienās, veicinot novada attīstību, lai saglabātu mantotās vērtības, būtiskākais ir koncentrēties uz jaunpienesumu kvalitāti un ilgtspēju, tādējādi nodrošinot vietas pēctecīgumu.

Izvirzītās identitātes simboli šī TmP ietvaros ir primāri caurvijoši vides turpmākiem funkcionāliem un tematiskiem attīstības scenārijiem, kā arī dotiem publiskās ārtelpas risinājumiem. Tādējādi identitātes vērtības tiek nostiprinātas ne tikai vietējo iedzīvotāju vidū, bet arī skaidri saprotamas, uztveramas un interesantas tās viesiem.

7. Ādažu novada apdzīvoto vietu publisko ārtelpu raksturojums un izvērtējums

Publiskā ārtelpa ir sabiedrībai brīvi vai daļēji pieejamas teritorijas un telpa, ko veido ceļi, ielas, bulvāri, laukumi, publisku ēku pagalmi, pasāžas, krastmalas, promenādes, parki, dārzi, skvēri, meži, publiskie ūdeņi un citas vietas, kas nodotas publiskai lietošanai.³³ Pēc teritorijas izmantošanas veida publisko ārtelpu var iedalīt šādās kategorijās:

- labiekārtota ārtelpa, kas ietver parkus, dārzus, mežaparkus, kapsētas, pludmales, krastmalas, laukumus, publisko ēku pagalmus, kā arī apstādījumus, labiekārtojumu un funkcionāli nepieciešamo infrastruktūru (t.sk. nedzīvojamās ēkas, būves, dīķus, kanālus un citus objektus), iedzīvotāju atpūtas, fizisko aktivitāšu un citu publiskās ārtelpas funkciju nodrošināšanai.
- ārtelpa bez labiekārtojuma, kas ir dabas teritorijas bez apbūves un bez labiekārtojuma infrastruktūras, piemēram, dabiskās palieņu pļavas, pludmales, ūdensmalas, meži u.c. dabas teritorijas.
- ūdens telpas publiskā izmantošana jeb akvatorijas izmantošana publiskiem mērķiem un to nodrošināšanai nepieciešamā infrastruktūra (t.sk. peldbūves un uz pāļiem stiprinātas būves).

Pamatojoties uz publiskās ārtelpas telpisko raksturu, tā iedalāma sekojošās funkcionālās struktūrās:

- punktveida struktūras, kur publiskā ārtelpa galvenokārt funkcionē rekreācijai un tās ir teritorijas kā, piemēram, parki, skvēri, dažādu aktivitāšu laukumi, pagalmi u.t.t. Punktveida struktūras var iedalīt arī detālākās kategorijās: sabiedriskās aktivitātes, kas notiek, cilvēkiem vienlaikus apgrozoties vienā telpā, un izvēles aktivitātes, kurās cilvēki iesaistās, ja apkārtējie apstākļi ir pievilcīgi (vietas, kur iedzīvotāji vēlas uzkavēties ilgāk, nekā nepieciešams, pastaigāties, atpūsties u.c.);
- lineārās struktūras, kur publiskā ārtelpa galvenokārt funkcionē kā sasaiste starp citām punktveida publiskās ārtelpas struktūrām, kā arī starp pārējām pilsētvidi veidojošām struktūrām. Tās, piemēram, ir ielu telpas, pastaigu un velo celiņi, promenādes, krastmalas. Lineārās struktūras var dēvēt par nepieciešamām jeb obligātām aktivitāšu teritorijām, kas saistītas ar iedzīvotāju pārvietošanos.

Gan punktveida, gan lineārās publiskās ārtelpas struktūras izvietojas dabas un apstādījumu teritorijās, kas ir iekoptas un mākslīgi apaudzētas dabas teritorijas kā, piemēram, meži, pļavas, mežaparki, krastmalas, parki, un publiskos laukumos un telpās, kas ir sabiedriska rakstura ēkām piekļaujošas vai neatkarīgas savienojosa rakstura teritorijas kā, piemēram, ielas, bulvāri, pasāžas, pagalmi, priekšlaukumi, laukumi, skvēri.

Dabas un apstādījumu teritorijas ierasti kalpo pasīvās un aktīvās rekreācijas aktivitātēm, un veido pilsētvides zaļā tīklojuma infrastruktūru³⁴.

Publiskās teritorijas un telpas ierasti kalpo cilvēku pulcēšanas nolūkiem – kā kultūras, tirdzniecības un citu pasākumu rīkošanas vieta svētku brīžos, vai ikdienā kā pārvietošanās un/vai pasīvās atpūtas vieta.

Funkcionālām struktūrām savstarpēji mijiedarbojoties, veidojas vienots apdzīvotu vietu publiskās ārtelpas tīklojums.

³³ MK noteikumi Nr. 240 "Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi".

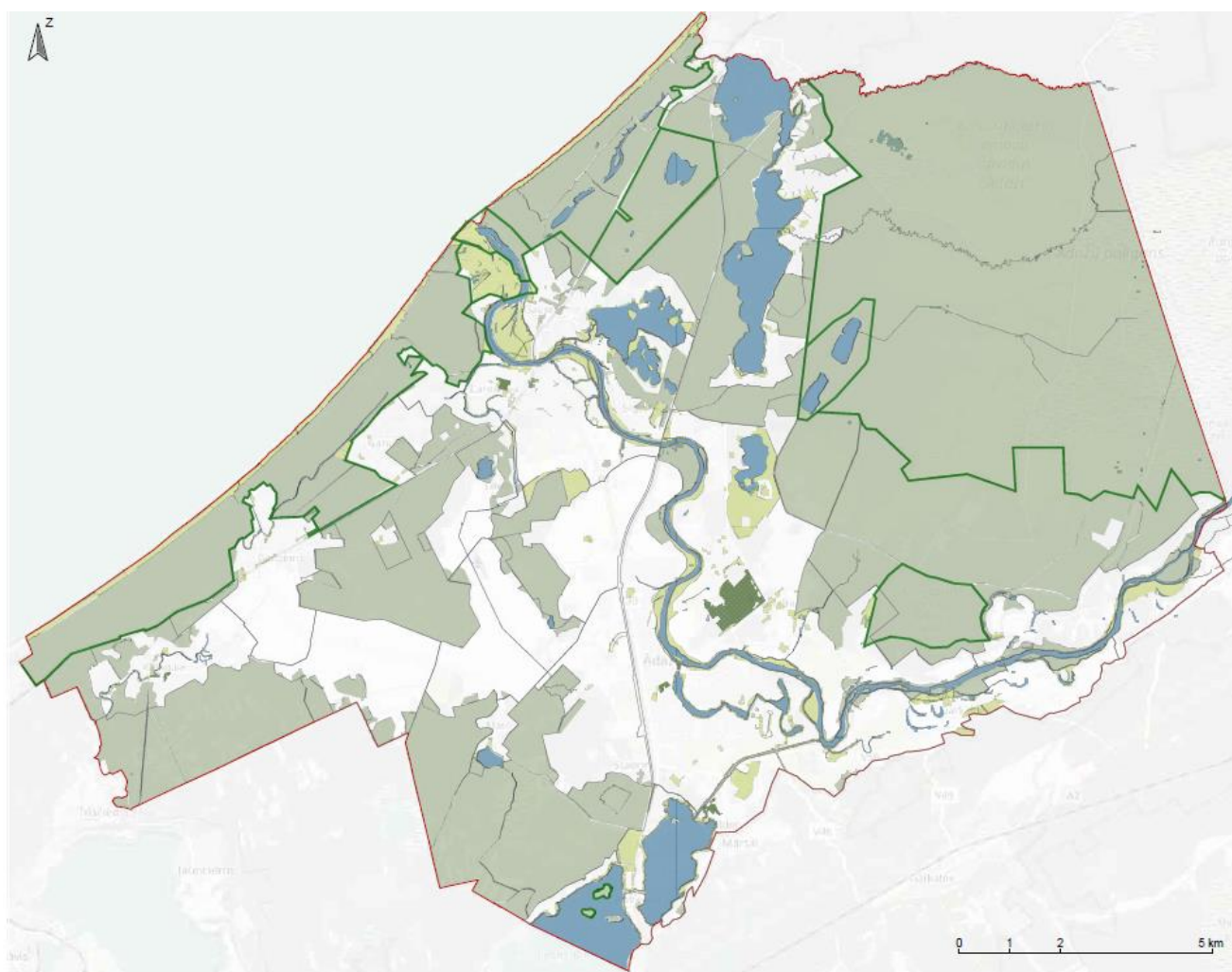
³⁴ Atbilstoši Eiropas vides aģentūras (European Environment Agency) sniegtajai definīcijai – zaļā infrastruktūra ir pilnīgi vai daļēji dabīgu teritoriju un zaļo zonu tīkls, kas sniedz ekosistēmu pakalpojumus, kuri ir pamatā cilvēku labklājībai un dzīves kvalitātei.

7.1. Publiskā ārtelpas infrastruktūra Ādažu novadā

Publisko ārtelpu raksturojums un izvērtējums ietver Ādažu novada attīstību ietekmējošo saistīto nacionāla, reģionāla un lokāla mēroga plānošanas dokumentu pārskatu un strukturētu pilsētas un ciemu esošās publiskās ārtelpas tīklojuma izvērtējumu, kas ir par pamatu turpmāk attīstāmo publiskās ārtelpas vietu un esošo publiskās ārtelpas objektu stiprināšanai, savstarpējās savienojamības pilnveidei, tai skaitā zaļā tīklojuma saglabāšanai un rekreācijas attīstībai.

Ādažu novada publiskās ārtelpas attīstību pamatā ir ietekmējis tās ģeogrāfiskais novietojums – Rīgas tiešais tuvums un Baltijas jūras piekraste. Ādažu novada blīva apdzīvotība attīstījies gan Baltijas piekrastes daļā, gan iekšzemē – abpus Gaujas krastiem, savukārt pārējā novada daļā izveidojušās blīvi apdzīvotas vietas, galvenokārt ap ezeriem.

Publiskās ārtelpas pamatstruktūru (skatīt 30. attēlu) veido novada dabas teritorijas – meži, purvi, pļavas un citas neapbūvētas, ar dabiski vai daļēji dabisku veģetāciju klātas teritorijas, kuru galvenā funkcija ir pilsētvides kvalitātes un mikroklimata uzlabošana, brīvdabas rekreācija un pilsētainavas bagātināšana.

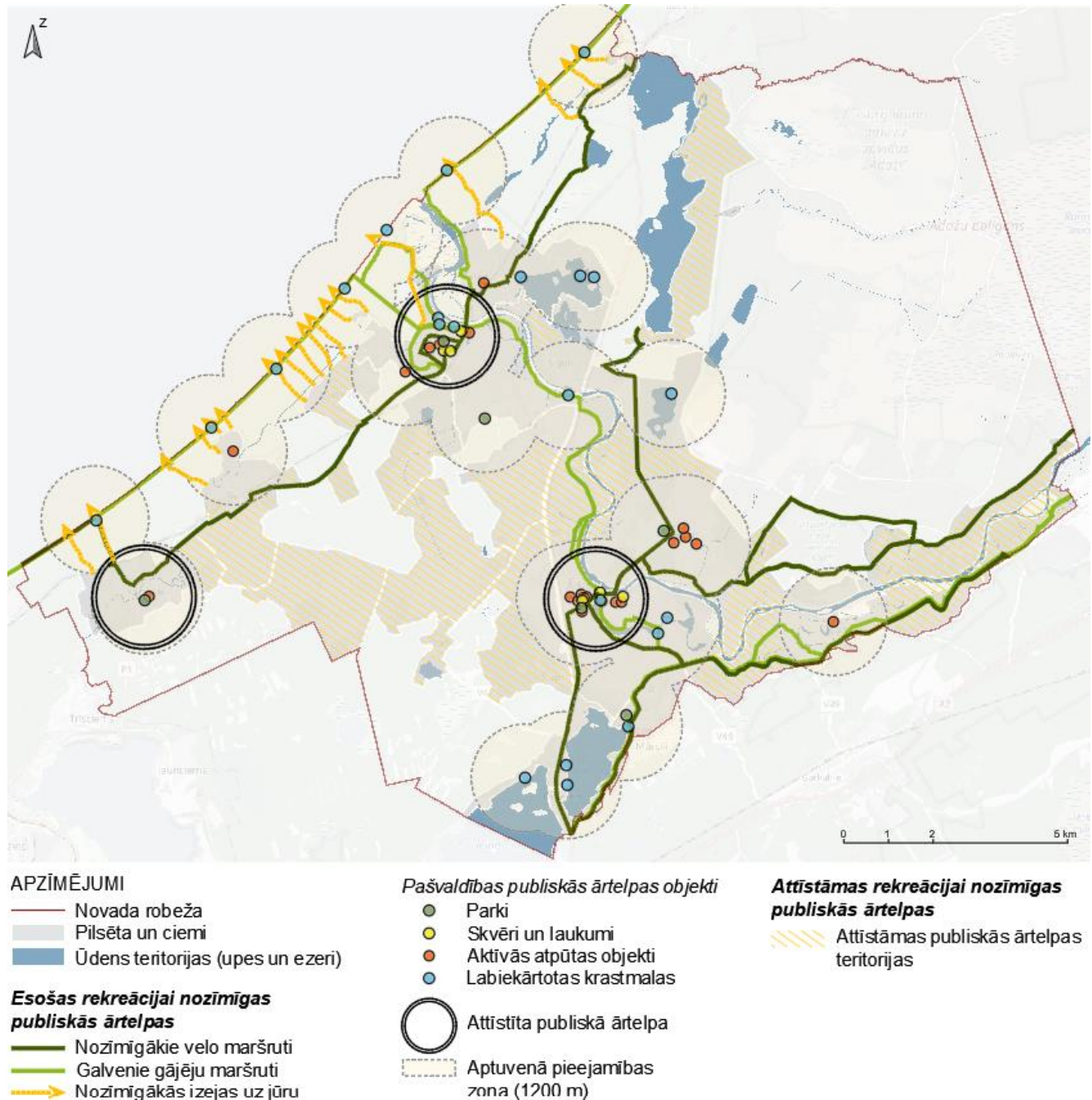

APZĪMĒJUMI

— Novada robeža	— Ūdens teritorijas (upes un ezeri)	— Dabas teritorijas
— Pilsētas un ciemu robeža	— Meži	— Parki
— Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas		

Attēls Nr. 30. Ādažu novada publiskās ārtelpas pamatstruktūra (Grupa93, 2024)

Ādažu novada publiskās ārtelpas tīklu (skatīt 31. attēlu) veido publiska rakstura rekreācijai atbilstošas labiekārtotas teritorijas – parki, skvēri un laukumi, aktīvās atpūtas objekti – pie kuriem pieskaitāmi bērnu rotaļu laukumi, brīvdabas sporta infrastruktūra u.c., un labiekārtotas krastmalas, kas ir teritorijas dažādu ūdensobjektu krastos un to tuvumā, kur nodrošināta publiska piekļuve un publiskas funkcijas. Pašvaldības publiskās ārtelpas objekti galvenokārt izvietoti blīvas apbūves teritorijās – Ādažu, Carnikavas un Kalngales centros, atsevišķi objekti atrodami arī Gaujā, Siguļos, Garcieņā, Garkalnē, Alderos, Kadagā un Baltezerā.

Attēls Nr. 31. Publiskās ārtelpas infrastruktūra novadā (Grupa93, 2024)

Teritorijas Ādažu novada ietvaros, kuras var uzskatīt par vietām ar attīstītu publisko ārtelpu ir Ādaži, Carnikava un Kalgale. Ādažos atrodas dažādi publiskās ārtelpas objekti, kuri sniedz daudzveidīgu

aktivitāšu klāstu. Kā nozīmīgus objektus var minēt Ūdensrožu parku, Vējupes pludmali, dažādus skvērus un laukumus pie publiska rakstura ēkām un bērnu rotaļu laukumus. Carnikavā publiskā ārtelpa galvenokārt veidojas pakārtotajā centrā, kuru veido novadpētniecības centrs.

Lai nodrošinātu vienotu publiskās ārtelpas tīkla pārklājumu ne tikai pilsētas un ciemu ietvaros, bet visa novada mērogā, izpētē apskatīta objektu aptuvenā pieejamības zona. Turpmākā analīzē un rekomendāciju izstrādē no pieejamības viedokļa ņemti vērā dabiskie un cilvēka veidotie šķēršļi, kas ietver reljefu, Gauju un citas novada upes, kanālus, ceļu struktūru un citus nepārvaramos šķēršļus. Balstoties uz esošo publiskās ārtelpas objektu izvietojumu pilsētas un ciema ietvaros, atzīmētas vietas, kurās būtu nepieciešams veicināt publiskās ārtelpas attīstību, uz kā pamata TmP ietvaros izvirzītas rekomendācijas un sasniedzamie kvalitātes rādītāji.

III REKOMENDĀCIJU DAĻA

8. Ainavu saglabāšanas, attīstības, plānošanas un izmantošanas priekšlikumi

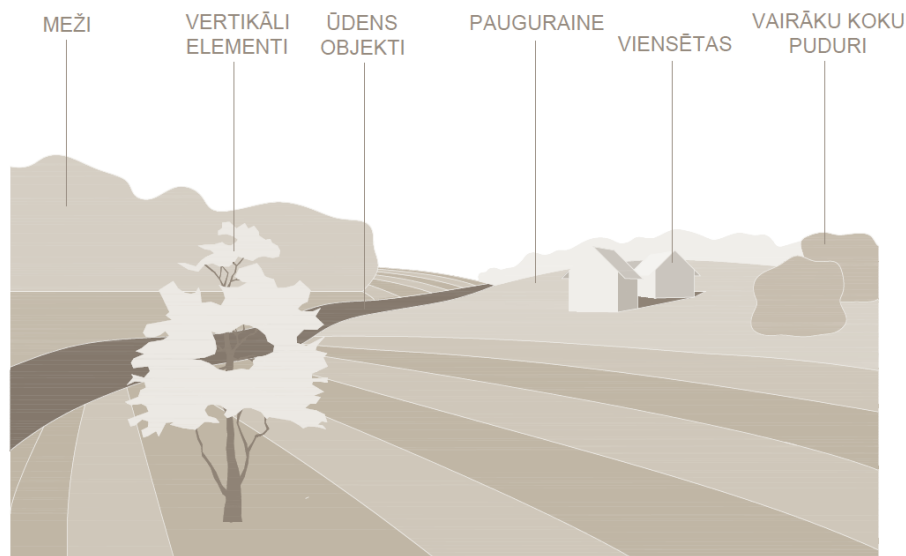
Priekšlikumi ainavu saglabāšanai, attīstībai un plānošanai izstrādāti Ādažu novada ainavas kvalitātes mērķu sasniegšanai.

Izvirzītās rekomendācijas ir par pamatu priekšlikumu iekļaušanai Ādažu novada teritorijas plānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos.

8.1. Vispārīgas rekomendācijas ainavu telpu attīstībai, vērtību saglabāšanai un izcelšanai

Kultūrvēsturisko ainavu telpu attīstībai un tajās esošo vērtību saglabāšanai izvirzītas sekojošas vispārīgas rekomendācijas:

- saglabāt kultūrvēsturiskās apbūves teritoriju un kultūrvēsturisko mozaīkainavu (t.sk. mozaīkveida struktūru agroainavās) raksturu un to struktūru un elementu veidojošo kompozīciju, nepieļaujot jaunas ainavas izmaiņas;
- pilnveidot kultūrvēsturisko teritoriju nozīmi tūrisma attīstībā, pievērst uzmanību kultūrvēsturiskiem elementiem, kā viensētām un to pagalmu struktūrai, atsevišķiem koku puduriem;
- kultūrvēsturisko teritoriju apkārtnes attīstību plānot, respektējot vēsturisko vidi un ainavu;
- mazināt viensētu nesakoptību vai neapdzīvotību un nepieļaut ainavisko skatu atvērumu aizaugšanu;
- mozaīkveida ainavās saglabāt lauksaimniecības zemju platības, nepieļaut zemju apmežošanu;
- veicināt lauksaimniecības attīstību un mežu apsaimniekošanu ar mērķi saglabāt mozaīkveida ainavas vērtības un telpisko struktūru (skatīt 32. attēlu);

Attēls Nr. 32. Mozaīkainavas vērtības un telpiskā struktūra (Grupa93, 2024)

- veicot meža izciršanu, izvērtēt konkrētās vietas telpiskās un kompozicionālās īpatnības – skatu perspektīvu atsegšanā rēķināties vismaz uz 20 gadu periodu;
- jebkurai apbūvei, kas veidojas Eimuru, Garkalnes, Āņu un Ilķenes ciemu ietvaros, detālplānojuma mērogā jāizvērtē apbūves blīvums, maksimāli saglabājot dabas vērtības un izvēloties tādu apbūves

struktūru, kas ir līdzīga vēsturiskai viensētu apbūvei. Būtiski saglabāt tālo skatu raksturu, kas ir tipisks konkrētai vietai no vizuāli estētiskiem parametriem.

Augstvērtīgās dabas ainavu telpu attīstībai un tajās esošo vērtību saglabāšanai izvirzītas sekojošas vispārīgas rekomendācijas:

- saglabāt un nodrošināt augstvērtīgās dabas ainavu galvenās funkcijas: dabas aizsardzību, tūrismu un rekreāciju;
- augstvērtīgo mežu teritorijās neveicināt savrupmāju apbūvi jeb mežaparka tipa apbūvi, maksimāli saudzēt un saglabāt dabisko zemsedzi;
- pilnveidot dabas tūrisma attīstību, veidojot labiekārtotus pastaigu maršrutus, iekļaujot izglītojošu infrastruktūru;
- nodrošināt sabiedrībai pieejamu vidi, kurā veicināta dabas resursu izmantošana, rekreācija un vides aizsardzība;
- augstvērtīgo mežu teritorijās attīstīt mežu rekreatīvās funkcijas – veicināt ekotūrismu, sniedzot sabiedrībai iespēju iegūt dziļāku izpratni par mežu kā daudzpusīgu vides objektu. Vietās, kur tas netraucē aizsargājamus dzīvniekus un augus, nedegradē dabiskos biotopus, bet palīdz izprast meža dabiskās un kultūrvides mijiedarbi, veidojamas izziņas takas, skatu laukumi, atpūtas vietas, informatīvi stendi vai mākslinieciskas zīmes. Līdztekus jāveic teritoriju sakopšana, atjaunojot degradēto zemsedzi, izvācot sadzīves un celtniecības atkritumus;
- Eimuru un Laveru agroainavās saglabāt lauksaimniecības zemju platības, nepieļaut zemju apmežošanu. Ņemot vērā teritoriju ainavisko un dabas nozīmi novada kontekstā, veikt šo teritoriju dabas vērtību izpēti, izskatīt iespēju nepieļaut tajās jaunas apbūves veicināšanu. Ņemot vērā to, ka agroainavas atrodas polderu teritorijas, kas ir būtiska novada ainavas sastāvdaļa, tās ir uzturamas un attīstāmas atbilstoši to tehniskajiem nosacījumiem, nepieciešamības gadījumā veikt šīs teritorijas hidroloģisko izpēti un izvērtējumu;
- iespēju robežās saglabāt AAA “Ādaži” smiltāju un virsāju atklātas ainavas;
- Jūraslejas plāvās veidot vides izglītības mērķiem atbilstošu apmeklētāju infrastruktūru, veikt atbilstošu apsaimniekošanu (pļaušanu vai ganīšanu), izskatīt iespēju iekļaut tās Dabas parka “Piejūra” teritorijā.

Ūdensteču ainavu telpu attīstībai un tajās esošo vērtību saglabāšanai izvirzītas sekojošas vispārīgas rekomendācijas:

- saglabāt novada mazajām upēm raksturīgo ainavu, novērst upju aizaugšanu, atsevišķās vietās (ceļu tuvumos), atsedzot skatus uz upēm ainavas dažādošanai;
- apdzīvotu vietu posmos, upju ainavas, t.sk. krastmalas, integrēt publiskās ārtelpas rekreācijas infrastruktūrā;
- pilnveidot un ierīkot jaunus gājēju un velo maršrutus ietverot labiekārtotas vietas pie upēm, veidojot vienotu tūrisma maršruta tīklu novada un reģiona līmenī un dažādojot rekreācijas infrastruktūras klāstu;
- saglabāt Gaujas kreiso krastu pie Cēlājiem kā publisku ārtelpu, nodrošinot tās nepārtrauktību no Carnikavas novadpētniecības muzeja līdz Gaujas grīvai;
- veidot estētiski pievilcīgu un apkārtējā vidē iekļaujošu esošo kanālu ainavu, attīstīt publiskās piekļuves infrastruktūru (nodrošinot piekļuves atbilstoši likumam);
- Gaujas – Baltezers kanāla attīstībā, ņemot vērā to, ka tam ir ne tikai sociāla, bet arī kultūrvēsturiska nozīmība, svarīgi veicināt tā vietas identitāti. Kanāla lineārā struktūra potenciāli var kalpot arī kā biokoridors un funkcionālā sasaiste pilsētvidē. Vietas attīstībā nepieciešams nodrošināt publisku pieejamību kanāla krastiem, veidojot jaunas pastaigu takas un velo ceļus, dažādas multifunkcionālas atpūtas zonas, veicināt sabiedrības izglītošanu vides un kultūrvēstures

jautājumos, izvietojot teritorijā vides objektus un informatīvos plakātus kā arī mērķtiecīgi veidot bioloģiski daudzveidīgus un ilgtspējīgus apstādījumus, izmantojot vidē iederīgas augu (koku, krūmu u.c.) sugas;

- plānojot rekreācijas attīstību ūdensteču ainavu telpās, jānodrošina sugām un biotopiem labvēlīgs aizsardzības stāvoklis un jāņem vērā biotopu apsaimniekošanas vadlīnijas Latvijā.

Ezeru ainavu telpu attīstībai un tajās esošo vērtību saglabāšanai izvirzītas sekojošas vispārīgas rekomendācijas:

- nodrošināt bioloģiskās daudzveidības, kultūrvēsturiskās un vides ainavas saglabāšanu un uzlabošanu;
- nodrošināt piekļuves atbilstoši likumam, ievērtējot gan esošās aizsargjoslas, gan veicinot publiskās piekļuves infrastruktūru;
- Garezers perspektīvā būtu izmantojams kā īpaši ekoloģiska atpūtas vieta, neveicinot tā apkārtnē izteiktu infrastruktūru, taču izvietojot norādes zīmes, informācijas plāksnes un atbilstošus taku marķējumus.

Piekrastes ainavu telpas attīstībai un tajā esošo vērtību saglabāšanai nepieciešams balstīties uz DAP noteiktajām prasībām. Papildus TmP ietvaros izvirzītas sekojošas vispārīgas rekomendācijas:

- nodrošināt pludmales dabiskās ainavas saglabāšanu, mazinot un izvairoties no vizuāli neiederīgu mākslīgo struktūru un elementu ienešanas. Veidot buferstādījumus auto stāvlaukumu zonās;
- nodrošināt kāpu un mežu dabisko biotopu saglabāšanu, organizējot apmeklētāju plūsmu labiekārtotās takās vienotā tīklā sasaistē ar pilsētvides satiksmes infrastruktūru;
- nodrošināt apmeklētāju pastaigu maršrutus, veidojot lokus pa pludmales, kāpu un mežu teritorijām;
- aizsargāt un saglabāt esošo veģetāciju, nepieļaut jaunu agresīvu invazīvo sugu stādījumus;
- jebkādas apbūves attīstībā piekrastes tuvumā, veicināt tradicionālās saimniekošanas un apbūves attīstību;
- plānojot rekreācijas attīstību piekrastes ainavu telpā, jānodrošina sugām un biotopiem labvēlīgs aizsardzības stāvoklis un jāņem vērā biotopu apsaimniekošanas vadlīnijas Latvijā.

Lai saglabātu dabas, kultūrvēsturiskās un vizuāli estētiskās vērtības urbānās attīstības telpās, TmP ietvaros sniegti nosacījumi jaunas apbūves teritoriju veidošanai kā arī esošo apbūves teritoriju uzlabošanai, kas apkopotā pielikumā Nr. 12.

8.2. Rekomendācijas ainaviski vērtīgo teritoriju attīstībai un ainavu pārvaldībai

Īpaši vērtīgām ainavu telpām ir ieteicams piešķirt vietējas nozīmes aizsardzības statusu. 30.04.2013. MK noteikumi Nr. 240 "Vispārīgie teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi" paredz iespēju teritorijas plānojumā noteikt teritorijas ar īpašiem noteikumiem, t.sk. ainaviski vērtīgās teritorijas, kuru izdalīšanas mērķis ir vietējo ainavu aizsardzība un plānošana. Tādējādi TmP plānā iezīmējamās ainaviski vērtīgās teritorijas, kuras attīstāmas, respektējot to kultūrvēsturiskās vai dabas vērtības. Balstoties uz TmP ietvaros identificētajām vērtībām, Ādažu novada teritoriju plānojumā ieteicams noteikt teritorijas ar īpašiem noteikumiem (TIN), iedalot tās divās kategorijās:

- ainaviski vērtīgās teritorijas (TIN5);
- ainaviski vērtīgie ceļa posmi (TIN51).

Balstoties uz TmP rekomendācijām, Ādažu novada teritorijas plānojumā nepieciešams izstrādāt teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu prasības ainaviski vērtīgajām teritorijām un ceļu posmiem.

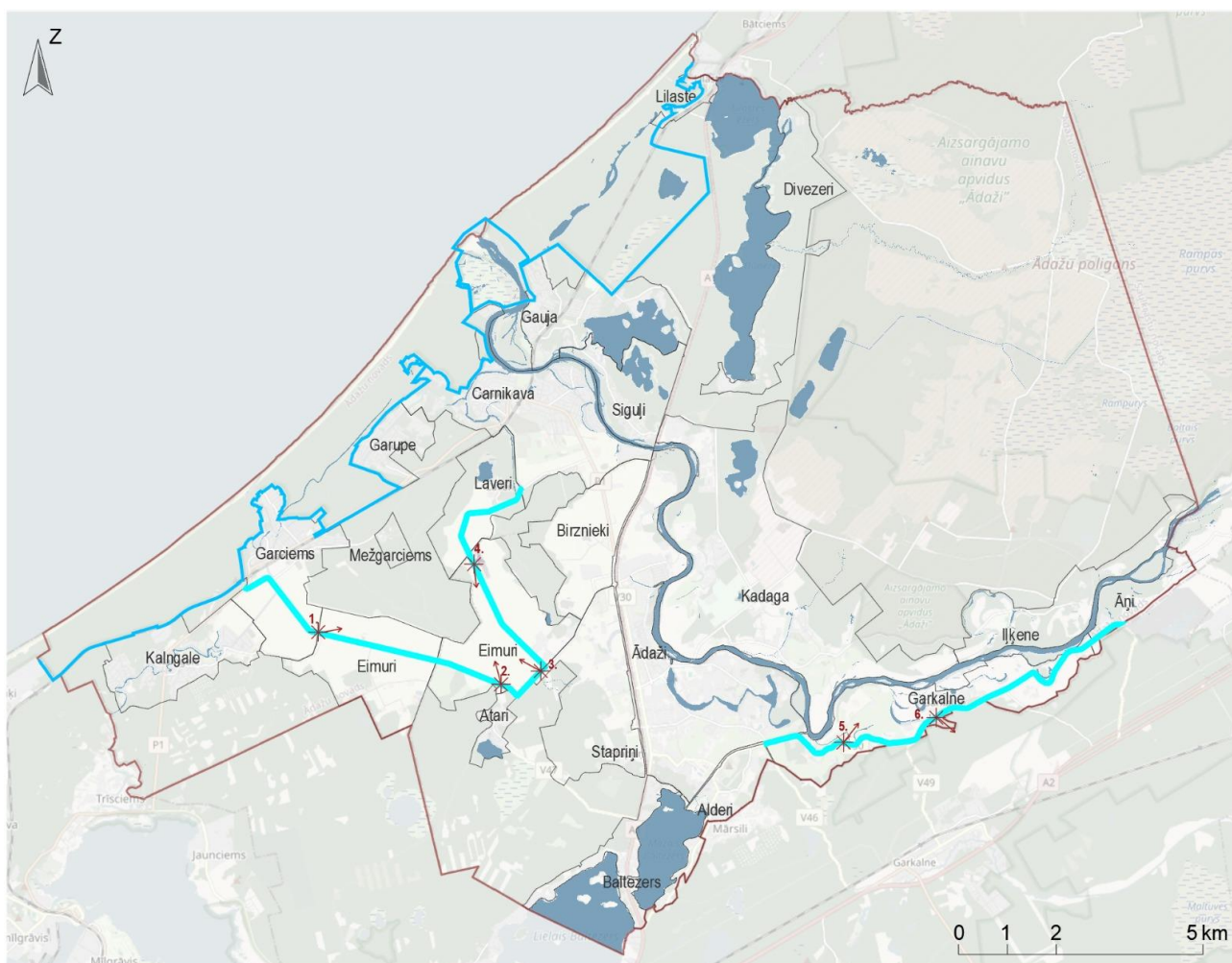
Pēc TmP izstrādes gaitā iegūtajām atziņām un identificētajām vērtībām, pie ainaviski vērtīgām teritorijām (TIN5) perspektīvā iespējams noteikt:

- piekrastes ainavu, kura VARAM plānošanas dokumentos noteikta kā nacionālas nozīmes ainaviskā teritorija;
- Gaujas grīvas apkārtnes teritoriju, kas noteikta saskaņā ar Ādažu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģiju 2013. – 2037., ar mērķi attīstīt dabas un izziņas tūrismu, veicināt atpūtu un rekreāciju, kā arī dabas un vides aizsardzības pasākumus.

Ainaviski vērtīgo ceļu posmu aizsardzībā galvenais uzsvars tiek likts uz tradicionālo lauku saimniekošanas rakstura un dzīvesveida saglabāšanu, dabas vērtību izelšanu un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu. Kā ainaviski vērtīgos ceļa posmus (TIN51) ieteicams noteikt:

- autoceļa V50 Baltezers – Āņi – Lapmeži posms no Garkalnes – Alderu robežas līdz Ādažu novada robežai Āņos, ar mērķi saglabāt un izcelt mozaikveida ainavas struktūras ar plašiem skatu atvērumiem, ko veido dabas struktūras, cilvēka dzīves telpas (viensētas), saimnieciskās darbības struktūras un atsevišķi kultūrvēsturiskie objekti (Garkalnes baznīca ar kapiem);
- Garcieņa ceļa posms no Ataru ceļa līdz autoceļam P1, ar mērķi saglabāt un izcelt glezniecisko ainavu ar tāliem skatiem un plašiem atvērumiem, ko veido tradicionālais lauku saimniekošanas raksturs – lauksaimniecības platības, kas sniedz izteiktu ainavisko un dabas vērtību;
- Laveru ceļa posms no Ataru ceļa līdz Carnikavas robežai, ar mērķi saglabāt un izcelt glezniecisko ainavu ar tāliem skatiem un plašiem atvērumiem, ko veido tradicionālais lauku saimniekošanas raksturs – lauksaimniecības platības, kas sniedz izteiktu ainavisko un dabas vērtību;
- Ataru ceļa posms starp Lavaru un Garcieņa ceļiem, ar mērķi saglabāt un izcelt ekoloģiski un ainaviski vērtīgās teritorijas, īpašu uzsvaru liekot uz lauksaimniecības ainavu ar tāliem skatiem un plašiem atvērumiem.

Plāna ietvaros atzīmēti arī ainaviskie skatu punkti, kas saistīti ar ainaviskajiem ceļiem (skatu punktu attēli pievienoti 13. pielikumā). Potenciālās ainaviski vērtīgās teritorijas, ainaviski vērtīgie ceļa posmi un ainaviski vērtīgie skatu punkti attēloti 33. attēlā.

APZĪMĒJUMI

- Novada robeža
- Pilsētas un ciemu robeža
- Ainaviski vērtīga teritorija (TIN5)
- Ainaviski vērtīgs ceļa posms (TIN51)
- ★ Ainaviski vērtīgs skatu punkts

Attēls Nr. 33. Priekšlikums teritoriju ar īpašiem nosacījumiem – ainaviski vērtīgo teritoriju (TIN5 un TIN51) noteikšanai (attēlu skatīt kopā ar pielikumu Nr. 13) (Grupa93, 2024)

Plāna ietvaros sniegti nosacījumi ainaviski vērtīgo teritoriju saglabāšanai, attīstībai un aizsardzībai, kuri potenciāli iekļaujami teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos:

- nav pieļaujama dzīvojamo ēku un ar to saistītu ēku būvniecība, bet citu objektu būvniecības gadījumā ir veicams ainavu novērtējums, kurā izstrādājami priekšlikumi ainavas saglabāšanai;
- apbūve atļauta tikai saimnieciskās darbības un tūrisma mērķiem, sabiedriskām vajadzībām, dabas un vides aizsardzības mērķiem vai pašvaldības funkciju izpildei;
- nav pieļaujama derīgo izrakteņu ieguves vietu izveide, t.sk. dīķu izveide ar mērķi iegūt derīgos izrakteņus, vēja elektrostaciju un citu ainavu degradējošu objektu būvniecība.

TmP ietvaros sniegti nosacījumi arī ainaviski vērtīgo ceļu posmu ainavas saglabāšanai, attīstībai un aizsardzībai, kuri potenciāli iekļaujami teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos:

- pārbūvējot autoceļu nav atļauts veikt būtiskas autoceļa trases izmaiņas un nozīmīgu reljefa pārveidošanu, kas maina ainavas raksturu;
- noteiktajiem ainaviskā ceļa posmiem, piegulošajās zemes vienībās nepieļaut teritorijas aizaugšanu ar krūmiem un apmežošanu, savlaicīgi veicama krūmu izciršana un ainavu degradējošu objektu nojaukšana vai to teritoriju sakārtošana;

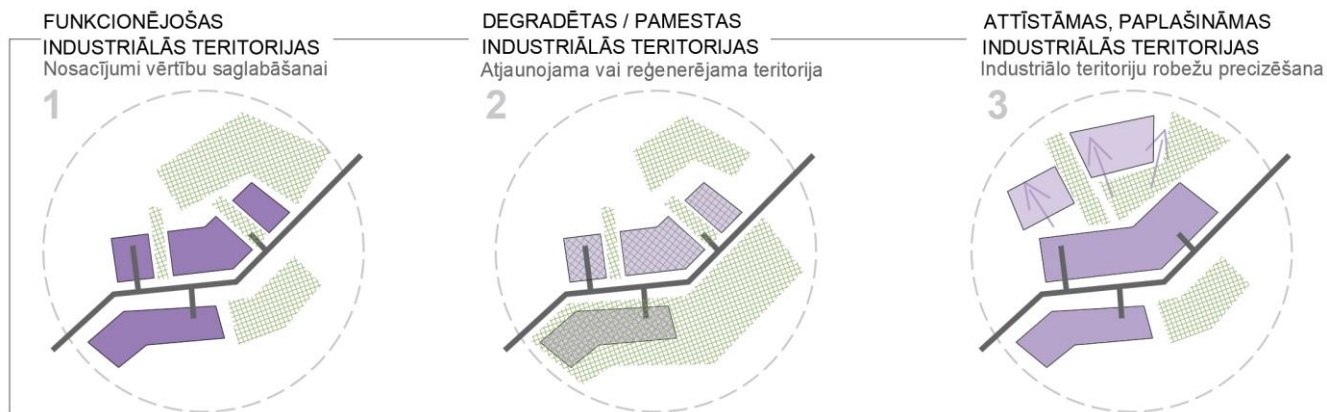
- autoceļu skatu vērsumu tuvplānos (līdz 150m) nav atļauta meža ieaudzēšana, lauksaimniecības zemes aizaudzēšana ar krūmiem;
- ainavisko ceļu posmu redzamības zonā (150m joslā) nav pieļaujama jaunu saules paneļu parku izbūve, derīgo izrakteņu ieguves vietu izveide, t.sk. dīķu izveide ar mērķi iegūt derīgos izrakteņus, vēja elektrostaciju, liela izmēra lauksaimniecības un ražošanas būvju un citu ainavu degradējošu objektu būvniecība;
- nodrošināt no ainaviskajiem ceļiem atvērtas skatu līnijas uz pieguļošo teritoriju, nepieļaut raksturīgajai kultūrvēsturiskajai videi disharmonējošas apbūves veidošanu;
- ainavisko ceļu zonās, izbūvējot jaunus industriālus objektus, veidot ainavā iederīgus buferstādījumus, nepieļaut vienlaidus industriālo objektu teritoriju izbūvi, aizsedzot būtiskas skatu līnijas uz ainavu.

8.3. Teritorijas, kurās nepieciešams veikt padziļinātu izpēti un izstrādāt detalizētākus vides atveseļošanas vai ainavu reģenerācijas plānus

TmP ietvaros identificētas jutīgās ainavu telpas jeb problēmsituāciju vietas – tās ir teritorijas, kurās nepieciešamas īpašākas attīstības pieejas, nekā to nosaka esošais normatīvais ietvars. Šīm teritorijām izstrādātas rekomendācijas, kuras saistītas ar industriālo/ražošanas teritoriju, degradēto teritoriju un citu ainavas ietekmējošo vietu vēlamu attīstību.

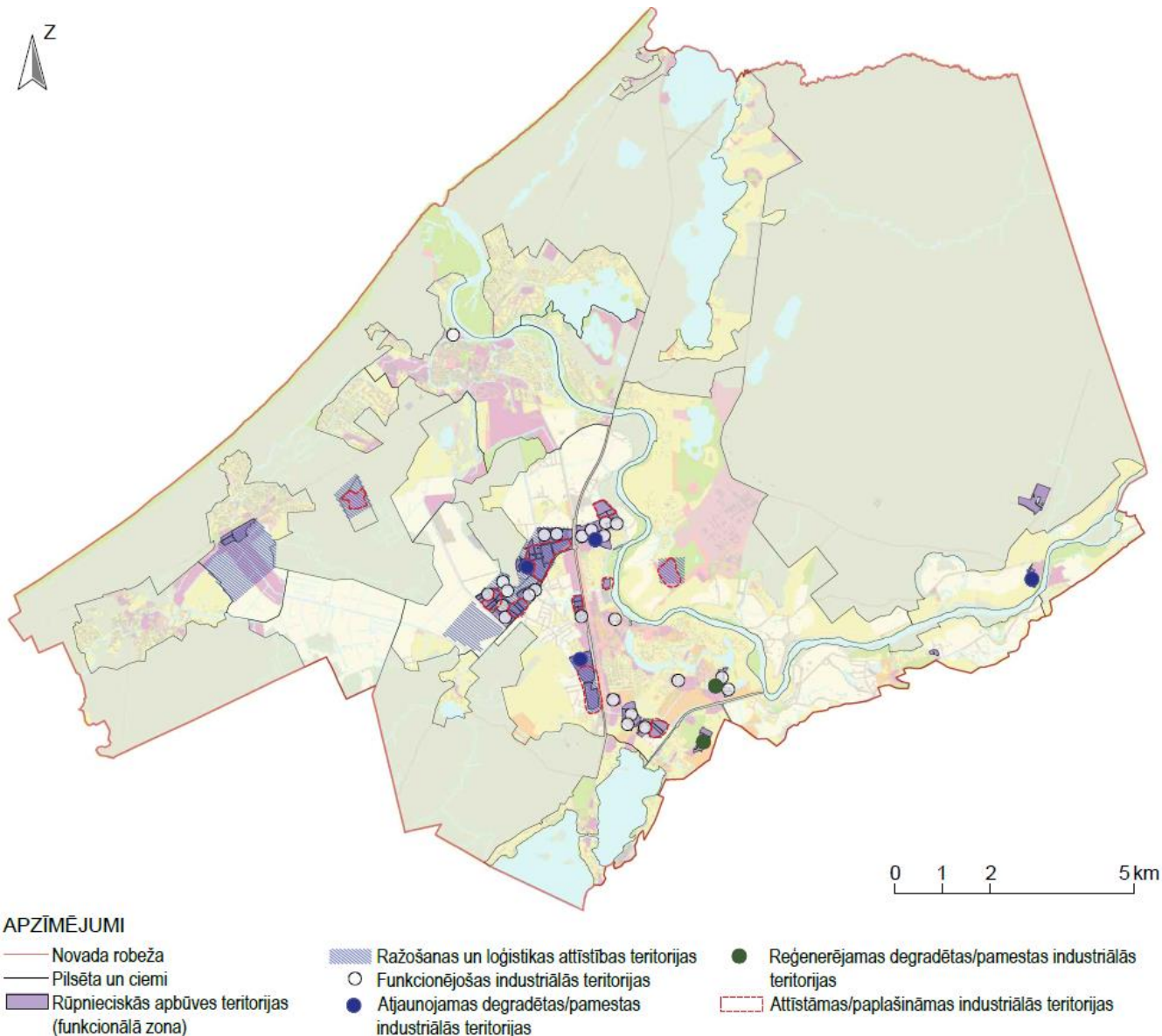
Industriālo/ražošanas teritoriju problēmsituāciju vietas

Industriālo ainavu telpu attīstībai piemēroti trīs attīstības modeļi (skatīt 34. attēlu), lai nodrošinātu veiksmīgu to atjaunošanu un sakopšanu, kā arī turpmāku ilgtspējīgu attīstību.

Attēls Nr. 34. Industriālo/ražošanas teritoriju attīstības modeļi (Grupa93, 2024)

Ādažu novadā konstatētas vairākas industriālās teritorijas, kurās noris saimnieciskā darbība (ražošanas funkcijas). Tās ir vietas, kurās nepieciešams sniegt nosacījumus vietas vērtību saglabāšanai, lai nodrošinātu to funkciju saglabāšanu vienlaikus saudzējot vizuāli estētiskās un dabas vērtības. Tomēr lielākā daļa teritoriju, kurās spēkā esošais funkcionālais zonējums pieļauj rūpniecisko apbūvi, šobrīd nav apbūvētas. Ādažu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija nosaka teritorijas, kurās attīstāmas ražošanas un loģistikas teritorijas ar nosacījumu precizēt to robežas. Daļa stratēģijā noteiktās vietas, balstoties uz iepriekš identificētajām vietas vērtībām un telpisko struktūru, ir atbalstāmas, tomēr tām būtu jāpiemēro konkrēti nosacījumi. Novadā identificētas arī vairākas degradētās industriālās teritorijas un objekti, ainavu plāna ietvaros analizējot, vai vietas ir labvēlīgas jaunu ražošanas teritoriju attīstībai vai reģenerējamas, uz ko pamatojoties, sniegtas rekomendācijas, lai degradējošo ietekmi mazinātu (skatīt 35. attēlu).

Attēls Nr. 35. Industriālo un ražošanas ainavu telpu attīstība Ādažu novadā (Grupa93, 2024)

Esošā situācijā konstatēto funkcionējošu industriālo teritoriju attīstībai izvirzītas sekojošas rekomendācijas:

- veidot buferstādījumus (koku, krūmu grupas) starp ražošanas teritorijām un blakus teritorijām ar citu funkciju – buferstādījumiem jābūt veidoti maksimāli līdzvērtīgiem esošajiem dabiskajiem biotopiem;
- ar turpmākām darbībām nemazināt teritorijas vizuāli estētiskās un dabas vērtības.

TmP ietvaros izvirzītas rekomendācijas degradēto/pamesto industriālo teritoriju attīstībai, ar pieeju tās atjaunot (skatīt 36., 37. un 38. attēlu):

- rast iespēju teritorijās attīstīt jaunu ražošanas un tehnisko infrastruktūru;
- atjaunojot ražošanas teritorijas, veidot buferstādījumus (koku, krūmu grupas) starp tām un blakus teritorijām ar citu funkciju – buferstādījumiem jābūt veidoti maksimāli līdzvērtīgiem esošajiem dabiskajiem biotopiem;

- teritorijas atjaunošanā saglabāt un aizsargāt tajā esošās vizuāli estētiskās, kultūrvēstures un dabas vērtības;
- teritorijās, kurās reģistrēti īpaši aizsargājami biotopi, paredzēt saglabāt dabas pamatni.

*Attēls Nr. 36. Teritorija
Lielstapriņu ielā 1, Stapriņos
(Grupa93, 2023)*

*Attēls Nr. 37. Teritorija
Dālderu ielā 8, Birzniekos
(Grupa93, 2023)*

*Attēls Nr. 38. Teritorija Muižas
ielā 14, Ādažos (Grupa93, 2024)*

Sekojošas rekomendācijas izstrādātas degradēto/pamesto industriālo teritoriju attīstībai, ar pieeju tās reģenerēt (skatīt 39. un 40. attēlu):

- ražošanas teritoriju funkcionālo dažādošanu vai pilnīgu pārveidošanu – pārveidojot tās par dzīvojamām teritorijām vai teritorijām, kur dominē publiskā funkcija;
- izcelt un saglabāt esošās vēsturiskās liecības un vērtības (ēkas, dūmeņus, ražošanas tradīcijas), un padarīt vietu publiski pieejamu, sasaistot to ar apkārtējo ainavu;
- bijušās ražošanas teritorijas iespējams integrēt pilsētas un ciemu zaļajā infrastruktūrā. Tām iespējams piešķirt dažādas jaunas funkcijas, attīstot multifunkcionāla rakstura teritorijas, bioloģisko daudzveidību veicinošas teritorijas, biokoridorus, fitoremediācijas vietas, mākslas telpas vai īslaicīgas/pagaidu rakstura publiskās ārtelpas, līdz investoru piesaistei vai jaunas funkcijas apzināšanai;
- teritorijās, kurās reģistrēti īpaši aizsargājami biotopi, paredzēt saglabāt dabas pamatni.

Attēls Nr. 39. Podnieku industriālās teritorijas Lejupes ielā 3, Ādažos (Grupa93, 2023)

Attēls Nr. 40. Kompleksa "Pērles" daļa Alderos (Grupa93, 2023)

Kā veiksmīgs piemērs degradētu/pamestu industriālo teritoriju attīstībā pieminams *Zollverein* parks Vācijā³⁵ (skatīt 41. attēlu), kas veidojies bijušās ogļu pārstrādes rūpnīcas teritorijā, kur degradētas, neizmantotas teritorijas attīstītas, lai veicinātu vēsturiskā industriālā mantojuma attīstību kā vietas identitāti veidojošu elementu.

Attēls Nr. 41. Piemērs ražošanas un industriālo teritoriju integrēšanai pilsētas un ciemu zaļajā infrastruktūrā³⁶

TmP ietvaros atzīmētas attīstāmas un paplašināmas industriālās teritorijas, izvirzot sekojošas rekomendācijas:

- nav vēlama Ādažu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2013. – 2037. gadam norādīto ražošanas un loģistikas teritoriju attīstība Eimuru agro–ainavu telpās, ņemot vērā šo vietu ainaviskās, kultūrvēsturiskās un ekoloģiskās vērtības. Pieļaujama spēkā esošā zonējuma Jauktas centra apbūves teritorijas (JC) saglabāšana ar iespēju tajās veicināt vieglo rūpniecību, tomēr nav vēlama zonējuma maiņa vietās, kur šobrīd zonējums paredz lauksaimniecības attīstību. Jaunu industriālo teritoriju izveidē sākotnēji būtu nepieciešams attīstīt teritorijas, kuras pēc spēkā esošā funkcionālā zonējuma nosaka ražošanas apbūvi, bet līdz šim nav attīstītas;

³⁵ *Landscape Architecture Platform – LANDEZINE. Zollverein Park. 2017. Pieejams: <https://landezine.com/zollverein-park-by-planergruppe-gmbh/>*

³⁶ *Attēli no Landscape Architecture Platform – LANDEZINE*

- jaunu industriālo teritoriju izveidē pie ceļu ainavu telpām nodrošināt brīvos skatu koridorus, veidojot no apbūves brīvas teritorijas, lai saglabātu plašas ainavas raksturu;
- veidot buferstādījumus (koku, krūmu grupas) starp ražošanas teritorijām un blakus teritorijām ar citu funkciju – buferstādījumiem jābūt veidotiem maksimāli līdzvērtīgiem esošajiem dabiskajiem biotopiem;
- teritorijas atjaunošanā saglabāt un aizsargāt tajā esošās vizuāli estētiskās, kultūrvēstures un dabas vērtības, teritorijās, kurās reģistrēti īpaši aizsargājami biotopi, paredzēt saglabāt dabas pamatni.

Degradēto teritoriju problēmsituāciju vietas

Pie teritorijām, kurās nepieciešams veikt padziļinātu izpēti un izstrādāt detalizētākus vides atveseļošanas vai ainavu reģenerācijas plānus, pieskaitāmas degradētās teritorijas. Degradēto teritoriju sakārtošana un efektīva iesaistīšana saimnieciskajā darbībā ir viens no ilgtspējīgas resursu izmantošanas pamatuzdevumiem, kas dod būtisku ieguldījumu novada kopējā attīstībā.

Vidi degradējoši objekti ietver dažādas nepabeigtas un pamestas ēkas, pamestus ražošanas objektus u.c. teritorijas, kas samazina novada vizuāli estētiskās vērtības. Ādažu novadā apzinātas 27 teritorijas³⁷, kurām nepieciešams rast iespēju tās revitalizēt. Visas apzinātās teritorijas un objekti apkopoti 1. tabulā.

Tabula Nr. 1.

Degradēto teritoriju un objektu saraksts

Nr. plānā	Nosaukums	Adrese	Kadastra apzīmējums
1	Fermu komplekss	Dālderī, Dālderu iela 8, Birznieki, Ādažu pag.	80440030138
2	Fermu komplekss	“Lielstapriņi”, Lielstapriņu iela 1, Stapriņi, Ādažu pag.	80440070160
3	Neapdzīvotu ēku komplekss	“Jaunieļi”, Austrumu iela 20, Kadaga, Ādažu pag.	80440050055
4	Veikals	Muižkungu iela 2, Ādaži	80440040060010
5	Neapdzīvota ēka	“Katlapaegles”, Katlapu iela 5, Ādaži	80440070038
6	Dzīvojamā māja	Nūrnieku iela 2, Ādaži	80440080107
7	Nedzīvojamās ēkas	Muižas iela 14, Ādaži	80440040530
	Daudzdzīvokļu dzīvojamā ēka	“Kalēji”, Ādaži	80440040531
8	Dzīvojamā māja	Ķiršu iela 29, Ādaži	80440070240
9	Dārza māja	Pīlādžu iela 16, Siguļi	80520030272
10	Dārza māja	Bora iela 1, Gauja	80520020352
11	Dārza māja	Ābeļu iela 29, Carnikava	80520050669
12	Viesnīca – jaunbūve	Jūras iela 14A, Carnikava	80520040089
13	Noliktava	“Meristēmas”, Dārznieku iela 11, Carnikava	80525040006
	Noliktava	Vecfalku iela 4A, Carnikava	80525040020
	Katlu māja	Dārznieku iela 34, Carnikava	80525040025
14	Siltumnīcas	Dārznieku iela 11, Carnikava	80525040026
	Noliktava	Dārznieku iela 9, Carnikava	80525040024

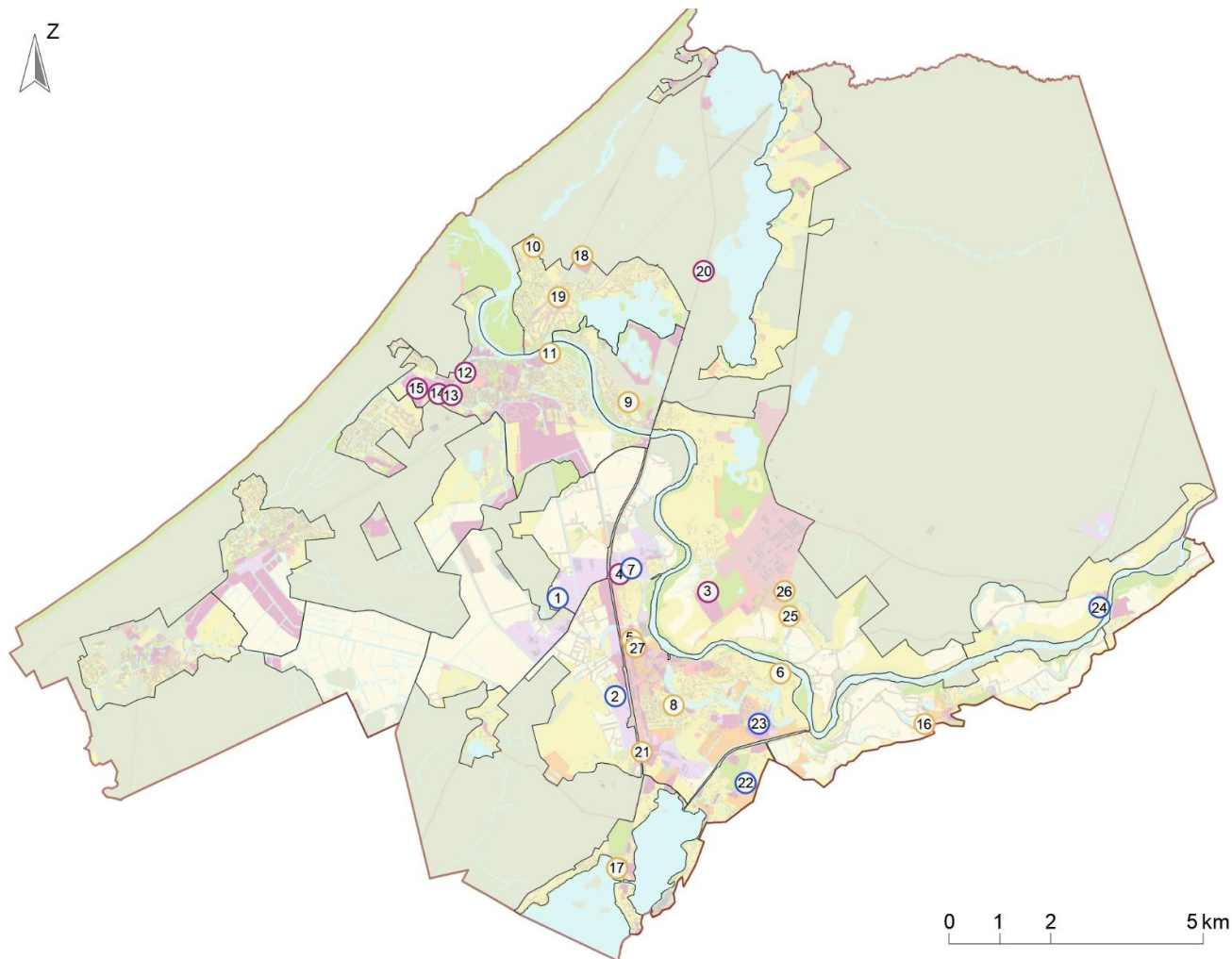
³⁷ Ādažu novads. *Grausti un vidi degradējošas būves. Atskaite par vidi degradējošām būvēm. 2023.*

15	Noliktava	"Meristēmas", Carnikava	80520040379001
	Siltumnīcas gaitenis		80520040379002
	Sadzīves pakalpojumu ēka		80520040379003
	Saldētava		80520040379004
	Taras materiālu šķūnis		80520040379005
16	Saimniecības ēkas	"Ošveiduļi", Garkalne, Ādažu pag.	80440120106
17	Dzīvojamā māja	Lībiešu iela 4, Baltezers, Ādažu pag.	80440130161003
18	Jaunbūve, daudzdzīvokļu māja	Serģu iela 35, Gauja, Carnikavas pag.	80520020014
19	Dārza māja	Dzērveņu iela 37, Gauja, Carnikavas pag.	80520021030
20	Degvielas uzpildes stacija	DUS Dūņezers, Ādažu pag.	80440010060
21	Saimniecības ēkas	Rīgas gatve 1c, Ādaži, Ādažu pag.	80440100078
22	Kompleksa "Pērles" daļa Alderos	Pērles iela 18, Alderi, Ādažu pag.	80440140103008
23	Podnieku industriālās teritorijas	Lejupes iela 3, Ādaži	80440110142
24	Degradētā teritorija Ilķenē	"Sengauja", Ilķene, Ādažu pag.	80440060032
25	Kadagas mazdārziņi	Cīruļu iela 2, Kadaga, Ādažu pag.	80440050090
26	Garāžu kooperatīvs "Jaguārs"	Elīzes iela 7, Kadaga, Ādažu pag.	80440050085007
27	Rīgas ielas garāžu kooperatīvs	Pirmā iela 44, Ādaži, Ādažu nov.	80440070441
28	Boķu iela	Boķu iela, Ādažu pag.	80440060045 80440060092

Degradētās teritorijas Ādažu novadā (skatīt 42. attēlu) iedalāmas šādās kategorijās:

- degradēti objekti ražošanas/industriālajās teritorijās;
- degradēti publiskie objekti;
- degradēti objekti blīvi apdzīvotās teritorijās (daudzdzīvokļu dzīvojamu māju un savrupmāju apbūves teritorijās).

Katrai kategorijai izstrādātas dažādas attīstības pieejas, lai veicinātu teritoriju atjaunošanu, sakārtošanu un reģenerāciju, kā arī atgrieztu tās kopējā pilsētas vai ciema tīklā, to zaļajā infrastruktūrā, tādējādi veicinot to atgriešanos sociālekonomiskajā apritē. Visas teritorijas ir iespējams attīstīt tā, lai tās nestu vislielāko pienesumu tautsaimniecībai un konkrētās vietas attīstībai. Teritorijas, kuras dažādu apstākļu dēļ nav iespējams īsā laika periodā revitalizēt, iespējams piemērot pagaidu izmantošanas funkcijas.

APZĪMĒJUMI

— Novada robeža
 — Pilsēta un ciemi

② Degradēti objekti ražošanas / industriālajās teritorijās
 ⑫ Degradēti publiskie objekti

⑧ Degradēti objekti blīvi apdzīvotās teritorijās

Attēls Nr. 42. Degradētās teritorijas Ādažu novadā (Grupa93, 2023)

Lai sniegtu degradēto teritoriju attīstības nosacījumus, vērtēti šādi aspekti:

- blakus esošo teritoriju funkcionalitāte un saskarsmes vietas;
- ainavas telpiskā struktūra un stāvoklis;
- teritorijas funkcionālā slodze – vai teritorija šobrīd tiek izmantota un kādiem mērķiem;
- skati un ainaviski vērtīgas ainavu telpas.

Degradēti publiskie objekti (skatīt 43., 44. un 45. attēlu) ietver pamestas publiska rakstura būves, kurās nenotiek saimnieciskā darbība, un tās ietekmē ainavas vizuālo kvalitāti. Degradētas publiskās teritorijas ir potenciāli nozīmīgi publiskās ārtelpas centri, tāpēc ir būtiski tās iekļaut publisko teritoriju vienotā tīklā, attīstībā veidojot jaunas sasaistes.

Attēls Nr. 43 – Neapdzīvotu ēku komplekss Kadagā (Grupa93, 2023)

Attēls Nr. 44 – Pamesta veikala ēka Ādažos (Grupa93, 2024)

Attēls Nr. 45 – Pamesta degvielas uzpildes stacija netālu no Dūņezera (Grupa93, 2023)

Degradētu publisko vietu attīstībai sniegtas sekojošas rekomendācijas:

- atjaunot vai nodrošināt jaunas publiskās ārtēpas funkcijas, kā daļu no zaļās infrastruktūras, tādējādi veidojot nepārtrauktu pilsētas zaļo struktūru;
- palielināt apstādījumu struktūras īpatsvaru;
- atjaunot arhitektoniski izteiksmīgus objektus, kas viegli nolasāi ainavā un var kalpot par jaunu vietējas nozīmes identitātes pamatu;
- teritorijās, kurās reģistrēti īpaši aizsargājami biotopi, paredzēt saglabāt dabas pamatni.

Pie blīvi apdzīvotām teritorijām pieskaitītas vietas, kuru funkcionālās zonas ir mazstāvu dzīvojamās apbūves teritorijas, savrupmāju apbūves teritorijas un daudzdzīvokļu dzīvojamās apbūves teritorijas. Degradēti objekti blīvi apdzīvotās teritorijās (skatīt 46. un 47. attēlu) ietver pamestas vai neapdzīvotas dzīvojamā rakstura būves, kuras ietekmē ainavas vizuālo kvalitāti.

Attēls Nr. 46 – Dārza māja Carnikavā (Grupa93, 2024)

Attēls Nr. 47 – Saimniecības ēkas Ādažos (Grupa93, 2023)

Ņemot vērā to, ka degradētie objekti atrodas privātpersonu un citu fizisko personu īpašumā, teritorijas uzturamas un atjaunojamas atbilstoši saistošo MK noteikumu prasībām, TmP ietvaros papildus izvirzītas šādas rekomendācijas:

- objektiem, kuriem blakus esošas teritorijas sniedz publisku vai augstvērtīgas vides funkciju (piemēram, dzīvojamai mājai Nūrnieku ielā 2, Ādažos, daudzdzīvokļu mājas jaunbūvei Serģu ielā 35, Gaujā, Kadagas mazdārziņiem Cīruļu ielā 2, Kadagā un Garāžu kooperatīvam “Jaguārs”, Elīzes ielā 7, Kadagā) – pašvaldībai nepieciešams rast iespēju potenciāli iesaistīt tos publiskās ārtēpas attīstībā;
- teritorijās, kurās reģistrēti īpaši aizsargājami biotopi, paredzēt saglabāt dabas pamatni.

Latvijas ainavā nevēlamas, invazīvas un potenciāli invazīvas augu sugas laika gaitā rada pārlietu lielas un blīvas audzes, tādējādi samazinot Latvijai raksturīgo augu sugu daudzveidību un bioloģisko daudzveidību kopumā, tādēļ pie teritorijām, kurās nepieciešams veikt padziļinātu izpēti un izstrādāt detalizētākus vides atveseļošanas vai ainavu reģenerācijas plānus pieskaitāmas arī Invazīvo augu sugu novērojumu kartē reģistrētās invazīvo un svešzemju sugu lielākās koncentrācijas vietas, kuras Ādažu novada ainavu plānā norādītas attēlā Nr. 6. “Novada ainavas vizuālo kvalitāti ietekmējošās vietas”.

Lai ierobežotu invazīvo augu sugu izplatību, tās ieteicams savlaicīgi konstatēt, ierobežot un izskaust. Liela loma invazīvo sugu izplatīšanas ierobežošanā ir arī sabiedrības informēšana un iesaiste.

Invazīvo augu sugu izplatības ierobežošanai novada turpmākā attīstībā nepieciešams ievērot Dabas aizsardzības pārvaldes publicētajā Invazīvo sugu rokasgrāmatā ietvertos risinājumus un izvairīties no tajā norādīto invazīvo augu izmantošanas apstādījumos, vai izmantot tikai ar nosacījumu, ka tās tiek audzētas kontrolētos apstākļos, nepieļaujot to nekontrolētu izplatīšanos dabā.

Pie teritorijām, kurās nepieciešams veikt padziļinātu izpēti, pieskaitāmas arī esošās un plānotās saules elektrostaciju vietas, kuras spēcīgi ietekmē ainavas kvalitāti. Saules elektrostaciju izvietošana un tās ietekmes uz ainavas kvalitātēm saistītas ar dažādiem faktoriem, piemēram, objekta izmērs, teritorijas kopējā platība, orientācija jeb izvietojums, fiziskais un redzamais attālums no ainavas izmantotāja un pāreja no apkārtējās ainavas uz jaunieviesto objektu. Saules elektrostacijas ir nākotnes industriālās ainavas sastāvdaļa, taču ainavas plānošanā jāņem vērā ne tikai to ietekme uz ainavas vizuālajām kvalitātēm, bet arī to īslaicīgums. Plānošanā katrs jaunieviestais projekts jāvērtē individuāli, vērtējot objektu ietekmi uz ainavas vizuāli estētiskajām kvalitātēm.

Lai mazinātu saules parku ietekmi uz ainavas vērtībām, ainavu plānā sniegtas vispārējas rekomendācijas ar plānošanas principiem, kurus iespējams integrēt saules elektrostaciju attīstībā:

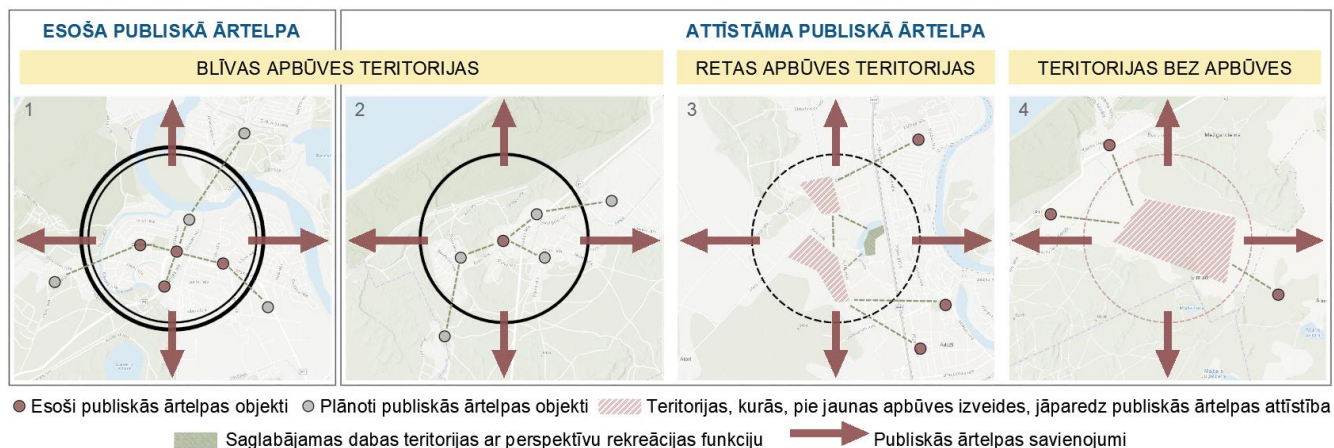
- starp alternatīvās energoapgādes objektiem un tuvumā esošiem ceļiem, no kuriem elementi saskatāmi iespējams veidot vidē iekļaujošus buferstādījumus;
- izmantot pieeju objektus integrēt esošajā ainavā, pirms objektu uzstādīšanas veicot vizuālās ietekmes uz ainavu novērtējumu, lai mazinātu to negatīvās ietekmes uz vizuāli estētiskajām kvalitātēm;
- vizuālās ietekmes uz ainavu novērtējumā izvērtēt teritorijas raksturlielumus, novērtējot, kāda augstuma paneļi ir iederīgākie konkrētā ainavā;
- norobežot saules elektrostaciju vietas no apkārtējās teritorijas ar ainavā iederīgiem nožogojumiem, izmantojot modernus risinājumus;
- saules elektrostacijas integrēt vienotā publiskās ārtelpas tīklā, iesaistīt ainavu lietotājus, ietverot atpūtas vai izglītības funkcijas (skatu laukumi, celiņi starp saules paneļiem);
- atkarībā no situācijas, izvērtēt esošo ainavas elementu saglabāšanu, vai atjaunošanu, atbilstoši vēsturiskajam kontekstam, ar saules paneļiem nenoplicināt vietas vērtības;
- nepieļaut alternatīvo energoapgādes objektu izvietošanu ainaviski vērtīgās teritorijās;
- pēc objektu demontāžas atjaunot vidi tās sākotnējā stadijā, vai veicināt ainavas uzlabošanas pasākumus.

Šie TmP priekšlikumi ir par pamatu ierobežojumu un nosacījumu ietveršanai Ādažu novada tematiskā plānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos.

9. Publiskās ārtelpas saglabāšana un attīstība

Publiskās ārtelpas attīstības mērķis ir, pamatojoties uz apdzīvojuma struktūras rakstura īpatnībām un dabas un kultūrvēsturisko vērtību kopumu, līdzsvarot zaļās un zilās struktūras un urbānās struktūras savstarpējās intereses, nodrošinot kvalitatīvu publisko ārtelpu un tās ātru, ērtu un drošu sasniedzamības infrastruktūru. TmP ietvaros veiktās iestrādes publiskās ārtelpas attīstībā ir par pamatu Ādažu novada pašvaldības perspektīvai Tūrisma kartes izstrādei, kurā vēlams ietvert detālus risinājumus TmP identificētajās teritorijās ar mērķi veicināt daudzveidīgu aktivitāšu klāstu visa novada ietvaros.

Lai nodrošinātu kvalitatīvas publiskās ārtelpas, kas kalpotu par sociāli un ekonomiski aktīvu vietu, attīstību, tematiskā plānojuma ietvaros izdalīti 4 attīstības modeļi (skatīt 48. attēlu).

Attēls Nr. 48. Publiskās ārtelpas attīstības modeļi (Grupa93, 2024)

1. attīstības modelis

Blīvas apbūves teritorijas ar saglabājamu jau attīstītu esošo publisko ārtelpu, kurās īpaši nozīmīgi stiprināt jau esošos publiskās ārtelpas savienojumus un veidot jaunus. Šādas teritorijas atrodamas Ādažu, Carnikavas un Baltezera centros. Attīstības modelī tiek apskatītas teritorijas, kurās ir iespējams veicināt jaunu publiskās ārtelpas attīstību, papildinot jau esošo un sniedzot vietai jaunas funkcijas, padarot to daudzfunkcionālu un interesantu gan vietējiem iedzīvotājiem, gan iebraucējiem.

2. attīstības modelis

Blīvas apbūves teritorijas, kurās esošajā situācijā nav attīstīta publiskā ārtelpa, vai tā ir attīstīta daļēji. Šajā attīstības modelī uzsvars tiek likts uz teritorijām, kurās iespējams veicināt jaunu publiskās ārtelpas attīstību, iekļaujot tās vienotā publiskās ārtelpas tīklā, kā arī nodrošinot spēcīgus savienojumus starp tuvajiem ciemiem un apkārt esošiem publiskās ārtelpas objektiem.

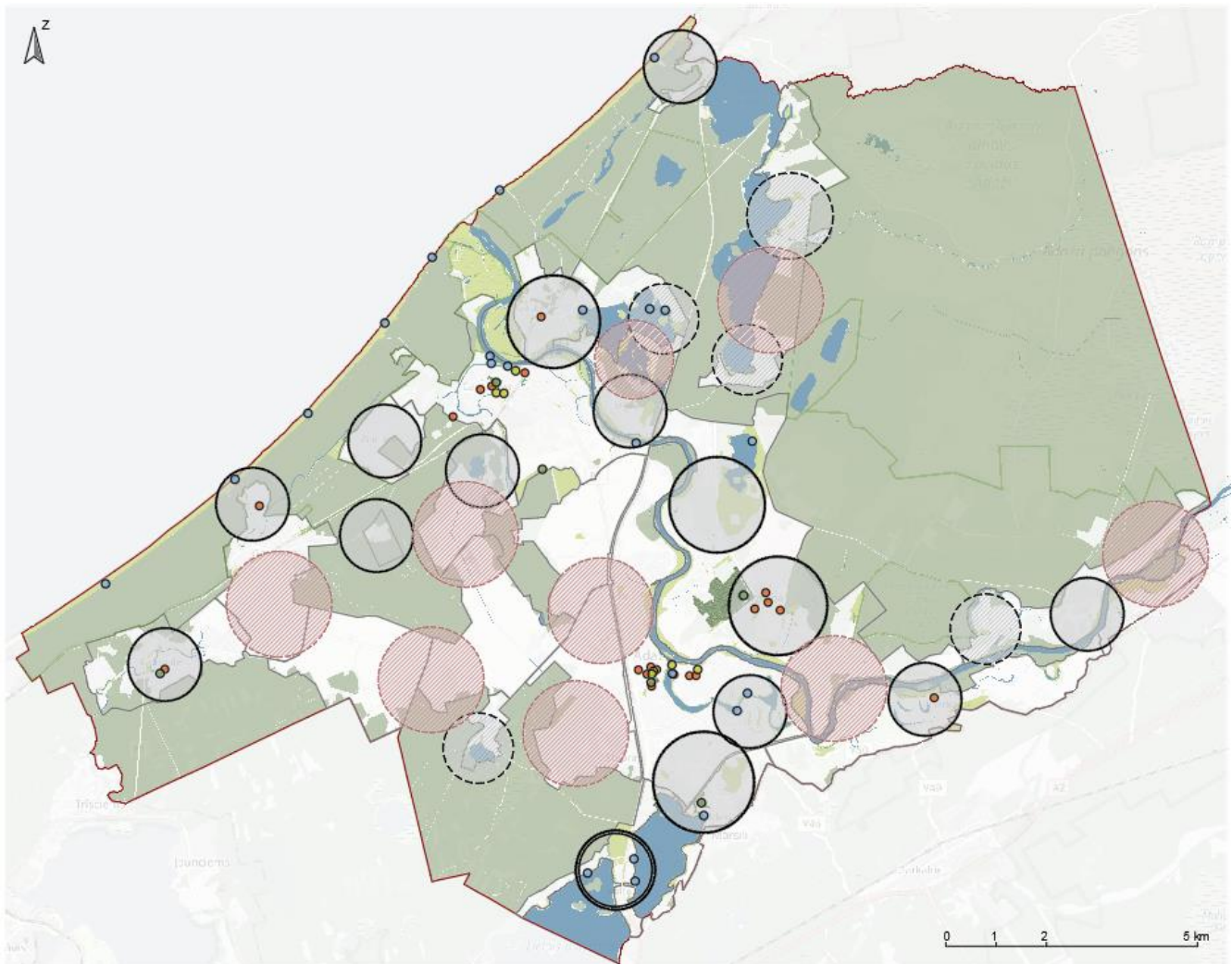
3. attīstības modelis

Pilsēta un ciemi vai to daļas ar retu apbūvi, kur līdz šim nav noteiktas publiskās ārtelpas attīstībai paredzētas teritorijas, bet spēkā esošajā funkcionālajā zonējumā ir noteiktas vietas – dabas un apstādījumu teritorijas, kuras būtu nepieciešams saglabāt un iekļaut kopējā publiskās ārtelpas tīklā.

4. attīstības modelis

Teritorijas bez apbūves, kuras ietilpst pilsētas vai ciemu robežās, kurām, pie jebkādas apbūves attīstības, nepieciešams rast iespēju attīstīt publisko ārtelpu.

TmP ietvaros atliktas teritorijas, uz kurām attiecināmi iepriekš minētie attīstības modeļi, un izveidots principiāls publiskās ārtelpas vēlamās attīstības attēlojums (skatīt 49. attēlu).

APZĪMĒJUMI

— Novada robeža

— Pilsētas un ciemu robeža

— Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas

— Ūdens teritorijas (upes un ezeri)

— Meži

— Dabas teritorijas

— Parki

— Pašvaldības publiskās ārtelpas teritorijas

— Labiekārtotas krastmalas

— Skvēri un laukumi

— Aktīvās atpūtas objekti

1. attīstības modelis

2. attīstības modelis

3. attīstības modelis

4. attīstības modelis

Attēls Nr. 49. Publiskās ārtelpas attīstības principiāls attēlojums (Grupa93, 2024)

Lai veicinātu vienotu un kvalitatīvu publiskās ārtelpas attīstību dabas teritorijās, nepieciešams ievērot sekojošas vispārīgas rekomendācijas, neapdraudot dabas vērtību saglabāšanu:

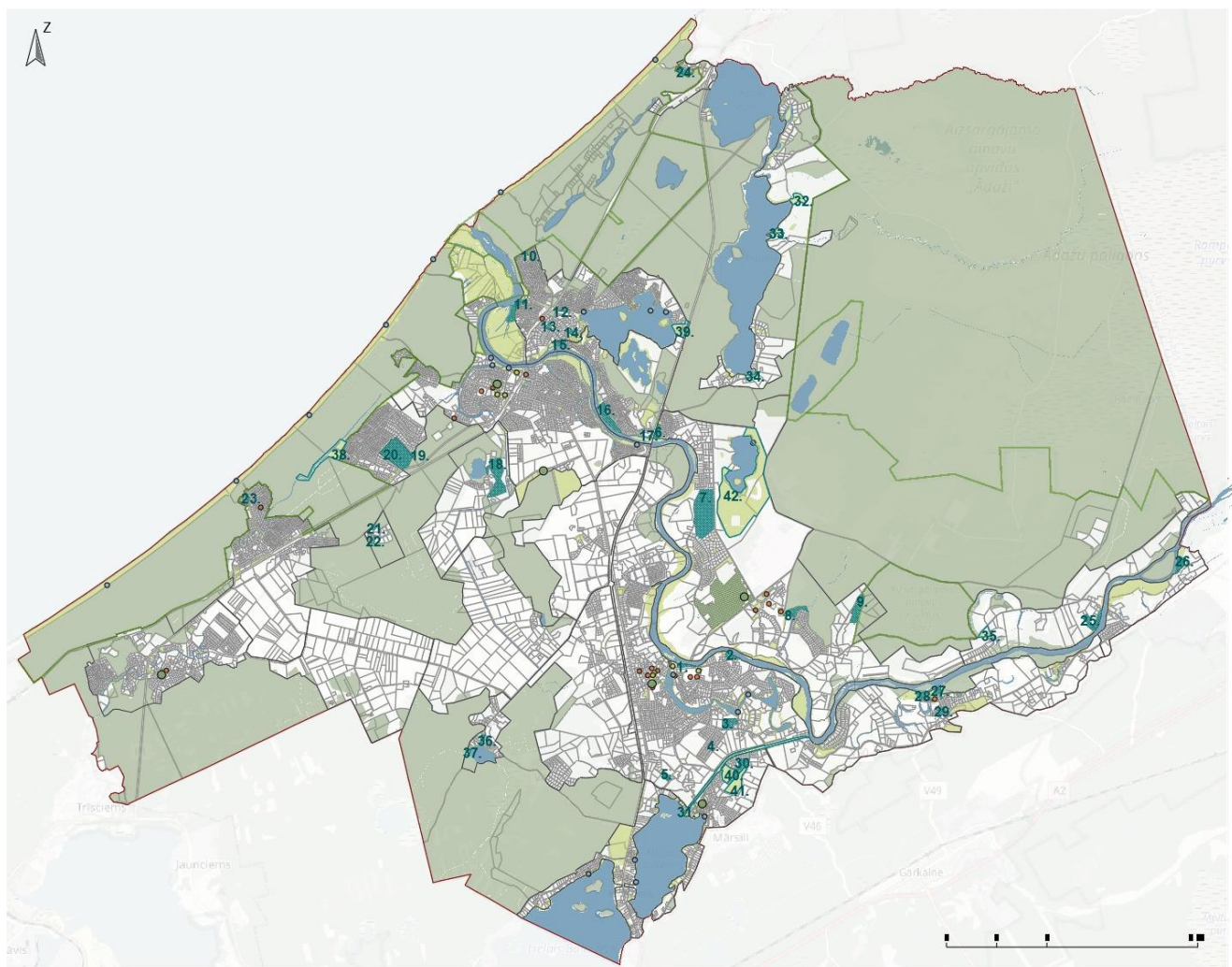
- veicināt vienotas un nepārtrauktas publiskās ārtelpas pamatstruktūras attīstību, un nodrošināt labiekārtotu teritoriju drošību un funkcionalitāti;
- veicināt vienmērīgu un daudzveidīgu publiskās ārtelpas tīkla veidošanos visa novada un atsevišķu apdzīvotu vietu mērogā, nodrošinot dažādas rekreācijas iespējas (mierīgās un aktīvās atpūtas objektus);
- nodrošināt apstādījumu struktūras daudzveidību apdzīvoto teritoriju ietvaros, veidojot estētiski augstvērtīgas ainavas un pilsētvidi;
- veicināt dzīvojamo ēku pagalmu labiekārtošanu un apstādījumu ierīkošanu;
- atjaunot esošos parkus (gan to stādījumus, gan labiekārtojumu);

- veicināt jaunu parku un skvēru veidošanos, sevišķi no jauna attīstāmās teritorijās un vietās, kas atzītas par degradētām un kurām paredzēta atjaunošana;
- daļu no mežu teritorijām saglabāt kā maksimāli dabisku ekosistēmu, neveidojot tajās labiekārtojumu – galvenokārt meža masīvos, kas atrodas blakus blīvi apdzīvotām vietām, par pamatu šo teritoriju identificēšanai izmantojama informācija par esošajiem biotopiem konkrētajās vietās;
- veicināt jaunu mežaparku izveidi, labiekārtošanu un uzturēšanu, lai nodrošinātu rekreācijas iespējas mežu platībās Ādažu novada pilsētā un ciemos. Mežaparku izveidē jācenšas pēc iespējas mazāk transformēt dabas pamatni, izmantojot ģeogrāfiskajai situācijai atbilstošus koku un augu stādījumus un labiekārtojuma elementus veidojot no vidē iederīgiem materiāliem. Labiekārtojumu vēlams veidot ar izglītojošo funkciju, sniedzot informāciju par dabas vērtībām teritorijā;
- krastmalu attīstībā sabalansēt intensīvu teritorijas izmantošanu ar dabas un vides aizsardzības prasībām;
- publiskās ārtelpas attīstībā nodrošināt dabas vērtības un vides kvalitātes saglabāšanu, izvērtējot ūdens piesārņojuma novēršanas un antropogēnās slodzes negatīvo seku mazināšanas iespējas;
- ūdens teritorijās nodrošināt pieejas vietas, krasta stiprinājumos izbūvējot kāpnes, pandusus, laipas un citus elementus;
- veidot gājējiem pievilcīgu telpu un sasaisti starp objektiem (t.sk. teritorijām ūdeņu tuvumā).

Publiskās ārtelpas attīstības rekomendācijas ir par pamatu Ādažu novada teritorijas plānojuma pilnveidei.

9.1. Publiskās ārtelpas objekti pilsētā un ciemos

Ādažu novada blīvas apbūves teritorijās, lai attīstītu un papildinātu esošo publiskās infrastruktūras tīklu, nepieciešams veicināt pašvaldības un valsts īpašumā esošo zemes gabalu atjaunošanas un labiekārtošanas pasākumus, tāpēc, ņemot vērā atsevišķu teritoriju funkcionālo, rekreācijas un vides nozīmīgumu, izstrādātas prasības publiskās ārtelpas izveidei (skatīt 50. attēlu) un noteikti kritēriji to kvalitātes nodrošināšanai, kas skatāmi pielikumā Nr. 12. Pielikumā ietvertas arī novada ietvaros sastopamas teritorijas, kurās līdz šim nav noteiktas publiskās ārtelpas attīstībai paredzētas teritorijas, bet spēkā esošajā funkcionālajā zonējumā ir atzīmētas dabas un apstādījumu teritorijas, kuras būtu nepieciešams saglabāt un nākotnē attīstīt rekreācijas vajadzībām.

APZĪMĒJUMI

- Novada robeža
- Pilsētas un ciemu robeža
- Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas
- Ūdens teritorijas (upes un ezeri)
- Meži
- Dabas teritorijas

Pašvaldības publiskās ārtelpas teritorijas

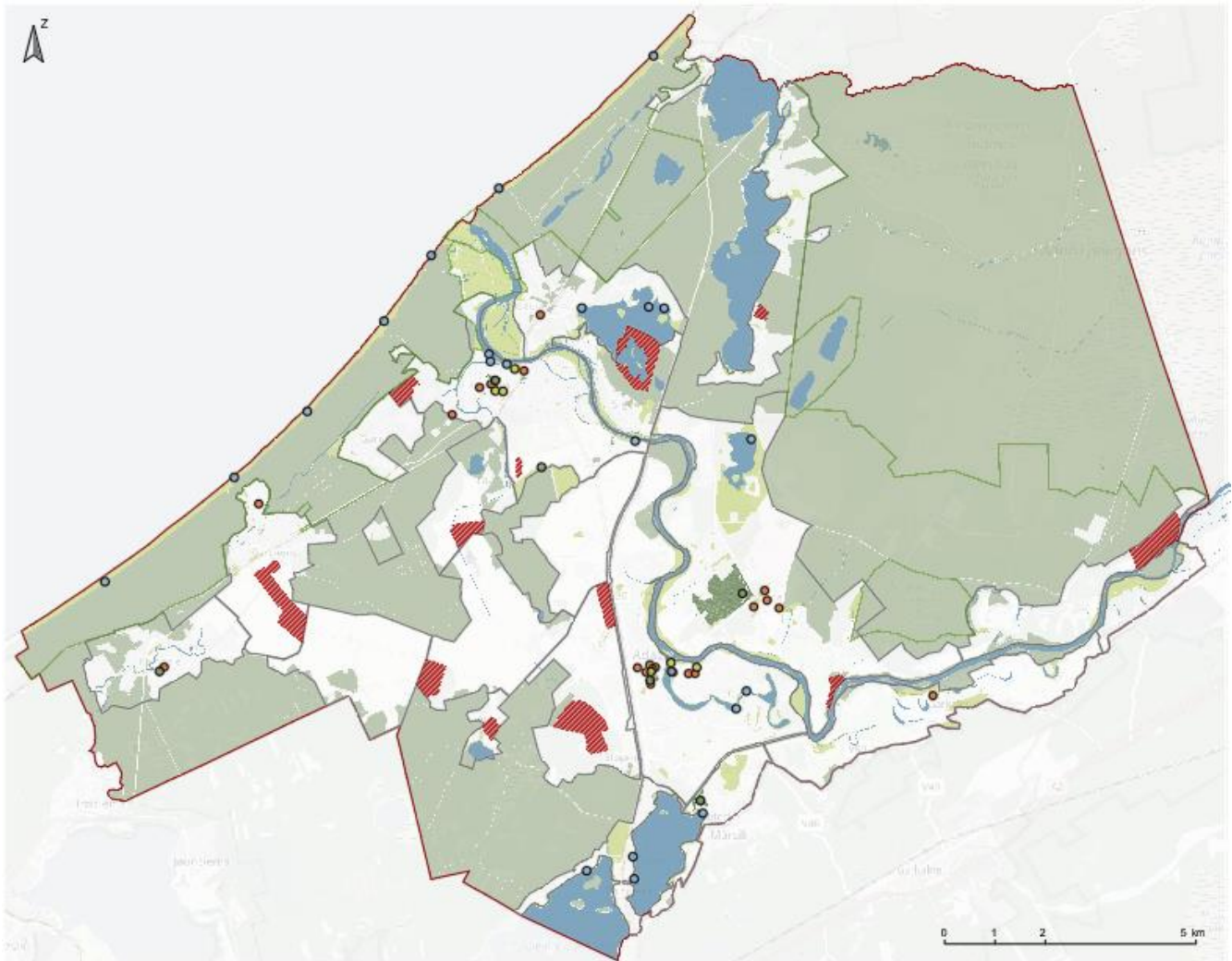
- Parks
- Labiekārtotas krastmalas
- Skvēri un laukumi
- Aktīvās atpūtas objekti

Attīstāmas teritorijas

- Plānoti publiskās ārtelpas objekti
- Saglabājamās dabas teritorijas ar perspektīvu rekreācijas funkciju

Attēls Nr. 50. Publiskās ārtelpas attīstība (attēlu skatīt kopā ar 12. pielikumu) (Grupa93, 2024)

Novadā sastopamas arī teritorijas, kurām noteikts ciema statuss, bet esošajā situācijā vēl nav attīstījusies apbūve vai ir attīstījusies apbūve, kurā nav nodrošināta publiskā ārtelpa. Šīs ir teritorijas, kurās pie jebkādas nākotnes attīstības vai apbūves paplašināšanas, būtu nepieciešams paredzēt vietas jauniem publiskās ārtelpas objektiem (skatīt 51. attēlu) – detālplānojumu ietvaros, atbilstoši kvadrāturai, nodrošināt kā minimums 10% publiskai ārtelpai rekreācijas nolūkiem (neietverot ielas telpu un tās stādījumus). Lai veicinātu sabalansētu un daudzveidīgu publiskās ārtelpas tīklu, jaunu detālplānojumu ietvaros nepieciešams veikt publiskās ārtelpas objektu izvērtējumu, lai noskaidrotu, kādi objekti apdzīvotas vietas ietvaros iedzīvotājiem ir pieejami un veicinātu jaunu daudzfunkcionālu aktivitāšu attīstību dažādām vecuma grupām, mazinot draudus vienveidīgu objektu attīstībai.

APZĪMĒJUMI

- Novada robeža
- Pilsētas un ciemu robeža
- Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas
- Ūdens teritorijas (upes un ezeri)
- Meži
- Dabas teritorijas

Pašvaldības publiskās ārtelpas teritorijas

- Parki
- Labiekārtotas krastmalas
- Skvēri un laukumi
- Aktīvās atpūtas objekti

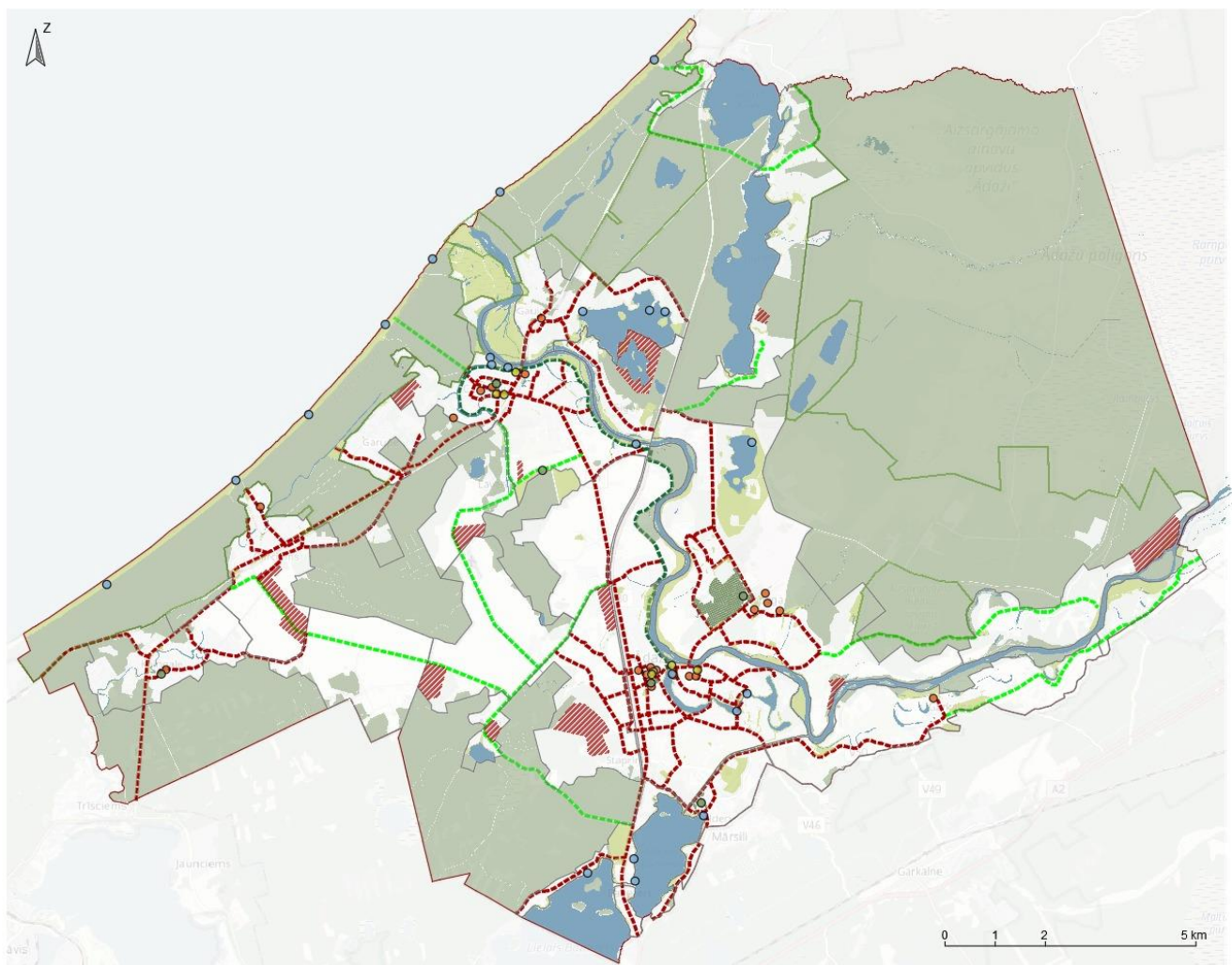
Attīstāmas teritorijas

- ▨ Teritorijas, kurās pie jaunas apbūves izveides jāparedz publiskās ārtelpas attīstība

Attēls Nr. 51. Novada publiskās ārtelpas attīstība retas apbūves teritorijās bez esošām publiskās ārtelpas strukturām un teritorijās bez esošas apbūves (Grupa93, 2024)

9.2. Publiskās ārtelpas savienojumi

Lai veicinātu Ādažu novada publiskās ārtelpas tīkla ilgtspējīgu attīstību, izstrādāti priekšlikumi un turpmākās rīcības, lai saglabātu un veicinātu publiskās ārtelpas savienojumus, nodrošinot infrastruktūru gājējiem un velosipēdistiem, kas savstarpēji savieno publiskās ārtelpas teritorijas. TmP ietvaros ir noteikti galvenie nepieciešamie savienojumu virzieni (skatīt 52. attēlu). Šīs teritorijas primāri veidojamas kā transporta struktūras ar kvalitatīvu velo infrastruktūru un ērtu pārvietošanās iespēju gājējiem, taču savienojumus iespējams detalizēt, nosakot alternatīvus risinājumus.

APZĪMĒJUMI

- Novada robeža
- Pilsētas un ciemu robeža
- Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas
- Ūdens teritorijas (upes un ezeri)
- Meži
- Dabas teritorijas

Pašvaldības publiskās ārtelpas teritorijas

- Parki
- Labiekārtotas krastmalas
- Skvēri un laukumi
- Aktīvās atpūtas objekti

Attīstāmas teritorijas

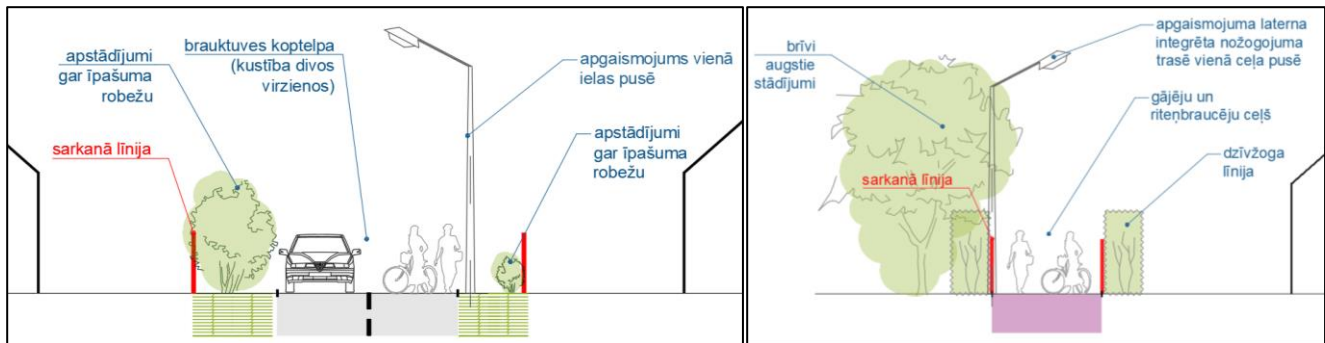
- ▨ Teritorijas, kurās pie jaunas apbūves izveides jāparedz publiskās ārtelpas attīstība

Publiskās ārtelpas savienojumi

- Nepieciešamie funkcionālie savienojumi
- Nepieciešamie funkcionālie savienojumi (bez atsevišķas velo infrastruktūras)
- Aizsargdambja promenāde

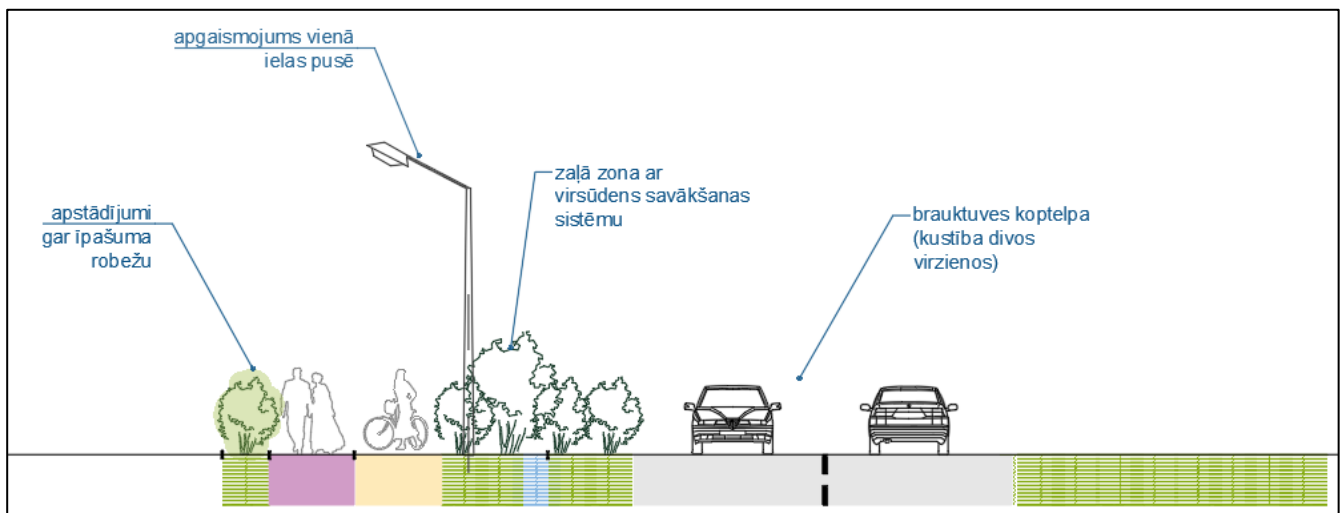
Attēls Nr. 52. Nepieciešamie publiskās ārtelpas savienojumi (Grupa93, 2024)

TmP ietvaros sniegti principiāli ielas telpu šķērs griezumā vietās, kurās, ierobežota platuma dēļ, nav iespējams veidot nodalītu gājēju un velosipēdu joslu, kur vēlams risinājums būtu piemērot koptelpas principus (skatīt 53. attēlu). Šādas vietas Ādažu novadā pārsvarā atrodas blīvi apbūvētās teritorijās – Kalngalē, Garcēmā, Garupē un Gaujā.

Attēls Nr. 53. Principiāli ielas telpu risinājumi publiskās ārtelpas savienojumu attīstībai (Grupa93, 2024)

Lai veicinātu publiskās ārtelpas savienojumus starp dažādiem pilsētas mēroga objektiem un savstarpējiem savienojumiem starp pilsētu un ciemiem, vietās, kur ielas telpas platums to atļauj, nepieciešams veidot nodalītu joslu gājējiem un velosipēdistiem (skatīt 54. attēlu).

Attēls Nr. 54. Principiāls ielas telpu risinājums publiskās ārtelpas savienojumu attīstībai (Grupa93, 2024)

Vēlamo publiskās ārtelpas savienojumu attīstībai, nepieciešams ievērot sekojošas vispārīgas rekomendācijas:

- ielu telpā pie pakalpojumu sniegšanas objektiem būtu nepieciešams izvietot velo novietnes, kuru dizainā iespējams iekļaut novada identitātes un atpazīšanas zīmes un elementus (piemēram, ciema nosaukumus), kā arī velo apkopes standus;
- automašīnu stāvvietas ir svarīga publiskās ārtelpas sastāvdaļa, kā dēļ būtu nepieciešams atjaunot esošās stāvvietas un veidot jaunas, veicinot to dizaina attīstību un iekļaušanos apkārtējā ainavā.

Publiskās ārtelpas ietvaros būtu nepieciešams veicināt arī Gaujas aizsargdambja attīstību, kas sākotnēji izbūvēts kā inženierbūve Ādažu aizsardzībai pret palu ūdeņiem, nodrošinot gājēju un velo celiņu veidošanu ar labiekārtotām atpūtas un skatu vietām, vides un izziņas objektiem.

PIELIKUMI

Kultūrvēsturiskas apbūves teritorijas

Attēls Nr. 55. Ādažu (Baltezera) baznīca (Grupa93, 2023)

Attēls Nr. 56. Sūkņu stacijas "Baltezers" vēsturiskā apbūve (Grupa93, 2024)

Attēls Nr. 57. Garkalnes baznīca (Grupa93, 2024)

Ainavas kvalitātes kritērijs	Apraksts
Ainavas raksturojums	<p>Ādažu novadā ir iedalāmas šādas kultūrvēsturiskās apbūves teritorijas, kas veido unikālu novada kultūrtelpu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ādažu (Baltezera) baznīcas kultūrvēsturiskā ainava; - Sūkņu stacijas "Baltezers" vēsturiskā apbūve; - Garkalnes baznīca; - Carnikavas muižas vieta; - "Blusu krogs". <p>Katrai teritorijai ir savs īpatnējs raksturs, kā arī arhitektoniskā un vēsturiskā savdabība.</p>
Vēsturiskās ainavas veidošanās iezīmes	<p>Ādažu novada kultūrvēsturiskās apbūves teritorijas aizsākumi meklējami jau 16. gadsimtā.</p> <p><u>Ādažu (Baltezera) baznīca</u> lielceļa malā starp Lielo un Mazo Baltezeru celta no 1772. līdz 1775. gadam. 1932. gadā Pieminekļu valde to iekļāva valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā. Baznīca jau no padomju laika ir piedzīvojusi nemitīgus uzbrukumus, tomēr kultūras pieminekļu aizsardzības sistēmas to ir pasargājuši un saglabājuši. Vēsturiski baznīcā ir norisinājušās dažādas aktivitātes – agrāk tā kalpojusi kā klubs, vēlāk tajā rādīja kino, pēc tam ierīkota tukšās taras noliktava, kāpostu skābēšanas vieta, metāla kalšanas darbnīca. Ādažu ciema padome uzsāka baznīcas priekšā būvēt daudzstāvu silikāta ķieģeļu dzīvojamo māju, kas būtu pilnībā izmainījis šīs teritorijas telpisko tēlu, tomēr celtniecība tika pārtraukta. Pēc neatkarības atgūšanas parādījās iecere baznīcas tuvumā uzbūvēt degvielas uzpildes staciju un dabīgo ainavu pārvērst privātmāju un sabiedriskā apbūvē.</p> <p><u>Sūkņu stacijas "Baltezers" vēsturiskā apbūve</u>: Rīga bija viena no pirmajām Krievijas impērijas pilsētām, kurā tika ieviesta centralizēta ūdensapgāde. Industriālā ražošana pilsētvidē radīja piesārņojumu, un līdz ar to pilsētu ūdenstilpes, no kurām vēsturiski tika ņemts dzeramais</p>

	<p>ūdens, šai nolūkā vairs nebija izmantojamas, tāpēc 1903. gada maijā sākās sūkņu stacijas “Baltezers” būvniecība. Būtisks priekšnoteikums stacijas novietojumam bija kurināmā materiāla ērta transportēšanas iespēja – ar baržām pa 1902. gadā atklāto Gaujas – Daugavas ūdensceļu no ostas, tādēļ būvdarbu gaitā ezera krastā tika uzcelta arī neliela laivu piestātne. Vienotā stilā aizsākās sūkņu stacijas ēku ansamblis – mašīnu un katlu māja ar augstu skursteni, krājaka (pazemes ūdens savākšanas sistēma), ogļu noliktava, stallis, pārvaldes ēka un divas dzīvojamās ēkas apkalpojošajam personālam. Kompleksa teritorijā tika izbūvēts arī sliežu ceļš. Tajā pašā gadā kompleksā uzbūvēja arī nelielu darbnīcas ēku, kurā veikt nepieciešamos iekārtu remontdarbus. Baltezera sūkņu stacija bija vērienīgākais ūdensapgādes projekts Rīgas vēsturē. Sūkņu stacija ar oriģinālajiem tvaika sūkņiem darbojās līdz pat 1950. gadam, kad palaida jaunu elektrificētu sūkņu staciju.</p> <p><i>Garkalnes baznīca:</i> pirmā baznīca Garkalnē celta jau ap 16. gs. beigām, tomēr pirms 1624. gada tā nopostīta. Nopostītā dievnama vietā no balķiem uzcelta Sv. Antonija baznīca pie Gaujas upes Garkalnē. 18. gs. vidū baznīcas Garkalnē vairs nav, bet ir atvesti materiāli, lai sāktu to būvēt. Pēc Otrā pasaules kara baznīcas telpās vēl notika daži dievkalpojumi, tomēr 50. gados kolhozs tajā bija izvietojis noliktavu. Neilgi pirms Latvijas neatkarības atgūšanas baznīcu daļēji atjaunoja un telpas izmantoja Tautas tradīciju nama vajadzībām.³⁸</p> <p><i>Carnikavas muižas vieta:</i> Carnikavas muiža, kas celta 17. gadsimtā uz lielas Gaujas salas, bija greznākā muiža Vidzemē, un kalpoja par Carnikavas kā apdzīvotas vietas sākumu. Sava krāšņuma dēļ muiža tika dēvēta par Meņģeles pili. Pils saimnieki zināmi arī ar pirmo zivju audzētavas un zivju konservu fabrikas izveidi Latvijā un Krievijā. Diemžēl Pirmā pasaules kara laikā muiža tika iznīcināta un tā arī netika atjaunota.³⁹</p> <p><i>“Blusu krogs”:</i> tapis pēc Carnikavas muižnieka ieceres 1726. gadā ar mērķi apkalpot garāmbraucējus.</p>
Mūsdienu pārmaiņu procesi	<p>Visas Ādažu novada kultūrvēsturiskās apbūves teritorijas izņemot Carnikavas muižu saglabājušās līdz mūsdienām un atjaunotas sākotnējā veidolā, tādējādi atspoguļo novada kultūrvēsturiskās vērtības.</p> <p><i>Ādažu (Baltezera) baznīcas kultūrvēsturiskā ainava:</i> Par spīti piedzīvotajām grūtībām šī vieta savu unikalitāti ir saglabājusi. Padomju laika postījumi un centieni izdzēst no tās identitātes baznīcas tēlu ir cietuši neveiksmi. Paradoksāli konstatēt, ka baznīcai pieguļošās ainavas transformācijas mēģinājumi, kuru mērķis ir to pārvērst apbūvētā teritorijā, tiek aktīvi uzturēti vēl 2017. gadā.</p>

³⁸ E. Pētersone. “Ādaži. Pagātnes dialogs ar tagadni.”, 2019.

³⁹ Ādažu novada pašvaldība. Ādažu novada vēsture. 2023. Pieejams: <https://www.adazunovads.lv/lv/adazu-novada-vesture>

	<p><u>Sūkņu stacijas “Baltezers” vēsturiskā apbūve</u>: kompleksa vēsturiskā apbūve pēc nelielām pārbūvēm ir saglabājusies līdz mūsdienām, vienīgi 20. gadsimta otrajā pusē tika nojaukts sūkņu stacijas skurstenis.</p> <p><u>Garkalnes baznīca</u>: kopš Latvijas neatkarības pasludināšanas baznīca atjaunota sākotnējā veidolā.⁴⁰</p> <p><u>Carnikavas muižas vieta</u>: no muižas ēkas saglabāties tikai kolonnas kapitēlis, kas aplūkojams Carnikavas centrā – vietā, kur šobrīd atrodas Carnikavas muižas parks, kurš kalpo par pastaigu vietu ar atpūtas laukumiem ģimenēm ar bērniem un citiem parka apmeklētājiem.</p> <p><u>“Blusu krogs”</u>: mūsdienās kroga funkcija ir izzudusi, tomēr ēka kopā ar Vecgaujas ainavas struktūru veido unikālu vēsturisko kultūrtelpu.</p>
Ainavas vērtības / nozīmīgi elementi	Galvenās vērtības ietver augstu vietas arhitektoniski kompozicionālās uzbūves vizuāli estētisko kvalitāti. Kultūrvēsturiskās ainavas vērtību veido vēsturiskais būvapsoms un apkārtējā ainava, ietverot ainavas elementus, kas saglabājusies līdz mūsdienām (piemēram, Ādažu baznīcas ainavā redzami visi klasiskie kultūrvēsturiskie ainavu elementi, kā ezers ar tā ūdens spoguļi un salām, priežu mežs, baznīca ar savu barokālo torni un ilgā laika periodā veidojusies apbūve. Baznīca un ezers ir vietas dominante, kura paveras skatam no augstāka punkta iebraucot ciemā).
Problēmvietas / riski	Lielākais izaicinājums teritoriju potenciālā attīstībā ir nodrošināt kultūras mantojuma saglabāšanu attīstot novada tehnoloģisko sektoru. Tāpat arī būtisks aspekts, kas var ietekmēt kultūrvēsturiskās ainavas ir vēsturiskās apbūves pielāgošana vai pārbūve jaunu funkciju nodrošināšanai, kam tiek pakļauta ne tikai apbūve, bet arī ārtelpas struktūra. Pie riskiem pieskaitāmas arī dažādas telpiskās kompozīcijas transformācijas, vēsturisko elementu izzušana, jaunu dominanšu parādīšanās (vēsturisko dominanšu izzušana vai aizsegšana).
Ainavas nozīmība	Nacionālas nozīmes ainavas.

⁴⁰ Garkalnes evaņģēliski luteriskā baznīca. *Vēsture*. Pieejams: <https://www.garkalnesbaznica.lv/baznica/vesture.html>

Mozaīkainavas Eimuros un Garkalnē

Attēls Nr. 58. Skats no Slokas ielas uz Garkalnes mozaīkainavu (Grupa93, 2024)

Attēls Nr. 59. Skats uz mozaīkainavu Eimuros (Grupa93, 2023)

Ainavas kvalitātes kritērijs	Apraksts
Ainavas raksturojums	Mozaīkainavas raksturo mežu teritorijas, kas mijiedarbojoties ar lauksaimniecības zemju ainavām veido raksturīgu mozaīkveida struktūru, kurā dominē vidēji vai tuvi ainavu skati ar lauku viensētām, koku puduriem un iekoptiem laukiem. Eimuru mozaīkainava atrodas Ādažu novada dienvidrietumos pie novada robežas – ceļa labajā pusē virzienā no Garcieņa uz Atariem, kur izteiktas polderu ainavas pāriet uz kompozicionāli atšķirīgu ainavu, iezīmējot mozaīkveida ainavas struktūras un elementus. Garkalnes mozaīkainava savukārt vērojama novada dienvidu pusē, Garkalnē, starp Gaujas upi un Ādažu novada robežu abpus ceļam no Garkalnes uz Āņiem.
Vēsturiskās ainavas veidošanās iezīmes	Mozaīkveida ainavu telpas vēsturiski veidojušās kā kultūrainavas. Lauku viensētu telpiskās struktūras uzbūves attīstība aizsākās 19. gs. nogalē ietverot gan funkcionālas, gan ainaviski kompozicionālas pārmaiņas. Vēsturiski tas noteicis teritoriju funkcionāli kompozicionālo veidolu. Mozaīkainavas Eimuros saistītas ar saimniecisko darbību – lopkopību un meža darbiem, teritorija ir piedzīvojusi nelielu attīstību līdz ar jaunsaimniecību piešķiršanu 20. gs. 30. – 40. gados, savukārt Garkalnes mozaīkainavas cieši saistītas ar kādreizējo Rīgas – Pēterburgas lielceļu, kas agrāk tika saukts par Rīgas – Tērbatas ceļu, gar kuru veidojās apdzīvotuma struktūras.
Mūsdienu pārmaiņu procesi	Mozaīkainavas Eimuros līdz mūsdienām saglabājušas savu agrāro struktūru – Eimuri joprojām ir maz apdzīvota teritorija, cilvēki dzīvo atsevišķās viensētās vai to grupās, ainavu raksturo dažādi vertikālie elementi, meža nogabali un lapu koku puduri. Garkalnē, savukārt, mozaīkainavas raksturu ietekmējušas jaunievietas, ainavu degradējošas struktūras, piemēram, pamestas lauksaimniecības ēkas un iekārtas.
Ainavas vērtības / nozīmīgi elementi	Mozaīkainavu telpā raksturīga ierobežotu skatu mija ar tālām skatu perspektīvām. Ainavas telpas vizuālo vērtību galvenokārt nosaka

	ainavu daudzveidība un tās raksturojums – plašā, atklātā kultūrainava ar atsevišķiem meža nogabaliem, koku puduriem, grupām un līdz mūsdienām saglabājušās mājvietas un to viensētu telpiskā struktūra. Garkalnes mozaīkainavas vizuālā vērtība ir cieši saistīta arī ar Gaujas tuvumu.
Problēmvietas / riski	Pie galvenajiem mozaīkainavas riskiem pieskaitāma neatbilstošas jaunas apbūves veidošanās un lauksaimniecībā izmantojamo zemju pakāpeniska aizaugšana, kas perspektīvā draud samazināt ainavas vizuālo un dabas vērtību, atsevišķu viensētu nesakoptība vai pamestība, kā arī industriālo objektu izbūve.
Ainavas nozīmība	Nacionālas nozīmes ainavas.

Aizsargājamo ainavu apvidus “Ādaži”

Attēls Nr. 60. AAA “Ādaži” meži (Grupa93, 2023)

Attēls Nr. 61. Viršu lauki apvidū⁴¹

Ainavas kvalitātes kritērijs	Apraksts
Ainavas raksturojums	<p>Aizsargājamo ainavu apvidus “Ādaži” atrodas Latvijas centrālajā daļā, Viduslatvijas zemienes Ropažu līdzenumā. Teritorija atrodas starp Baltijas jūras iepriekšējo attīstības stadiju krasta kāpām, ezeriem un sausiem priežu mežiem gar Rīgas līča austrumu malu, kā arī mitrzemēm, slapjiem priežu un melnalkšņu mežiem iekšzemes virzienā. Lielākajā daļā teritorijas zemes lietošanas veids ir mežs. Ādažu novadā lielākā daļa aizsargājamo ainavu apvidus “Ādaži” teritorijas ietilpst Ādažu militārā poligona teritorijā, kā rezultātā tās attīstību ietekmē militāro mācību īpatnības.⁴²</p> <p>Teritorijas aizsardzību un izmantošanu regulē:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 23.02.1999. MK noteikumi Nr. 69 “Noteikumi par aizsargājamo ainavu apvidiem”; - 22.10.2019. MK noteikumi Nr. 493 “Aizsargājamo ainavu apvidus “Ādaži” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”; - Dabas aizsardzības plāns 2015. – 2025.
Vēsturiskās ainavas veidošanās iezīmes	<p>Pašreizējā aizsargājamo ainavu apvidus “Ādaži” militārais poligons izveidots 20. gs. pirmajā pusē. Visā PSRS pastāvēšanas laikā poligona teritorija tika intensīvi izmantota, īpaši 20. gs. 70. gados, kad tur atradās mācību divīzija. Minētajā laikā teritorija periodiski izdega, kas līdz ar militārajām aktivitātēm sekmēja lielu virsāju platību izveidošanos. 2001. – 2003. gadā <i>Darudec</i> projekta “Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar EMERALD/NATURA 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu” ietvaros tika izpētīta militārā poligona teritorija, un pēc teritorijas novērtēšanas izlemts izveidot īpaši aizsargājamo dabas teritoriju – aizsargājamo ainavu apvidus</p>

⁴¹ Attēls no Dabas aizsardzības pārvaldes – M. Mārdegas uzņemts foto ar viršu laukiem AAA “Ādažos”.

⁴² Aizsargājamo ainavu apvidus “Ādaži” dabas aizsardzības plāns, 2015.

	<p>“Ādaži”, lai nodrošinātu Baltijas valstīs lielāko atklāto virsāju platību aizsardzību ilgtermiņā.⁴²</p>
Mūsdienu pārmaiņu procesi	<p>Mūsdienās aizsargājamo ainavu apvidus “Ādaži” veido 78% no aktīvā militārā poligona teritorijas. Atšķirībā no citām aizsargājamajām teritorijām Latvijā, aizsargājamo ainavu apvidus “Ādaži” teritorijā dabas aizsardzība nav vienīgā teritorijas izmantošanas prioritāte, līdztekus tai nepārtraukti noris militārās mācības. Lai sabalansētu militārās darbības un dabas aizsardzības intereses, poligona teritorijai ir izstrādāts dabas aizsardzības zonējums, kurā izdalītas stingras aizsardzības un ierobežotas darbības aizsargājamās dabas teritorijas ar pilnīgu vai daļēju militārās (civilās) darbības aizliegumu.⁴³</p> <p>Kopš 20. gs. deviņdesmito gadu sākuma Ādažu poligons netiek izmantots tik intensīvi, kā 20. gs. vidū, tāpēc militārās slodzes samazināšanās rezultātā atklātās teritorijas pamazām aizaug. Apbūve teritorijā veikta tikai militārajiem mērķiem un neatbilst klasiskai izpratnei par apbūvi.⁴⁴</p>
Ainavas vērtības / nozīmīgi elementi	<p>Kultūrvēsturiskā vērtība – 20. gs. militārā infrastruktūra, militārās darbības radītā ainava, militārais dzīvesveids un tradīcijas.</p> <p>Ainaviskā vērtība – aizsargājamo ainavu apvidus “Ādaži” teritorija veido vienotu, Piejūras zemienei raksturīgu ainavu kompleksu, kas ir ļoti reti sastopams plašās platībās gan Latvijā, gan Baltijas reģionā. Teritorijai raksturīga tipisku, retu un īpaši aizsargājamu biotopu mozaīka, tajā skaitā Baltijas jūras iepriekšējo attīstības stadiju kāpas un purvi reljefa pazeminājumos. Teritorijā sastopamas slēgtas un vidēji tālas skatu perspektīvas.</p> <p>Ekoloģiskā vērtība – īpaša vērtība ir militāro aktivitāšu rezultātā izveidotajam un uzturētajam biotopu kompleksam – klajiem virsājiem un smiltājiem.⁴⁴</p>
Problēmvietas / riski	<p>Galvenās potenciālās problēmas teritorijā ir antropogēnā slodze (teritorijā tiek veikti visi sauszemes militārie apmācības veidi), klajo virsāju un smiltāju aizaugšana, kā arī militārā darbība, kas potenciāli apdraud dabas vērtības – aizsargājamās sugas un biotopus.</p>
Ainavas nozīmība	<p>Nacionālas nozīmes ainavas.</p>

⁴³ Ādažu novada ilgspējīgas attīstības stratēģija (2013. – 2037.).

⁴⁴ Aizsargājamo ainavu apvidus “Ādaži” dabas aizsardzības plāns, 2015.

Augstvērtīgie meži

Attēls Nr. 62. Kalngales apkārtnes mežs (Grupa93, 2024)

Attēls Nr. 63. Ataru apkārtnes mežs (Grupa93, 2023)

Ainavas kvalitātes kritērijs	Apraksts
Ainavas raksturojums	Ainavas pamatstruktūru veido mežs un tuvi, ierobežoti skati. Meži ir plaši pārstāvēts biotopu veids Ādažu novada teritorijā. Kā īpašas nozīmes meži novada teritorijā atzīmējami Ataru apkārtnes mežs, Kalngales apkārtnes mežs un Mežgarciema apkārtnes mežs. Tie plašā teritorijā saslēdzas ar citiem apkārtnes meža masīviem.
Vēsturiskās ainavas veidošanās iezīmes	Vēsturiski meža platības un to stāvokli visvairāk ietekmējusi straujā tautsaimniecības attīstība 19. gadsimta otrajā pusē, kad Rīga kļuva par vienu no lielākajām kokmateriālu eksporta ostām Ziemeļeiropā. Kokmateriālu eksporta iespējas nodrošināja baļķu pludināšana Gaujas un Daugavas baseina upēs. ⁴⁵ Šajā laikā mežainums visā Latvijā un arī Ādažu novadā samazinājās par vismaz 30%, taču kopš 1900. gadiem tendence mainījies – mežu platības pieaugušas un turpina pieaugt, kas veicina lauksaimniecībā izmantojamo platību samazināšanos.
Mūsdienu pārmaiņu procesi	Mežu platību galvenā tendence ir to palielināšanās, kas saistīta ar lauksaimniecības zemju apmežošanu, tomēr mūsdienu pārmaiņu procesi ir saistīti arī ar meža zemju platību samazināšanos jaunas apbūves rezultātā, kas samazina to ainavisko vērtību. Mūsdienās Ādažu novadā 64% teritorijas aizņem meži.
Ainavas vērtības / nozīmīgi elementi	Lielākā vērtība ir saistīta ar ainavas daudzveidību (koku sugu un vecuma maiņu), viļņaino reljefu, kas nolasāms atvērumos (izcirtumos un dabiskās laucēs), ekoloģiskām funkcijām kā arī ainavas dabiskumu. Kultūrvēsturisko nozīmīgumu ainavai veicina seno mežu nogabali (piemēram Ataru apkārtnē).
Problēmvietas / riski	Kā viens no svarīgiem aspektiem, kas var mazināt ainavas kvalitāti ir tas, ka meža ainava var būt vienmuļa.

⁴⁵ Latvijas meža vēsture. 2020. Pieejams: <https://jauns.lv/raksts/maja-un-darzs/416388-latvijas-meza-vesture>

	<p>Nozīmīgākās problēmsituācijas meža teritoriju attīstībā saistītas ar ainavu daudzveidības mazināšanos, kas saistīta ar šo ainavu pārsvaru uz novada kopējā fona, bioloģisko koridoru izzušanu (jaunas blīvas apbūves rezultātā), vizuālās vērtības noplicināšanu (kailcirtes un jaunu mežu stādīšana/arī izciršana ar vidē neiederīgiem principiem) un dabas kultūrvēsturisko vērtību samazināšanos.</p>
Ainavas nozīmība	Reģionālas nozīmes ainavas.

Eimuru agroainavas

Attēls Nr. 64. Skats uz Eimuru agroainavu
(Grupa93, 2024)

Attēls Nr. 65. Skats uz Eimuru agroainavu
(Grupa93, 2024)

Ainavas kvalitātes kritērijs	Apraksts
Ainavas raksturojums	Eimuru agroainavas atrodas Piejūras zemienes dabas rajonā, Rīgavas līdzenumā, bijušās Garcieņa lagūnas vietā starp Kalngali un Ādažiem un posmā starp Atariem un Laveru ezeru pie Carnikavas. Tā ir teritorija ar augstu bioloģisko daudzveidību un Ādažu novadā vienīgā vieta, kur saglabājušās šādas ainavu platības.
Vēsturiskās ainavas veidošanās iezīmes	Eimuru agroainavas agrāk bijušas daļēji purvs, daļēji pļavas. ⁴⁶ Lauksaimniecības attīstības rezultātā teritorijā tika veicināta polderu izbūve.
Mūsdienu pārmaiņu procesi	Mūsdienās teritorijā atrodas agrāk izbūvēts Eimuru – Magaļu polderis ar kopējo platību 1205ha, kas šobrīd atjaunots. ⁴⁷ Agroainavas mūsdienu pārmaiņu tendences saistītas ar ainavas funkciju maiņu – neatbilstošas jaunas apbūves veidošanos, samazinot lauksaimniecību platības un ierobežojot vietai raksturīgos, plašos skatus.
Ainavas vērtības / nozīmīgi elementi	Teritorijā novērojams augsts īpaši aizsargājamo sugu (no kurām lielākā daļa ir putni) atradņu skaits. ⁴⁸ Tāpat teritorijai piemīt kultūrvēsturiska vērtība, kuru nosaka vēsturiski veidojušies dabiskie procesi un vēsturiski reta viensētu apbūve starp ciemiem. Arī ciemos apbūve izteikti mijas ar dabas pamatni (mežiem, pļavām, lauksaimniecības zemēm u.c.). Ainavisko vērtību sniedz pļavas un lauksaimniecības platības, kas veido novadam raksturīgo ainavu. To apjoms un izvietojums ir būtisks kopējā ainavas uztveres kontekstā.

⁴⁶ A. Jakovičs. Jaunciema meža masīva kultūrvēsturiskais raksturojums. 2016.

⁴⁷ Carnikavas novada pašvaldība. Eimuru – Mangaļu poldera infrastruktūras uzlabošana. 2016. Pieejams: <https://carnikava.lv/attistiba/projekti/elfla/272-eimuru-mangalu-poldera-infrastrukturuzlabosana>

⁴⁸ Carnikavas novada teritorijas plānojums 2018. – 2028. gadam. Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums. Vides pārskata projekts.

Problēmvietas / riski	Galvenās problēmas saistītas ar lauksaimniecības teritoriju applūšanu, vēsturiskā konteksta izzušanu, dabas daudzveidības samazināšanos, teritoriju hidroloģiskā stāvokļa izvērtējuma trūkumu, neproporcionāla apbūves blīvuma izveidošanos un telpiskās struktūras problēmām.
Ainavas nozīmība	Reģionālas nozīmes ainavas.

Jūraslejas pļavas

Attēls Nr. 66. Skats uz Jūrasleju pļavām no putna lidojuma 2023

Ainavas kvalitātes kritērijs	Apraksts
Ainavas raksturojums	Jūraslejas pļavas atrodas piekrastes teritorijā, šobrīd ārpus dabas parka “Piejūra” teritorijas. Jūraslejas pļavās konstatēts īpaši aizsargājams biotops – Palienu zālāji.
Vēsturiskās ainavas veidošanās iezīmes	Vēsturiski Jūraslejas pļavas pieskaitāmas pie zālājiem ar halofītu klātbūtni, jo atrodas teritorijā, kas kādreiz applūdusi vai dažkārt applūst ar iesāļu jūras ūdeni, taču pēdējos apsekojumos šajā teritorijā halofītiskās sugas nav konstatētas, tādēļ tā neatbilst piejūras zālājam. ⁴⁹ Agrāk Jūrasleju pļavas ietilpa dabas parka “Piejūra” teritorijā, tomēr tās tika izņemtas ap 2000. gadiem.
Mūsdienu pārmaiņu procesi	Jūraslejas pļavas šobrīd atrodas ārpus dabas parka, tajās ir izveidots neliels mikroliegums jumstiņu gladiolai. Pļavas aizaug, strauji zaudējot savu bioloģisko vērtību. Ja tajās tiktu veikta atbilstoša apsaimniekošana (pļaušana vai ganīšana), tās būtu vērtīgas arī dabas tūrismā. Apsaimniekošanas trūkuma dēļ pļavas arvien vairāk aizaug ar niedrēm un krūmiem. Agrāk, pirms to aizaugšanas, pļavām bijusi lielāka nozīme putnu ligzdošanā. Lielos palos Jūraslejas pļavas pilnībā applūst. ⁴⁹
Ainavas vērtības / nozīmīgi elementi	Vērtības saistītas ar augstu bioloģisko daudzveidību, unikālu ekoloģisko sasaisti ar Natura 2000 dabas parku “Piejūra” un potenciālo dabas tūrismu.
Problēmvietas / riski	Antropogēnie traucējumi – liedags Gaujas kreisajā krastā ir viena no putniem nozīmīgākajām vietām, pastāv risks, ka līdz ar apmeklētāju skaita pieaugumu var samazināties putnu ligzdošanas iespējas. ⁵⁰ Viens no lielākajiem riskiem teritorijas attīstībā ir pļavas aizaugšana, kā rezultātā tās var zaudēt savu bioloģisko vērtību.
Ainavas nozīmība	Nacionālas nozīmes ainavas.

⁴⁹ Dabas parka “Piejūra” dabas aizsardzības plāns, 2020.

⁵⁰ Apmeklētāju plūsmas organizēšanas plāns dabas parkam “Piejūra”, 2019.

Gauja un Gaujas grīva

Attēls Nr. 67. Skats uz Gauju (Grupa93, 2023)

Attēls Nr. 68. Skats uz Gauju (Grupa93, 2023)

Ainavas kvalitātes kritērijs	Apraksts
Ainavas raksturojums	Gauja ir publiskā upe no Tirzas upes ietekas līdz ietekai Rīgas jūras līcī. Gaujas upe šķērso Ādažu novadu, sadalot to divās daļās. Tā veido ainavekoloģisku vienību – upes koridoru, kuram ir liela nozīme gan kā biotopu kompleksam, gan Ādažu ainavas kultūrvēstures un dabas pamatnes veidotājelementam. Gaujas grīva ir vienīgā dabiskā lielo upju grīva Latvijā. Uz tās nav uzbūvēta osta vai citas hidrotehniskās būves. Gaujas grīvas rajonā ir sastopamas gan sausas pļavas, gan palieņu pļavas, kuru struktūru, tai skaitā arī sugu sastāvu, nosaka ne tikai Gaujas pali, bet arī vējuzplūdu radītas ūdens līmeņa svārstības. ⁵¹ Pēdējos gados Gaujas grīvā un tās apkaimē cilvēku darbības un rekreācijas slodzes dēļ notiek nekontrolēta vides un dabas degradācija, tiek iznīcinātas putnu ligzdošanas vietas. ⁵¹
Vēsturiskās ainavas veidošanās iezīmes	Gaujas upe ir sākumpunkts Ādažu novada ainavas attīstībai – Gaujas lejtecē pirmie iedzīvotāji ieradusies jau pirms 8000 gadu. ⁵²
Mūsdienu pārmaiņu procesi	Pēdējo gadu laikā strauji progresējusi Gaujas krastu erozija, kā rezultātā vietām sarukuši upes krasti. Gaujas krasti vairākkārt stiprināti un izbūvētais aizsargdambis šobrīd kalpo par nozīmīgu tūrisma objektu.
Ainavas vērtības / nozīmīgi elementi	Ainaviski, rekreācijā un piekrastes bioloģiskajā daudzveidībā Gaujas grīvas rajons ar sērēm nelielām salinām, zemām palieņu pļavām un niedrājiem ir sevišķi nozīmīgs, jo tur ligzdo ūdensputni un bridējputni. Gaujas grīva ir viena no retajām, kurā iespējams novērot dabiskās upes tecējuma un gultnes

⁵¹ Carnikavas novada administratīvajā teritorijā esošo publisko ūdeņu un jūras piekrastes joslas apsaimniekošanas plāns 2017. – 2026. gadam.

⁵² Ādažu novada pašvaldība. Ādažu novada vēsture. 2023. Pieejams: <https://www.adazunovads.lv/lv/adazu-novada-vesture>

	<p>izmaiņas, sēru uzskalošanu un noskalošanu un vētru ietekmi uz grīvas veidošanās procesiem. Gaujas grīvas piekrastē pamatā vērojami priežu meži. Jūras krastā plešas arī graudzālēm apaugušas kāpas, no kurām paveras skats uz zeltainajām Gaujas grīvas smilšu sērēm. Gaujas grīva iekļauta īpaši aizsargājamā dabas teritorijā – dabas parkā “Piejūra”, kas dibināts 1962. gadā un ir trešais vecākais dabas parks Latvijā.⁵³</p>
Problēmvietas / riski	<p>Katru gadu pavasarī Carnikavas novadā aplūst lielas teritorijas no Gaujas grīvas līdz Ādažiem gan augsto gruntsūdeņu līmeņu dēļ, gan Gaujas upes pārplūšanas dēļ. Esošais dambis Carnikavā nespēj aizturēt upes ūdeņus. Plūdu rezultātā notiek Gaujas upes krastu erozija un pastāvīga teritorijas applūšana. Gaujas grīvai lielākie riski saistīti ar antropogēniem traucējumiem – pastāv risks, ka līdz ar apmeklētāju skaita pieaugumu var samazināties putnu ligzdošanas iespējas.⁵³</p>
Ainavas nozīmība	<p>Nacionāls nozīmes ainavas.</p>

⁵³ Carnikavas novada administratīvajā teritorijā esošo publisko ūdeņu un jūras piekrastes joslas apsaimniekošanas plāns 2017. – 2026. gadam.

Kanāli

Attēls Nr. 69. Gaujas – Baltezera kanāls
(Grupa93, 2024)

Attēls Nr. 70. Langas kanāls (Grupa93, 2024)

Ainavas kvalitātes kritērijs	Apraksts
Ainavas raksturojums	<p>Kanāli ir vieni no novada hidrogrāfiskā tīkla pamatelementiem. Kā nozīmīgākie kanāli Ādažu novada ainavu struktūrā atzīmējami Langas kanāls, Eimuru kanāls un Gaujas – Baltezera kanāls.</p> <p>Gaujas – Baltezera kanāls ir Gaujas – Daugavas kanāla posms starp Gauju un Mazo Baltezeru, savukārt Eimuru kanāls rakts cauri kāpu joslai un savieno Ķīšezeru ar Rīgas līci un kalpo kā tranzīta ceļš dažādām sīkspārņu sugām.⁵⁴ Langas kanāls savieno Eimura kanālu ar Langas upi.</p>
Vēsturiskās ainavas veidošanās iezīmes	<p>Langas kanāla veidošanās saistīta ar Langas upes vēsturisko attīstību – upe pēc 13.gs. izraktā Mīlgrāvja kanāla pakāpeniski aizsērējusi un kļuvusi par nesavienotiem upes posmiem, taču pēc 20.gs 30. gados būvētajiem Eimura un Mangaļu polderiem radies arī Langas kanāls.⁵⁵ Gaujas – Daugavas kanāls vēsturiski bijis koku pludināšanai izveidota ūdensceļu sistēma, lai savienotu Gauju ar Daugavu. Lai atrisinātu dažādu ūdenslīmeņu problēmu, kanāla konstrukcijā tika izveidots pakāpienveida plostu ceļš un izbūvētas slūžas. Krāšņo dabas ainavu dēļ kanāls bija iecienīts atpūtas objekts gan tūristiem, gan vietējiem iedzīvotājiem.⁵⁶ Eimuru kanāls tika izrakts, lai nodrošinātu noteci no Garcieņa lagūnas līdzenuma.⁵⁴</p>
Mūsdienu pārmaiņu procesi	<p>Mūsdienās kanāli joprojām ir funkcionējoši, tiem tiek veicināta krastu stiprināšana. Kanāli ir liela Ādažu novada ainavas struktūras sastāvdaļa. Eimuru kanāla ieteka jūrā, jūras krasta procesu rezultātā, novirzās uz ZA un ainaviski atgādina dabisku ūdensteci.</p>
Ainavas vērtības / nozīmīgi elementi	<p>Kanāliem ir ne tikai funkcionāla nozīme, bet arī kultūrvēsturiska, liecinot par saimnieciskās darbības attīstību novadā un ainaviska vērtība, veidojot</p>

⁵⁴ Dabas parka “Piejūra” dabas aizsardzības plāns, 2020.

⁵⁵ Tehniski – ekonomiskais pamatojums Langas upes hidroloģiskā režīma uzlabošanai, 2015.

⁵⁶ E. Pētersone. “Ādaži. Pagātnes dialogs ar tagadni.”, 2019.

	interesantas lineāras struktūras ainavu. Pie Gaujas – Baltezera kanāla ietekas ir sēklis, kas ir interesanta ainavas struktūra potenciāliem rekreācijas mērķiem.
Problēmvietas / riski	Problemātiska vieta atpūtas infrastruktūras izveidei Garcēmā ir Eimuru kanāla ieteka jūrā, jo kanāls maina savu gultni, pagriežoties ZA virzienā, tekot arvien garākā posmā paralēli jūrai un noskalojot kāpu. ⁵⁷
Ainavas nozīmība	Lokālas nozīmes ainavas.

⁵⁷ *Apmeklētāju plūsmas organizēšanas plāns dabas parkam "Piejūra", 2019.*

Lilastes ezers

Attēls Nr. 71. Skats no A1 šosejas (Grupa93, 2023)

Attēls Nr. 72. Lilastes ezers (Grupa93, 2023)

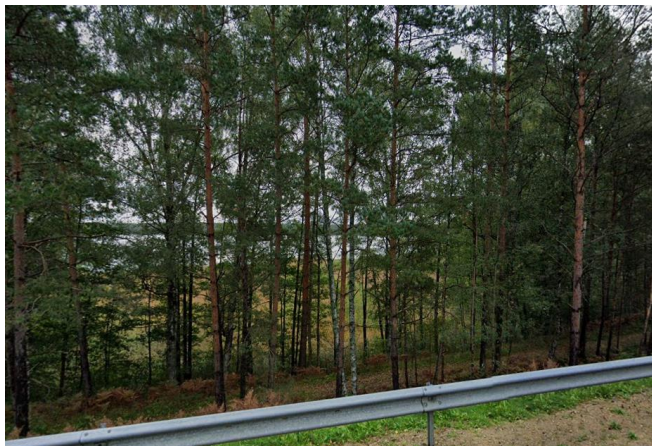
Ainavas kvalitātes kritērijs	Apraksts
Ainavas raksturojums	Lilastes ezers ir lagūnas ezers, kas atrodas Rīgas līča dienvidaustrumu krastā apmēram 2 km no jūras, vietā, kur Litorīnas jūras krasta līnija ir neizteikta. Pēc dabas apvidu iedalījuma Lilastes ezers atrodas Rīgavas līdzenumā un ietilpst Rīgas līča lielbaseinā, kā arī atrodas Gaujas baseina ietekmē (Rīgas līča Vidzemes baseinā). ⁵⁸ Ezeru ieskauj priežu meži, A1 šoseja ezera rietumos un Ādažu poligona teritorijas robeža austrumos. Atbilstoši Rīgas plānošanas reģiona Ilgtspējīgas attīstības stratēģijai 2014 – 2030, Lilastes ezers atrodas piejūras urbānā, rekreācijas un vides aizsardzības telpā.
Vēsturiskās ainavas veidošanās iezīmes	Ezers sākotnēji veidojies kā Baltijas ledus ezera joma kopā ar Dūņezera, ar kuru tas agrāk bijis vienots.
Mūsdienu pārmaiņu procesi	Šobrīd ezera ūdens spoguļa virsmas platība ir 183,6 ha, tajā ietek ūdeņi no Dūņezera un Melnupes, bet iztek Lilastes upīte, kas savus ūdeņus ienes jūrā. Ap ezeru palu laikā applūst ap 59 ha liela teritorija. ⁵⁸ Kopš agrākiem laikiem, Lilastes ezers apjomā un formā nav īpaši mainījies, nelielas izmaiņas novērojamas posmā, kas to savieno ar Dūņezera. Tas noteikts kā publiskais ezers.
Ainavas vērtības / nozīmīgi elementi	Ezera ainavas telpas vērtību nosaka tipiska piejūras kultūrainava, kurā ezers kalpo kā ainavas dominante augstu priežu ielokā. Ļoti augsta vērtība ir vizuālā pieejamība – izteikti skati no starptautiskas nozīmes autoceļa (A1 šosejas), kas piešķir vietai identitāti un vizuālu nozīmību nacionālā mērogā.
Problēmvietas / riski	Dabiskās brauktuves, pa kurām no pašvaldības ceļa var piebraukt dienvidu krastam, ir ļoti sliktā stāvoklī ⁵⁹ , kas apgrūtina ezera apsaimniekošanu un organizētas rekreācijas attīstībai. Šobrīd lielākā

⁵⁸ A. Pujāte. Promocijas darbs “Vides apstākļu izmaiņu un cilvēka darbības pēdas Rīgas līča piekrastes ezeru nogulumos”. 2015.

⁵⁹ Ādažu novada virszemes ūdensobjektu apsaimniekošanas un izmantošanas koncepcija, 2017.

	daļa ezera krastu ir mežu teritorijas, tomēr pastāv risks, ka urbanizācijas rezultātā veidosies vienlaidus apbūves zonas gar krasta līniju, ierobežojot publiskās piekļuves iespējas nākotnē, un samazinot dabas un kultūrvēsturiskās ainavas vērtības.
Ainavas nozīmība	Reģionālas nozīmes ainavas.

Dūņezers

*Attēls Nr. 73. Skats no autoceļa E67
(Grupa93, 2023)*

Ainavas kvalitātes kritērijs	Apraksts
Ainavas raksturojums	Dūņezers ir lagūnas ezers, kas atrodas Rīgas līča dienvidaustrumu krastā. Pēc dabas apvidu iedalījuma ezers atrodas Rīgavas līdzenumā un ietilpst Rīgas līča lielbaseinā, kā arī atrodas Gaujas baseina ietekmē (Rīgas līča Vidzemes baseinā). Ezeru ieskauj priežu meži, A1 šoseja ezera rietumos, Lilastes ezers ziemeļos un Ādažu poligona teritorijas robeža austrumos.
Vēsturiskās ainavas veidošanās iezīmes	Ezers sākotnēji veidojies kā Baltijas ledus ezera joma kopā ar Lilastes ezeru, ar kuru tas agrāk bijis vienots.
Mūsdienu pārmaiņu procesi	Kopš agrākiem laikiem, Dūņezers apjomā un formā nav īpaši mainījies, nelielas izmaiņas novērojamas posmā, kas to savieno ar Lilastes ezeru. Tas noteikts kā publiskais ezers. Ezera dienvidu krastā attīstījusies apbūve.
Ainavas vērtības / nozīmīgi elementi	Ezera ainavas telpas vērtības ir plašais ūdens virsmas spogulis, mežainie krasti un smilšainās pludmales. Ļoti augsta vērtība ir vizuālā pieejamība – izteikti skati no starptautiskas nozīmes autoceļa (A1 šosejas), kas piešķir vietai identitāti un vizuālu nozīmību plašākā mērogā.
Problēmvietas / riski	Teritorijas attīstības rezultātā pastāv risks, ka veidosies vienlaidus apbūves zonas gar krasta līniju, ierobežojot publiskās piekļuves iespējas nākotnē, un samazinot dabas un kultūrvēsturiskās ainavas vērtības.
Ainavas nozīmība	Lokālas nozīmes ainavas.

Ummis

Attēls Nr. 74. Skats no Ummja ezera piekrastes⁶⁰

Ainavas kvalitātes kritērijs	Apraksts
Ainavas raksturojums	Ummis atrodas Ādažu novada Piejūras dabas parka teritorijā, Rīgavas līdzenuma austrumu daļā, tas izveidojies Litorīnas jūras akumulācijas līdzenuma pazeminājumā. ⁶¹ Ummis ir lielākais un nozīmīgākais dabas parka ezers, tā platība ir 24,62 ha, un tas atrodas smilšainā un barības vielām nabadzīgā mežainu piejūras kāpu apvidū. Ezeram ir apaļīga ezerdobe ar diviem nelieliem un dūņainiem līčiem ezera ZA un DA pusēs. Ezeru visapkārt ieskauj veci boreālie priežu meži (sili). ⁶²
Vēsturiskās ainavas veidošanās iezīmes	Ummja apkārtnes reljefs veidojies Baltijas ledus ezera un Litorīnas jūras darbības rezultātā un arī kādreizējās Gaujas deltas ietekmē. ⁶² Lai pasargātu ezerā sastopamos Latvijā īpaši aizsargājamus biotopus un tā apkārtni, 1999. gadā izveidots dabas liegums, kuru 2006. gadā pārveidoja par dabas parka “Piejūra” dabas lieguma zonu. ⁶³
Mūsdienu pārmaiņu procesi	Kopš agrākiem laikiem, Ummis apjomā un formā nav īpaši mainījies. Gar pašu ezera krastmalu pēdējo 30 – 50 gadu laikā daudzviet ir ieviesušies arī bērzi, melnalkšņi un kārkli, kā arī ezera piekraste šaurā joslā gar krastmalu vietām sākusi pārpurvoties. 2019. gadā ezerā pirmo reizi novērotas arī bebru darbības pazīmes. Tā kā biotops ir nozīmīgs ne tikai vietējā, bet arī starptautiskā mērogā, tam ir noteikti aizsargājami pasākumi – lai pasargātu biotopu ilgtspējīgu daudzveidību, tajā ir noteikts aizliegums peldēties no 1. jūnija līdz 15. augustam. ⁶² Teritorija ilgstoši atradusies armijas poligonā, kas pasargājis to no apbūves un saimnieciskās izmantošanas.
Ainavas vērtības / nozīmīgi elementi	Ummis ir unikāla dabas vērtība – tas ir Latvijā rets un īpaši apdraudēts biotops augstā kvalitātē. Ainavisko vērtību sniedz ezera apkārtnē – mežainais piejūras kāpu apvidus.

⁶⁰ Attēls no Dabas aizsardzības pārvaldes – A. Soma uzņemts foto.

⁶¹ A. Pujāte. Promocijas darbs “Vides apstākļu izmaiņu un cilvēka darbības pēdas Rīgas līča piekrastes ezeru nogulumos”. 2015.

⁶² Dabas parka “Piejūra” dabas aizsardzības plāns, 2020.

⁶³ Ummis. Ezers. Pieejams: <https://turisms.adazi.lv/uncategorized-lv/ummis/>

	Ezera teritorijai piemīt arī kultūrvēsturiska vērtība, kas saistīta gan ar tā dažādiem attīstības procesiem, gan dažādiem dabas un cilvēku ieviestiem objektiem kā, piemēram, bijušo tanku ceļu ar saglabājušos mākslīgi veidotu reljefu.
Problēmvietas / riski	Lielākie teritorijas apdraudējumi saistīti ar masveidīgas rekreācijas rezultātā iespējamo ezera piesārņošanu.
Ainavas nozīmība	Nacionālas nozīmes ainavas.

Garezeri

Attēls Nr. 75. Skats no Garezera šauruma (I.Priha, 2022)

Ainavas kvalitātes kritērijs	Apraksts
Ainavas raksturojums	Garezeri atrodas Carnikavas novadā, Gaujas labā krasta apkārtnē, pie tās ietekas Rīgas jūras līcī. Garezerus veido Dienvidu Garezers, Vidus Garezers un Ziemeļu Garezers, tie aizpilda ap 3,5 km garu starpkāpu ieplaku. Visiem trim ezeriem ir ļoti izstiepta un šaura forma, tie atrodas cits citam galā, veidojot ezeru ķēdi. Ezeri novietoti paralēli jūras krastam, tos no jūras šķir šaura zemes strēle aptuveni 1 km platumā, austrumu pusē pārsvarā ir līdzens. ⁶⁴
Vēsturiskās ainavas veidošanās iezīmes	Garezeri ir dabīgi veidojušies piejūras jeb lagūnu ezeri, kuri veidojušies kā Litorīnas jūras lagūna, apmēram pirms 5000 gadiem. ⁶⁴ 20.gs 30. gados Garezeru apkaimē tika organizētas skautu nometnes, tika plānots uzbūvēt vairākas ēkas – skautu muzeju un bibliotēku, dzīvojamās mājas, tomēr šie plāni netika īstenoti Otrā pasaules kara dēļ. ⁶⁵
Mūsdienu pārmaiņu procesi	Garezeri līdz mūsdienām ir maz aizauguši. Ziemeļu Garezers no austrumiem ir grūti pieejams. Krastā teritorijas rietumos zemeszemes izmīdīšanas dēļ izveidojusies “pludmale”. Dienvidu Garezera apkārtnē nav apdzīvota. Ezers netiek izmantots rekreācijas vajadzībām, tomēr pie ezera ir izveidotas peldēšanās vietas. ⁶⁴
Ainavas vērtības / nozīmīgi elementi	Garezeri ir unikāli ģeoloģiskās izcelsmes ziņā, un tie ir izteiksmīgākie jomu ezeri Latvijā, kā arī vienīgie šādas izcelsmes ezeri Vidzemes jūrmalā, tiem raksturīgi ličaini, augsti, priedēm apauguši krasti. ⁶⁴
Problēmvietas / riski	Pārāk lielā atpūtnieku slodze var ietekmēt ezera kvalitāti.
Ainavas nozīmība	Nacionālas nozīmes ainavas.

⁶⁴ Carnikavas novada administratīvajā teritorijā esošo publisko ūdeņu un jūras piekrastes joslas apsaimniekošanas plāns 2017. – 2026. gadam.

⁶⁵ O. Rinkus. Carnikavas Novada Vēstis. Kultūrvēsturiska pastaiga Gaujas labajā krastā. 2021. Pieejams: <https://www.aprinkis.lv/index.php/atputa/24332-kulturvesturiska-pastaiga-gaujas-labaja-krasta>

Dzirnezers un Mazais Dzirnezers

Attēls Nr. 76. Skats uz Dzirnezeru (Grupa93, 2024)

Attēls Nr. 77. Skats uz Dzirnezeru (Grupa93, 2024)

Ainavas kvalitātes kritērijs	Apraksts
Ainavas raksturojums	Dzirnezeri (Dzirnezers un tā dienvidu daļa – Mazais Dzirnezers) atrodas Rīgavas līdzenumā, uz rietumiem no valsts galvenā autoceļa A1, 1 km uz austrumiem no Gaujas dzelzceļa stacijas. Dzirnezeru ar tuvu Gaujas lejteci savieno Dzirnupe. Dzirnezerā ir 3 salas, 1 pussala un vairākas dzelmes 3 – 5 m dziļumā. Ezera krastmala pārsvarā ir smilšaina un tā krastos aug priedes. ⁶⁶ Dzirnezeru ar Gauju savieno Dzirnupe.
Vēsturiskās ainavas veidošanās iezīmes	Pēc izcelsmes Dzirnezers ir attekas ezers. Dzirnezera apkārtnē, ieskaitot salas, ir viens no pirmajiem un lielākajiem atpūtas bāzu rajoniem Latvijā. ⁶⁷ Agrāko laiku ziņas par Dzirnezeru saistītas ar dažādiem vēsturiskiem notikumiem un tā ūdens izmantošanu. Dabas un Dzirnezera krastos esošās salas ir raisījušas cilvēku uzmanību visos laikos – viens no vēsturiski nozīmīgiem dabas objektiem ir Vadoņa sala (saukta arī par Kārļa Ulmaņa salu), kura pirms 20.gs. tika dēvēta gan par Ozolsalu, gan Mīlestības saliņu. 20.gs. 70. gados senās zvejas vietas tika lietotas zivsaimniecības mērķiem. ⁶⁷
Mūsdienu pārmaiņu procesi	Kopš agrākiem laikiem, Dzirnezers un Mazais Dzirnezers apjomā un formā nav īpaši mainījies, šobrīd ZR krastā atrodas vasarnīcu ciems, austrumos atrodas kempings, dienvidu pusē – dārza saimniecības. ⁶⁶
Ainavas vērtības / nozīmīgi elementi	Ezeriem ir liela vizuāli estētiskā un rekreācijas vērtība.

⁶⁶ Carnikavas novada administratīvajā teritorijā esošo publisko ūdeņu un jūras piekrastes joslas apsaimniekošanas plāns 2017. – 2026. gadam.

⁶⁷ O. Rinkus. Carnikavas Novada Vēstis. Kultūrvēsturiska pastaiga Gaujas labajā krastā. 2021. Pieejams: <https://www.aprinkis.lv/index.php/atputa/24332-kulturvesturiska-pastaiga-gaujas-labaja-krasta>

Problēmvietas / riski	Cilvēku darbības rezultātā Dzirnezers ir bioloģiski piesārņots un tam raksturīga vāja attīrīšanās. Lielākais apdraudējums Mazajam Dzirnezeram ir vienlaidus blīvas apbūves zonu veidošanās gar krasta līniju, ierobežojot publiskās piekļuves iespējas nākotnē, un samazinot dabas un kultūrvēsturiskās ainavas vērtības.
Ainavas nozīmība	Lokālas nozīmes ainavas.

Pulksteņezers

*Attēls Nr. 78. Skats uz Pulksteņezeri
(Grupa93, 2024)*

*Attēls Nr. 79. Skats uz Pulksteņezeri
(Grupa93, 2024)*

Ainavas kvalitātes kritērijs	Apraksts
Ainavas raksturojums	Pulksteņezers atrodas Rīgavas līdzenumā, uz rietumiem no valsts galvenā autoceļa A1, starp Gauju un Dzirnezaru. Tas atrodas starpkāpu iepakā ar spoguļa laukuma platību 3,8 ha. Ezeram ir slīpi un lēzeni krasti. Ezeram ir beznoteces, un vasarā ūdens temperatūra ir augsta, kā dēļ tas ir iecienīts atpūtnieku vidū, turpat tuvumā atrodas dabas taka.
Vēsturiskās ainavas veidošanās iezīmes	Pulksteņezera vēsturiskā attīstība saistīta ar piekrastes lagūnu izveidošanos.
Mūsdienu pārmaiņu procesi	Kopš agrākiem laikiem Pulksteņezers apjomā un formā nav īpaši mainījies, šobrīd tas ir tiek izmantots rekreācijas nolūkiem – ezeram ir nodrošināta ērta pieejamība.
Ainavas vērtības / nozīmīgi elementi	Liela ainavas vērtība ir priežu mežu apaugušajiem krastiem, ezeram ir nodrošināta arī vizuālā pieejamība – izteikti skati no starptautiskas nozīmes autoceļa (A1 šosejas), kas piešķir vietai identitāti un vizuālu nozīmību.
Problēmvietas / riski	Galvenās problēmas saistītas ar rekreācijas attīstību.
Ainavas nozīmība	Lokālas nozīmes ainavas.

Lieluikas un Mazuikas ezers

Ainavas kvalitātes kritērijs	Apraksts
Ainavas raksturojums	<p>Lieluikas un Mazuikas ezeri atrodas Piejūras zemienes Rīgavas līdzenumā uz austrumiem no Dūņezera. Tie ietilpst Ādažu poligona teritorijā.</p> <p>Teritorijas aizsardzību un izmantošanu regulē:</p> <ul style="list-style-type: none"> - MK noteikumi Nr. 674 “Noteikumi par dabas liegumiem”; - MK noteikumi Nr. 264 “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”. <p>Ezeri ietver teritoriju, kur ir spēkā 22.10.2019. MK noteikumi Nr. 493 “Aizsargājamo ainavu apvidus “Ādaži” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, kuri nosaka, ka Mazuikas ezers atrodas stingrā režīma zonā, kur ir aizliegta uzturēšanās un pārvietošanās, kā arī saimnieciskā un cita veida darbība, kurā nav iespējams organizēt rekreāciju.</p>
Vēsturiskās ainavas veidošanās iezīmes	<p>Lai aizsargātu ezerus, 1999. gadā tika izveidots Dabas liegums.</p> <p>Lieluikas ezera teritorijas ziemeļu daļā vērojamas aizaugušas parkveida ganības, kas norāda, ka liegumā pirms poligona izveidošanas ir bijušas lauku saimniecības.</p>
Mūsdienu pārmaiņu procesi	<p>Kopš agrākiem laikiem ezeri apjomā un formā nav īpaši mainījušies.</p>
Ainavas vērtības / nozīmīgi elementi	<p>Galvenā ainavas vērtība ir vienots biotopu komplekss – piejūras zemienei raksturīgie meži un ezeri ar retu n aizsargājamu augu sugu atradnēm.</p>
Problēmvietas / riski	<p>Teritorijas ainavisko un rekreācijas vērtību būtiski ietekmē to neorganizētā izmantošana rekreācijas nolūkiem – ezeram nav iekārtota piebrauktuve, tāpēc tiek izbraukāta zemsedze.</p>
Ainavas nozīmība	<p>Nacionālas nozīmes ainavas.</p>

Kadagas ezers

Attēls Nr. 80. Skats uz Kadagas ezeru
(Grupa93, 2024)

Attēls Nr. 81. Skats uz Kadagas ezeru
(Grupa93, 2024)

Ainavas kvalitātes kritērijs	Apraksts
Ainavas raksturojums	Kadagas ezers atrodas Gaujas sateces baseinā, tā spoguļa laukums ir 50,4 ha. Ezerā atrodas arī Kadagas ezera sala, kuru raksturo dabisks mežs ar daudz kritušiem kokiem.
Vēsturiskās ainavas veidošanās iezīmes	Laikā, kad ezers atradās Padomju armijas valdījumā, tajā bija izbūvēta liela laipa peldētavai (pāļu atliekas redzamas joprojām), uzbūvēts tilts uz salu (arī saglabājušas pāļu atliekas). Ezera rietumu krastā tika uzbūvēta pirts, kas pastāv un tiek izmantota joprojām. ⁶⁸
Mūsdienu pārmaiņu procesi	Kopš agrākiem laikiem Kadagas ezers apjomā un formā nav mainījies. Mūsdienās vairākas ezera daļas praktiski nav izmantojamas gan no salas kritušo koku dēļ, gan sakas austrumu krastā esošo pāļu atlieku dēļ.
Ainavas vērtības / nozīmīgi elementi	Lielākā ezera vērtība ir tā bioloģiskā daudzveidība. Kadagas ezers ir ļoti izcils ģeoloģiskās izcelsmes ziņā, kā liels atteku ezers (kurā nekas neietek un nekas neiztek). Augstu ainavisko vērtību sniedz arī ezerā esošā ar mežu apaugusī sala.
Problēmvietas / riski	Rekreācijas attīstība ezera teritorijā var atstāt negatīvu ietekmi uz ezera biotopiem.
Ainavas nozīmība	Lokālas nozīmes ainava.

⁶⁸ Ādažu novada virszemes ūdensobjektu apsaimniekošanas un izmantošanas koncepcija, 2017.

Laveru ezers

Attēls Nr. 82. Skats uz Laveru ezeru (Grupa93, 2023)

Ainavas kvalitātes kritērijs	Apraksts
Ainavas raksturojums	Laveru ezers ir beznoteces ūdenstilpe Piejūras zemienē, Rīgavas līdzenumā, izveidojies aptuveni 1km attālumā uz dienvidiem no Carnikavas ciema, netālu no Rīgas – Skultes dzelzceļa. Tā krasti ir zemi un lēzeni.
Vēsturiskās ainavas veidošanās iezīmes	Laveru ezera vēsturiskā attīstība saistīta ar piekrastes lagūnu izveidošanos.
Mūsdienu pārmaiņu procesi	Ezers salīdzinot ar vēsturisko situāciju ir samazinājies apjomā no ziemeļu puses. Dienvidos un dienvidaustrumos attīstījusies apbūve. Šobrīd Laveru ezers nav publisks – tas pieder privātpersonai, tomēr tā apkārtnē ir iekopta un tajā tiek nodrošinātas publiski pieejamas rekreācijas iespējas – peldvietas zonā nodrošināta piekļuve peldēšanai, piekraste izmantojama rekreācijai un pastaigām un izveidots piedzīvojumu parks bērniem.
Ainavas vērtības / nozīmīgi elementi	Lielākā ainavas vērtība ir ezera atspulgs, tālas skatu perspektīvas un ar priežu mežiem apaugusī krasta līnija.
Problēmvietas / riski	Ezers ar tā apkārtni pieder privātpersonai, kas ierobežo tā iespējas attīstībai, potenciāli samazinot publiskās pieejamības iespējas nākotnē.
Ainavas nozīmība	Lokālas nozīmes ainava

Ataru ezers

Attēls Nr. 83. Skats uz Ataru ezeru no rietumiem
(Grupa93, 2023)

Attēls Nr. 84. Skats uz Ataru ezeru un pretējā
krastā esošo apbūvi (Grupa93, 2023)

Ainavas kvalitātes kritērijs	Apraksts
Ainavas raksturojums	Ataru ezers ir publisks dzidrūdēns ezers, kas atrodas starpkāpu ieplakā, Daugavas baseinā, Rīgavas līdzenumā, novada rietumos pie autoceļa V47. Ataru ezera krasti ir slīpi, vietām lēzeni, tos lielākoties raksturo priežu meži. Ziemeļu krastā izveidojusies daļēji blīva apbūve.
Vēsturiskās ainavas veidošanās iezīmes	Par Ataru ezeru vēsturisko uzziņu nav daudz. Vēsturiski ezers esot bijusi iemīļota vieta makšķerēšanai – tas kā vieta zivju ķeršanai minēts jau no 17. gadsimta. ⁶⁹ Vēsturiskajos materiālos atrodami dati (foto attēli un pastkartes), kuros sniegta vizuālā informācija par ezera ainavu un atzīmētas būtiskas skata perspektīvas, kas liecina par ezera kultūrvēsturisko vērtību.
Mūsdienu pārmaiņu procesi	Ataru ezera ziemeļu krastā izveidojusies Ataru ciems, ietekmējot kultūrvēsturisko ainavu. Teritorijas līdzšinējā plānošanā ezera krastos atzīmētas vairākas dabas un apstādījumu teritorijas vietas, kuras atbilst vēsturiskajām skatu perspektīvu vietām, tomēr, apbūves un tās telpiskās struktūras rezultātā, tās dabā nenolasās, vai nolasās tikai daļēji.
Ainavas vērtības / nozīmīgi elementi	Lielākās ainavas vērtības saistītas ar priežu mežu apaugušajiem krastiem, apkārt esošajām mežu platībām un vietas kultūrvēsturi.
Problēmvietas / riski	Riski galvenokārt saistīti ar apbūves veidošanos Ataru ezera krastos, aizsedzot vēsturiskās skatu perspektīvas.
Ainavas nozīmība	Lokālas nozīmes ainavas.

⁶⁹ E. Pētersone. "Ādaži. Pagātnes dialogs ar tagadni.", 2019.

Lielais un Mazais Baltezers

Attēls Nr. 85. Skats uz Baltezeru no autoceļa E67
(Grupa93, 2023)

Attēls Nr. 86. Skats uz Mazo Baltezeru no Ādažu
sūkņu stacijas (Grupa93, 2024)

Ainavas kvalitātes kritērijs	Apraksts
Ainavas raksturojums	Lielā un Mazā Baltezera ainavu veido ūdens spogulis, to krasti (kas vietām ir stāvi un vietām lēzeni), krastu apaugums un tiem ezeriem apkārt izveidojusies apbūve. Abus ezerus savieno 20. gadsimtā izraktais Baltezera kanāls. Mazā Baltezera krastā redzama Rīgas pilsētas ūdens stacija.
Vēsturiskās ainavas veidošanās iezīmes	Vēsturiski Lielā un Mazā Baltezera ainavas pārmaiņas saistītas ar 430 metrus garo Baltezera kanālu, kas tika raksts 20. gadsimta sākumā ar mērķi pazemināt ūdens līmeņa pazemināšanu Mazajā Baltezerā. 20. gadsimta sākumā abu Baltezeru piekrastes lielāko daļu aizņēma priežu mežs, krūmāji un zemākajās vietās arī palieņu pļavas. Līdz 20. gadiem apkārt ezeriem bija nedaudzas, galvenokārt zvejnieku, saimniecības. Sūkņu stacijas komplekss Mazā Baltezera krastā tika izbūvēts 1903. – 1904. gadā. Plānveidīga, blīva apbūve sākusies 1950. – 1960. gados, galvenokārt Lielā Baltezera apkārtnē. ⁷⁰
Mūsdienu pārmaiņu procesi	Mūsdienās ezeru ainavas raksturu izmainījusi meža platību samazināšanās un tā krastos izveidojusies apbūve, kas ietekmē gan fizisko, gan vizuālo pieejamību. Mazā Baltezera vienlaidu apbūvi kavējuši dabas apstākļi un ierobežojumi, tāpēc tā ir mazāk izteikta par Lielo Baltezeru. Ezeru ģeogrāfiskā atrašanās vieta Rīgas tuvumā veicina ne tikai apbūvi, bet arī to attīstību tūrisma vajadzībām.
Ainavas vērtības / nozīmīgi elementi	Baltezeru ainavas vērtības saistītas ar meža ainavām ap ezeriem, dabas vērtībām, rekreācijas iespējām un kultūrvēsturiskiem aspektiem, kas saistīti ar apkārt esošajām kultūrvēsturiski nozīmīgajiem objektiem.
Problēmvietas / riski	Lielākais risks Baltezeriem no ekoloģiskā viedokļa ir cilvēku saimnieciskās darbības rezultātā radīto ķīmisko piesārņojumu, savukārt

⁷⁰ M. Leinerte. Rīga 800 gadagrāmata. Latvijas Kultūras fonds, 2001.

	no ainavas viedokļa problēmsituācijas saistītas ar strauji augošo apbūvi, kas samazina iespējas piekļūt ezeru krastiem, rekreācijas nepārdomātu attīstību, kā arī vizuāli estētisko un kultūrvēsturisko vērtību noplicināšanu.
Ainavas nozīmība	Nacionālas nozīmes ainavas.

Urbānā ainava

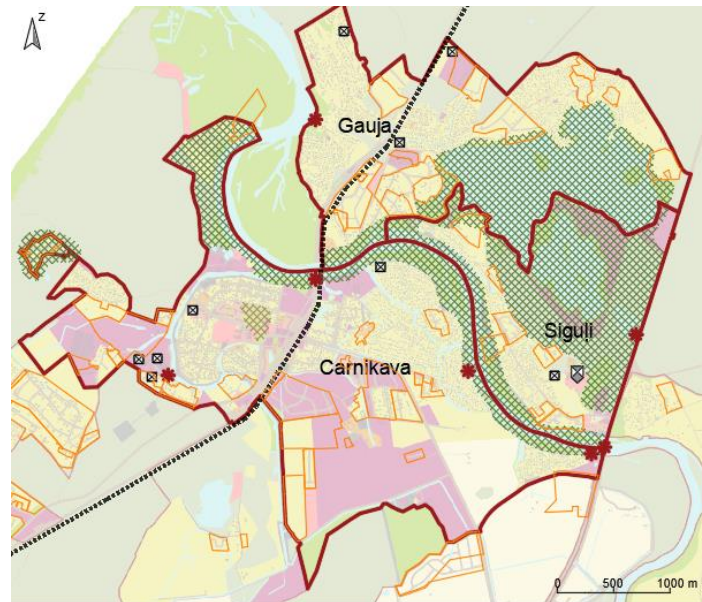

APZĪMĒJUMI

- Pilsētas robeža
- Spēkā un izstrādes stadijā esoši detālplānojumi
- Identificētas dabas un vizuālās vērtības
- Ainavisks skatu punkts
- Identificētas kultūrvēsturiskas vērtības
- ☒ Degradētas teritorijas

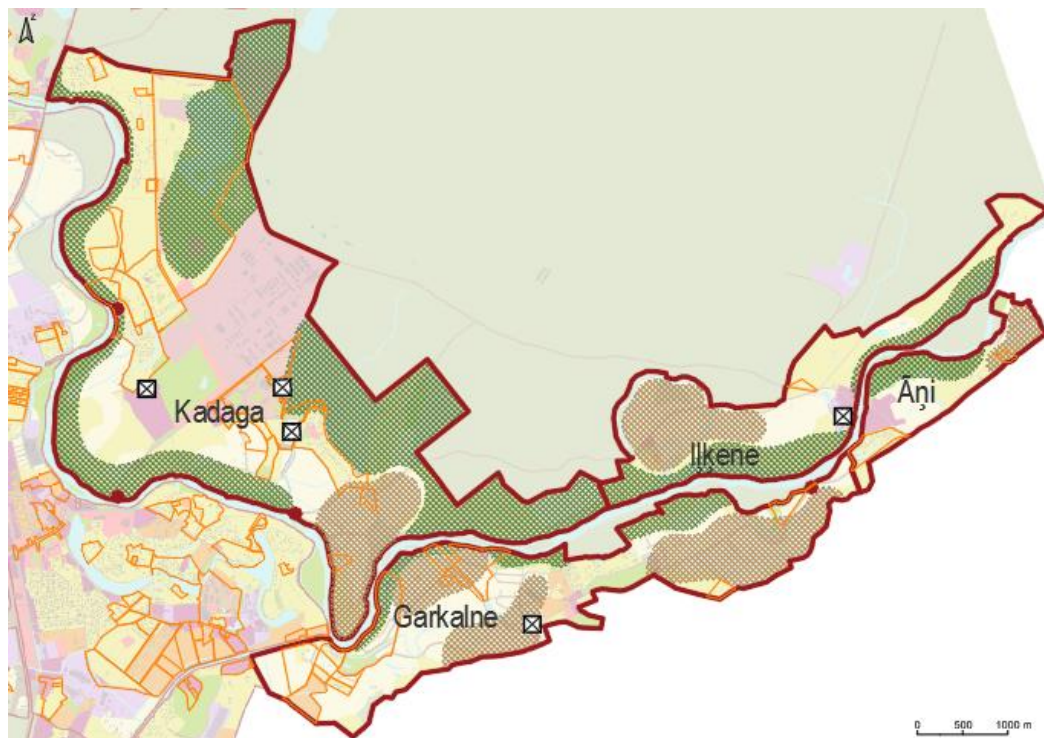
Attēls Nr. 87 – Ādažu pilsētas ainavas struktūra

Gaujas upes palieņu ciemi

APZĪMĒJUMI

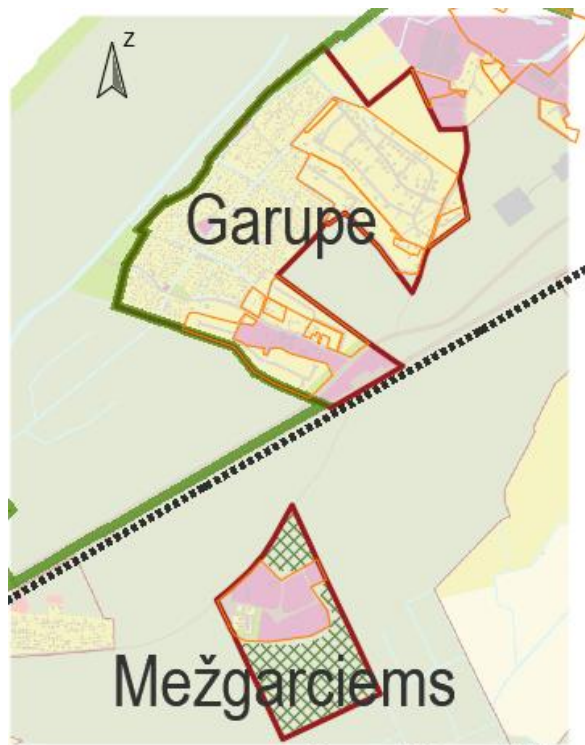
- Pilsētas robeža
- Dzelzceļš
- Spēkā esoši detālplānojumi
- ▨ Identificētas dabas un vizuālās vērtības
- Ainavisks skatu punkts
- ▨ Identificētas kultūrvēsturiskās vērtības
- ☒ Kultūras piemineklis
- ☒ Degradētas teritorijas

APZĪMĒJUMI

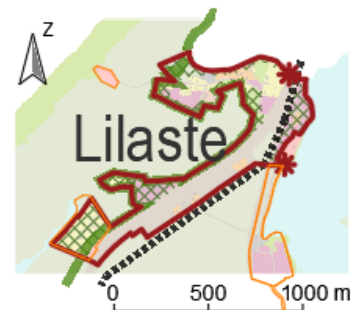
- Ciemu robeža
- AAA "Ādaži" teritorijas robeža
- ▨ Identificētas dabas un vizuālās vērtības
- ▨ Identificētas kultūrvēsturiskās vērtības
- Militārā poligona teritorijas robeža
- Spēkā un izstrādes stadijā esoši detālplānojumi
- Ainavisks skatu punkts
- ☒ Degradētas teritorijas

Ciemi piekrastes kāpās

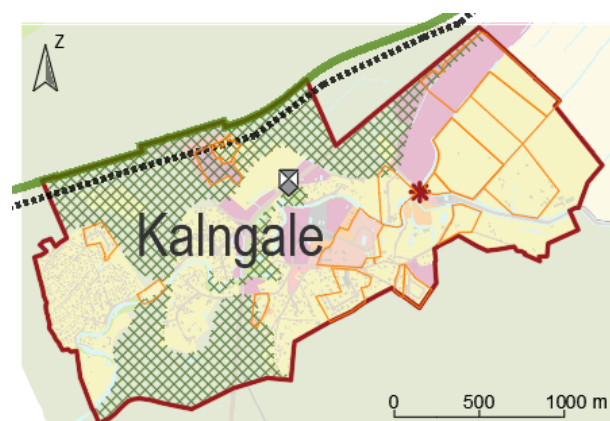
APZĪMĒJUMI

- Ciema robeža
- Dzelzceļš
- ▭ Dabas parka "Piejūra" robeža
- ▭ Spēkā un izstrādes stadijā esoši detālplānojumi
- ▨ Identificētas dabas un vizuālās vērtības

APZĪMĒJUMI

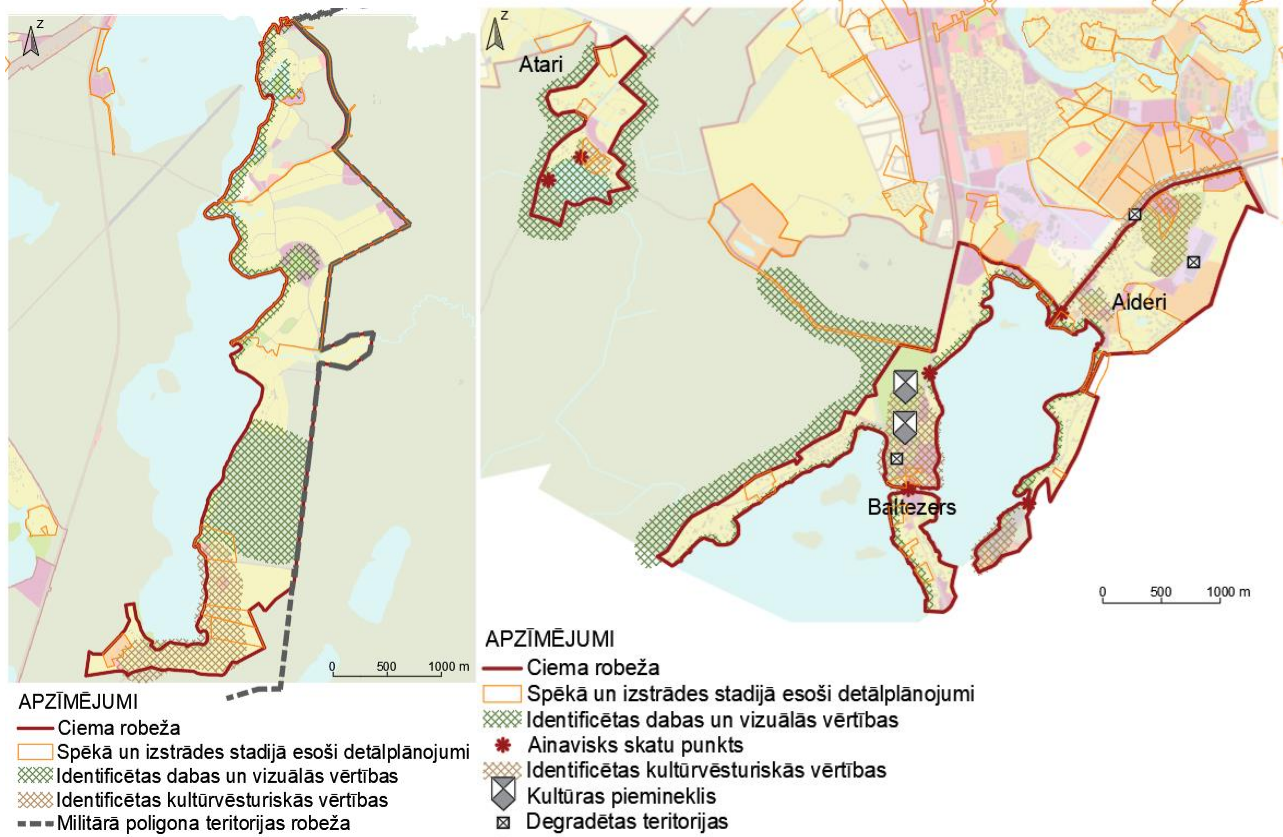
- Ciema robeža
- Dzelzceļš
- ▭ Dabas parka "Piejūra" robeža
- ▨ Identificētas dabas un vizuālās vērtības
- * Ainavisks skatu punkts
- ▭ Spēkā un izstrādes stadijā esoši detālplānojumi

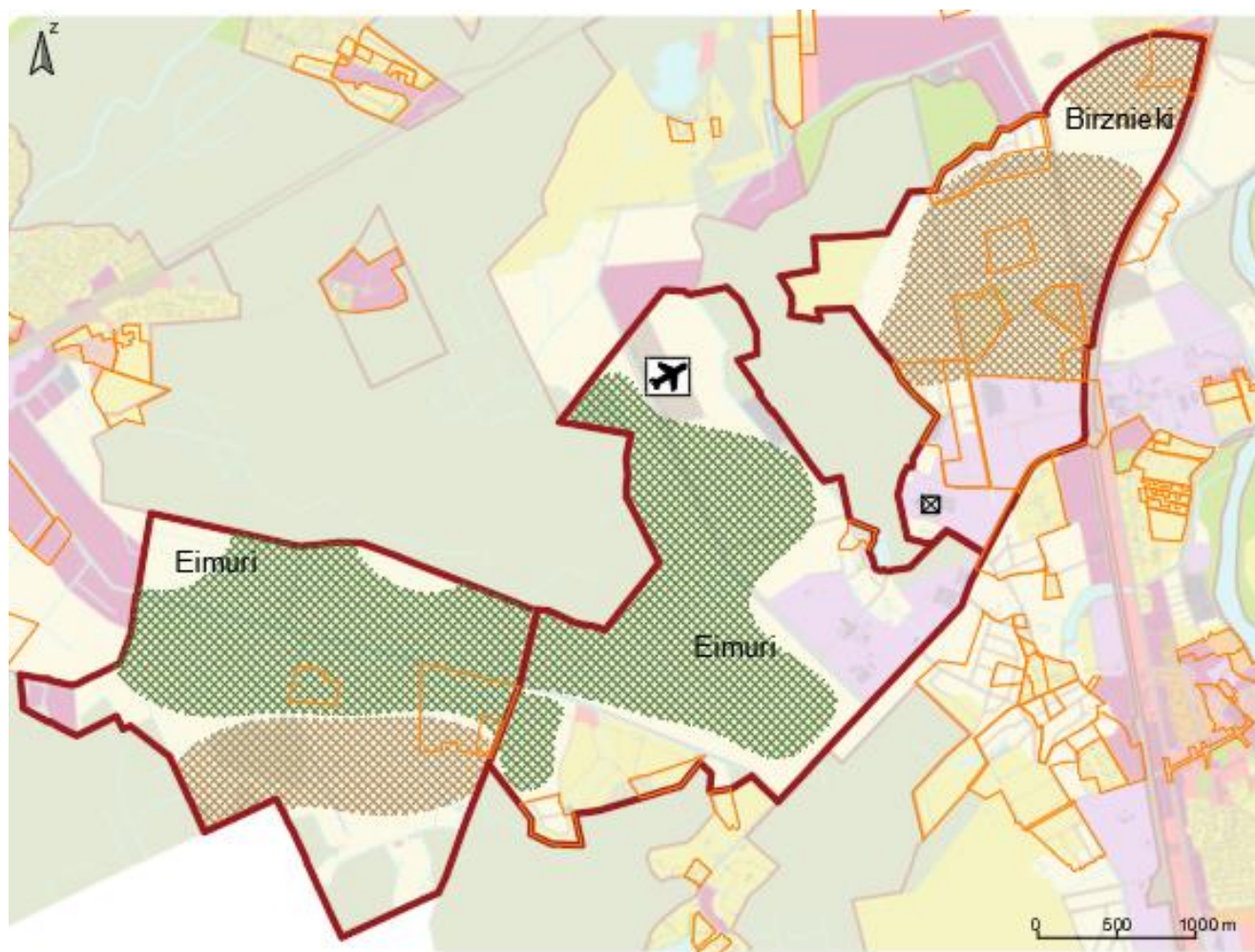
APZĪMĒJUMI

- Ciema robeža
- Dzelzceļš
- ▭ Dabas parka "Piejūra" robeža
- ▭ Spēkā un izstrādes stadijā esoši detālplānojumi
- ▨ Identificētas dabas un vizuālās vērtības
- ⊠ Kultūras piemineklis
- * Ainavisks skatu punkts

Ciemi pie ezeriem

Agroainavu ciemi

APZĪMĒJUMI

— Ciema robeža

— Spēkā un izstrādes stadijā esoši detālpānojumumi

✈ Mazās aviācijas lidlauks

Identificētas dabas un vizuālās vērtības

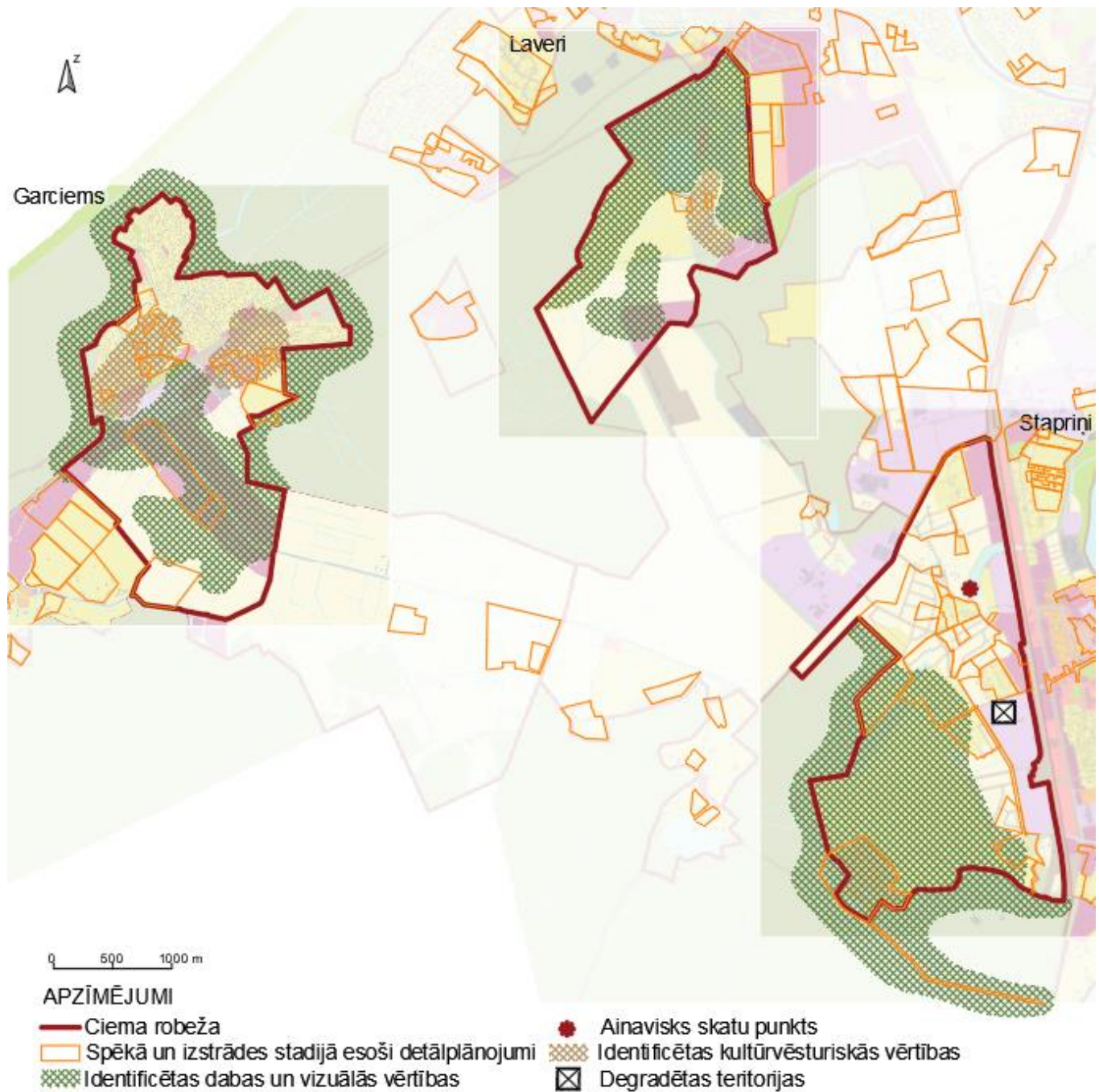
Identificētas kultūrvēsturiskās vērtības

☒ Degradētas teritorijas

Eimuros 5% no kopējā ciema teritorijas paredzēta jaunai apbūvei.

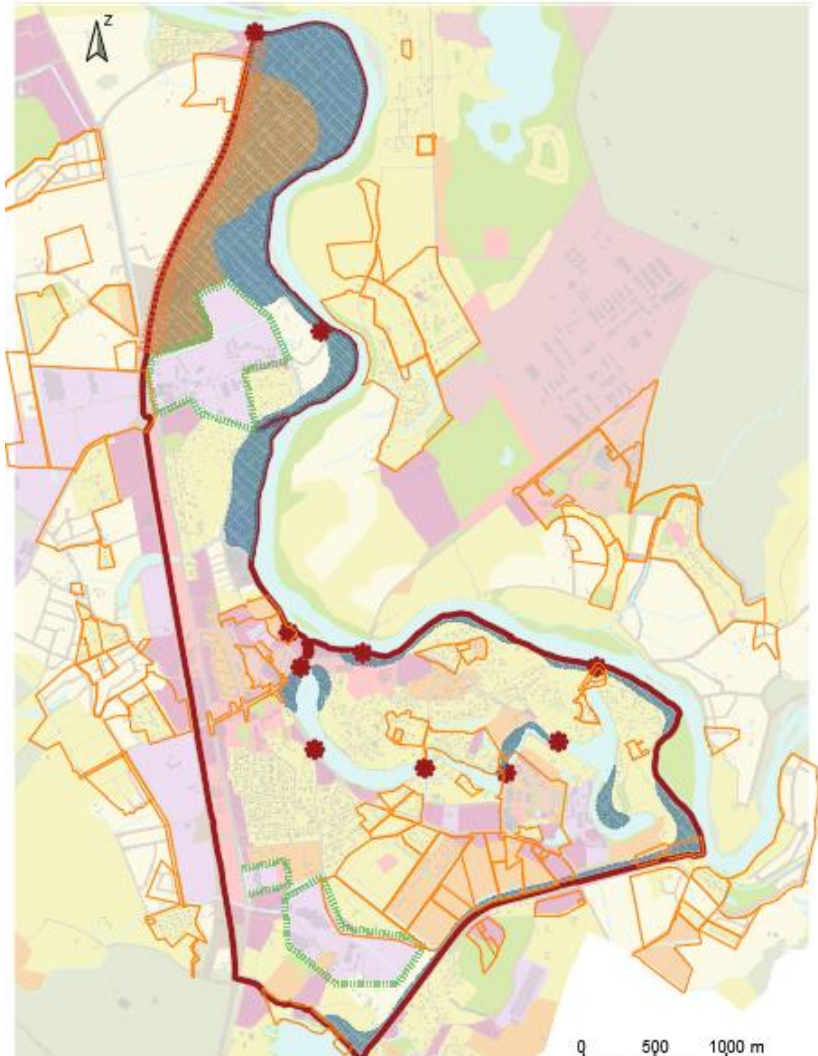
Birzniekos 39% no kopējā ciema teritorijas paredzēta jaunai apbūvei.

Jauktu mežu un lauksaimniecības zemju ciemi

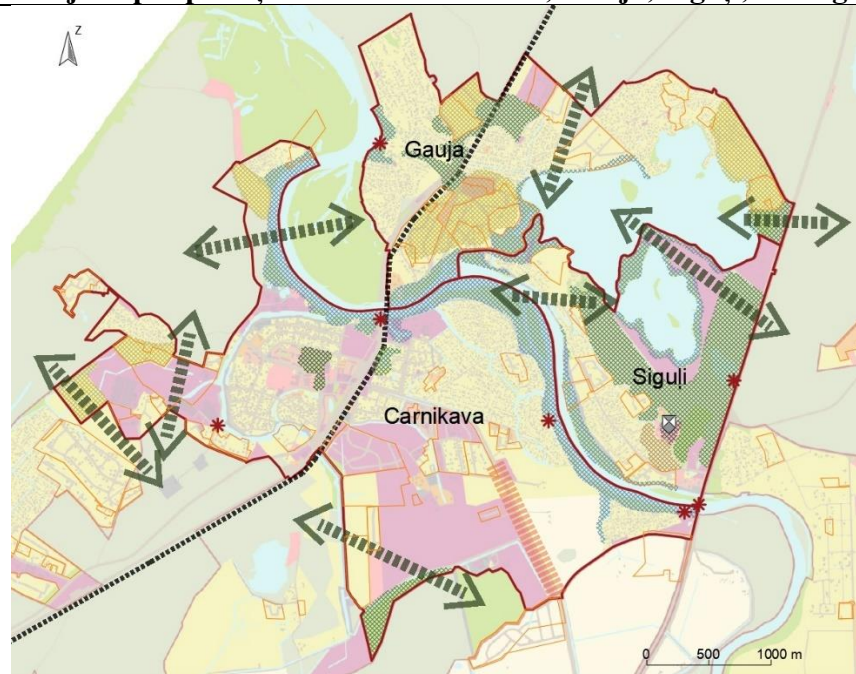

Garciemā 51% no apbūves brīvās ciema platības paredzēti jaunai apbūvei.

Nosacījumi jaunas apbūves teritoriju veidošanai un esošo apbūves teritoriju uzlabošanai urbānās attīstības telpās

<p>Apdzīvotas vietas attēlojums – teritorijas vēlamā telpiskā attīstība</p>	<p>Teritorijas kvalitātes nodrošināšanas kritēriji</p>
<p>Urbānā ainava - Ādaži</p> <p>APZĪMĒJUMI</p> <ul style="list-style-type: none"> Pilsētas robeža Spēkā esoši detālplānojumi Piekļuve pie ūdens teritorijām Kultūrvēsturiska rakstura apbūve Brīvie skatu koridori Buferstādījumi Saglabājami/attīstāmie skati 	<ul style="list-style-type: none"> - Nodrošināma publiska funkcionāla un vizuāla pieejamība ūdens teritorijām. - Ziemeļu daļā veidojama kultūrvēsturiska rakstura apbūve, veicinot viensētu telpisko struktūru, tālas skatu perspektīvas un mijiedarbību starp dabu un apbūvi. - Saglabājami un attīstāmie skati, kas saistīti ar vizuālo pieejamību Gaujas upei un citām ūdens teritorijām. - Ziemeļu daļā nodrošināmi brīvie skatu koridori gar A1 šoseju, veidojot no apbūves brīvas teritorijas, lai saglabātu plašās ainavas raksturu, akcentējot svarīgas ainavas sastāvdaļas, t.sk. vēsturiskās mājvietas un to telpiskās struktūras, kā arī dabas objektus – ainaviski vērtīgus kokus. - Gar esošām un plānotām ražošanas teritorijām veidojami buferstādījumi.

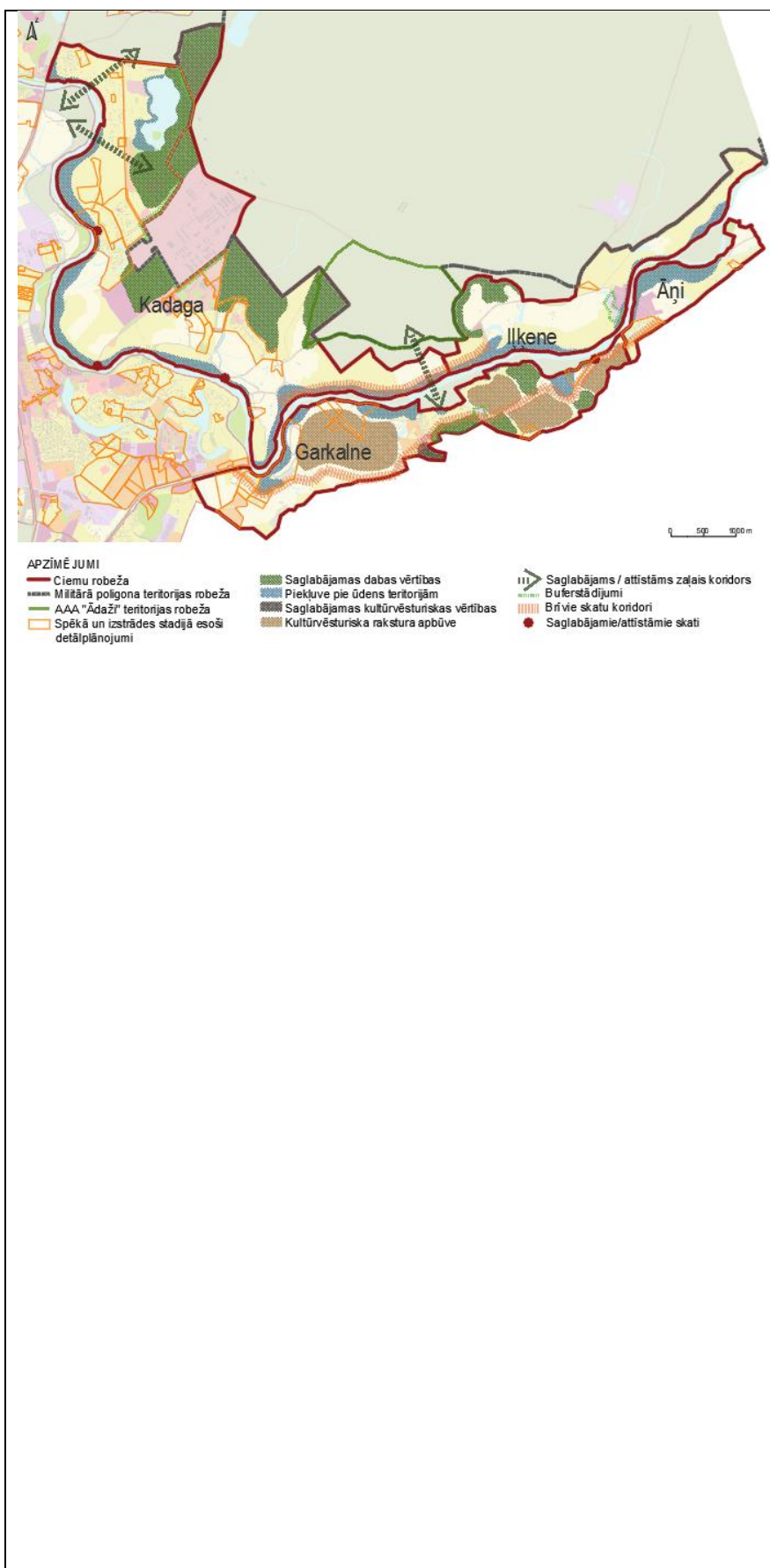
Gaujas upes palieņu ciemi – Carnikava, Gauja, Sigulī, Kadaga, Garkalne, Ilķene, Āņi

APZĪMĒJUMI

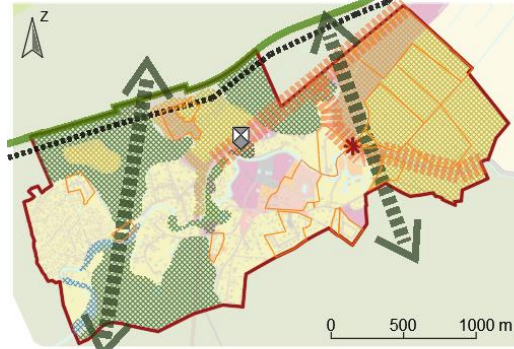
— Ciema robeža	▨ Saglabājamas kultūrvēsturiskās vērtības
□ Spēkā esoši detālplānojumi	* Saglabājami / attīstāmie skati
⊠ Kultūras piemineklis	▬ Saglabājams / attīstāms zaļais koridors
▨ Vidē iekļaujoša apbūve	▨ Brīvie skatu koridori
▨ Saglabājamas dabas vērtības	— Dzelzceļš
▨ Kultūrvēsturiska rakstura apbūve	
▨ Piekļuve pie ūdens teritorijām	

- Veicināma vidē iekļaujoša apbūves attīstība (apbūves struktūras, kas dabiski iekļaujas esošajā situācijā), nemazinot meža kāpu teritoriju vērtības.
- Saglabājamas dabas teritorijas: vietas, kurās nav pieļaujama nekāda veida apbūve – teritorijas attīstāmas rekreācijas nolūkiem, izvērtējot dabas aizsardzības jomas normatīvajos aktos noteiktos regulējumus.
- Nodrošināma publiska, funkcionāla un vizuāla pieejamība ūdens teritorijām.
- Veidojama kultūrvēsturiska rakstura apbūve, veicinot viensētu telpisko struktūru, tālas skatu perspektīvas un mijiedarbību starp dabu un apbūvi.
- Kultūras pieminekļa teritorijā nodrošināma kultūrvēsturisko vērtību saglabāšana un tā iekļaušana apkārtējā ainavā.
- Nodrošināms brīvais skatu koridors, veidojot no apbūves brīvas teritorijas, lai saglabātu plašās ainavas raksturu. Skatu koridorā saglabājamas vērtības – dabas elementi, atsevišķi ainaviski vērtīgi koki u.c.
- Saglabājami un attīstāmi zaļie koridori, kas ir nozīmīgi dabas vērtību saglabāšanai, migrējošām sugām.

- Saglabājamas dabas teritorijas: vietas, kurās nav pieļaujama nekāda veida apbūve – teritorijas attīstāmas rekreācijas nolūkiem, izvērtējot dabas aizsardzības jomas normatīvajos aktos noteiktos regulējumus.
- Nodrošināma publiska funkcionāla un vizuāla pieejamība ūdens teritorijām.
- Veidojama kultūrvēsturiska rakstura apbūve, veicinot viensētu telpisko struktūru, tālas skatu perspektīvas un mijiedarbību starp dabu un apbūvi.
- Nodrošināms brīvais skatu koridors Garkalnē, veidojot no apbūves brīvas teritorijas, lai saglabātu plašās ainavas raksturu.
- Saglabājami un attīstāmi zaļie koridori, kas ir nozīmīgi dabas vērtību saglabāšanai, migrējošām sugām.
- Saglabājami un attīstāmi skati, kas saistīti ar vizuālo pieejamību Gaujas upei.
- Veidojami buferstādījumi gar esošajām un plānotām ražošanas teritorijām un militāro poligonu.
- Meža teritorijās neveicināt, nepaplašināt savrupmāju apbūvi jeb mežaparka tipa apbūvi, teritoriju attīstībā maksimāli saglabāt un saudzēt dabisko zemesdzi.

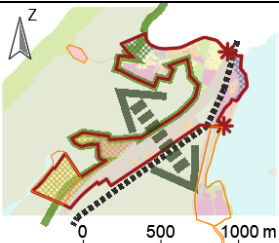
Ciemi piekrastes kāpās – Kalngale, Garupe, Mežgarciems, Lilaste

APZĪMĒJUMI

- Pilsētas robeža
- Dzelzceļš
- Dabas parks "Piejūra"
- ⊠ Kultūras piemineklis
- ▨ Vidē iekļaujoša apbūve
- ▨ Saglabājamas dabas vērtības
- ▨ Piekļuve pie ūdens teritorijām
- ▨ Saglabājamas kultūrvēsturiskas vērtības
- * Saglabājami/attīstāmie skati
- Saglabājams zaļais koridors
- ▨ Brīvie skatu koridori
- ▭ Spēkā un izstrādes stadijā esoši detālplānojumi

- Veicināma vidē iekļaujošas apbūves attīstība: apbūves struktūras, kas dabiski iekļaujas esošajā situācijā, nemazinot meža kāpu teritoriju vērtības.
- Saglabājamas dabas teritorijas: vietas, kurās nav pieļaujama nekāda veida apbūve – teritorijas attīstāmas rekreācijas nolūkiem, izvērtējot dabas aizsardzības jomas normatīvajos aktos noteiktos regulējumus.
- Nodrošināma publiska funkcionāla un vizuāla pieejamība ūdens teritorijām.
- Kultūras pieminekļa teritorijā nodrošināma kultūrvēsturisko vērtību saglabāšana un iekļaušana apkārtējā ainavā.
- Saglabājami un attīstāmi skati, kas saistīti ar vizuālo pieejamību ūdens teritorijām.
- Saglabājami un attīstāmi zaļie koridori, kas ir nozīmīgi dabas vērtību saglabāšanai, migrējošām sugām.
- Nodrošināmi brīvie skatu koridori, veidojot no apbūves brīvas teritorijas, lai saglabātu plašās ainavas raksturu.
- Meža teritorijās neveicināt, nepaplašināt savrupmāju apbūvi jeb mežaparka tipa apbūvi, teritoriju attīstībā

	<p>maksimāli saglabāt un saudzēt dabisko zemsedzi.</p>
 <p>APZĪMĒJUMI</p> <ul style="list-style-type: none"> — Pilsētas robeža Dzelzceļš — Dabas parks "Piejūra" ▨ Vidē iekļaujoša apbūve ▨ Saglabājamas dabas vērtības ▨ Saglabājams / attīstāms zaļais koridors ▨ Brīvie skatu koridori ▭ Spēkā un izstrādes stadijā esoši detālplānojumi 	<ul style="list-style-type: none"> - Veicināma vidē iekļaujošas apbūves attīstība: apbūves struktūras, kas dabiski iekļaujas esošajā situācijā, nemazinot meža kāpu teritoriju vērtības. - Saglabājamas dabas teritorijas: vietas, kurās nav pieļaujama nekāda veida apbūve – teritorijas attīstāmas rekreācijas nolūkiem, izvērtējot dabas aizsardzības jomas normatīvajos aktos noteiktos regulējumus. - Saglabājami un attīstāmi zaļie koridori, kas ir nozīmīgi dabas vērtību saglabāšanai, migrējošām sugām. - Nodrošināmi brīvie skatu koridori, veidojot no apbūves brīvas teritorijas, lai saglabātu plašās ainavas raksturu.
 <p>APZĪMĒJUMI</p> <ul style="list-style-type: none"> — Pilsētas robeža Dzelzceļš — Dabas parks "Piejūra" ▨ Vidē iekļaujoša apbūve ▨ Saglabājamas dabas vērtības ▨ Piekļuve pie ūdens teritorijām * Saglabājami/attīstāmie skati ▨ Saglabājams / attīstāms zaļais koridors ▭ Spēkā un izstrādes stadijā esoši detālplānojumi 	<ul style="list-style-type: none"> - Veicināma vidē iekļaujošas apbūves attīstība: apbūves struktūras, kas dabiski iekļaujas esošajā situācijā, nemazinot meža kāpu teritoriju vērtības. - Saglabājamas dabas teritorijas: vietas, kurās nav pieļaujama nekāda veida apbūve – teritorijas attīstāmas rekreācijas nolūkiem, izvērtējot dabas aizsardzības jomas normatīvajos aktos noteiktos regulējumus.

- Nodrošināma publiska funkcionāla un vizuāla pieejamība ūdens teritorijām.
- Saglabājami un attīstāmi skati, kas saistīti ar vizuālo pieejamību ūdens teritorijām.
- Saglabājami un attīstāmi zaļie koridori, kas ir nozīmīgi dabas vērtību saglabāšanai, migrējošām sugām.

Ciemi pie ezeriem – Atari, Alderi, Baltezers

APZĪMĒJUMI

— Ciema robeža	▨ Saglabājamas kultūrvēsturiskās vērtības
▭ Spēkā un izstrādes stadijā esoši detālpārplānojumi	→ Veidojamas ainaviskas skatu līnijas
▣ Kultūras piemineklis	● Saglabājami / attīstāmie skati
▨ Vidē iekļaujoša apbūve	▨ Saglabājams / attīstāms zaļais koridors
▨ Saglabājamas dabas vērtības	▨ Bufirstādījumi
▨ Kultūrvēsturiska rakstura apbūve	▨ Brīvie skatu koridori
▨ Piekļuve pie ūdens teritorijām	

- Veicināma vidē iekļaujošas apbūves attīstība: apbūves struktūras, kas dabiski iekļaujas esošajā situācijā, nemazinot meža kāpu teritoriju vērtības.
- Saglabājamas dabas teritorijas: vietas, kurās nav pieļaujama nekāda veida apbūve teritorijas attīstāmas rekreācijas nolūkiem, izvērtējot dabas aizsardzības jomas normatīvajos aktos noteiktos regulējumus.
- Nodrošināma publiska funkcionāla un vizuāla pieejamība ūdens teritorijām.
- Saglabājami un attīstāmi skati, kas saistīti ar vizuālo pieejamību ūdens teritorijām.

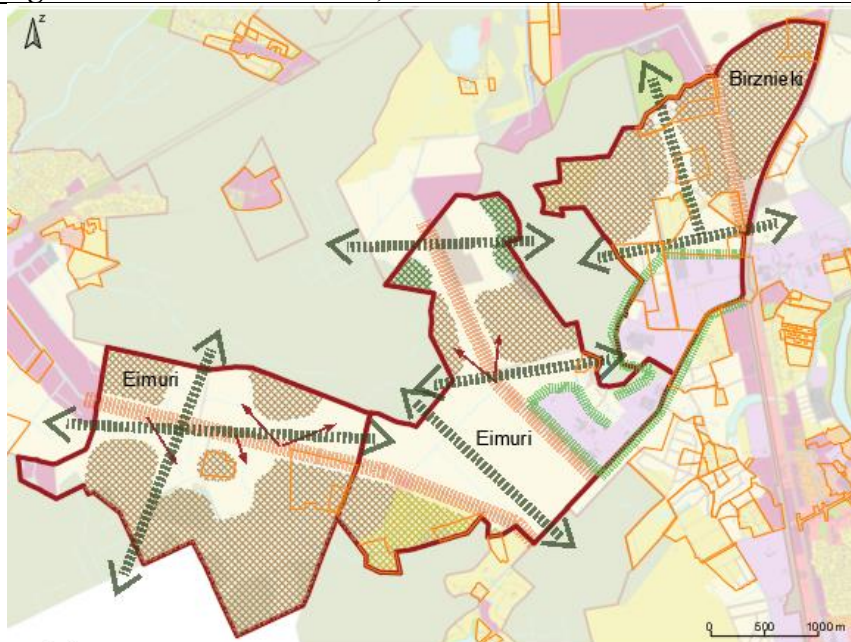
APZĪMĒJUMI

- Pilsētas robeža
- - - - - Militārā poligona teritorijas robeža
- Spēkā un izstrādes stadijā esoši detālplānojumi
- ▨ Saglabājamās dabas vērtības
- ▩ Piekļuve pie ūdens teritorijām
- Veidojamās ainaviskas skatu līnijas
- ▨ Saglabājams / attīstāms zaļais koridors
- ▨ Brīvie skatu koridori

teritorijām un kultūras piemineklim.

- Saglabājami un attīstāmi zaļie koridori, kas ir nozīmīgi dabas vērtību saglabāšanai, migrējošām sugām.
- Kultūras pieminekļa teritorijā jānodrošina kultūrvēsturisko vērtību saglabāšana un iekļaušana apkārtējā ainavā.
- Meža teritorijās neveicināt, nepaplašināt savrupmāju apbūvi jeb mežaparka tipa apbūvi, teritoriju attīstībā maksimāli saglabāt un saudzēt dabisko zemesdzi.

Agroainavu ciemi – Eimuri, Birznieki

APZĪMĒJUMI

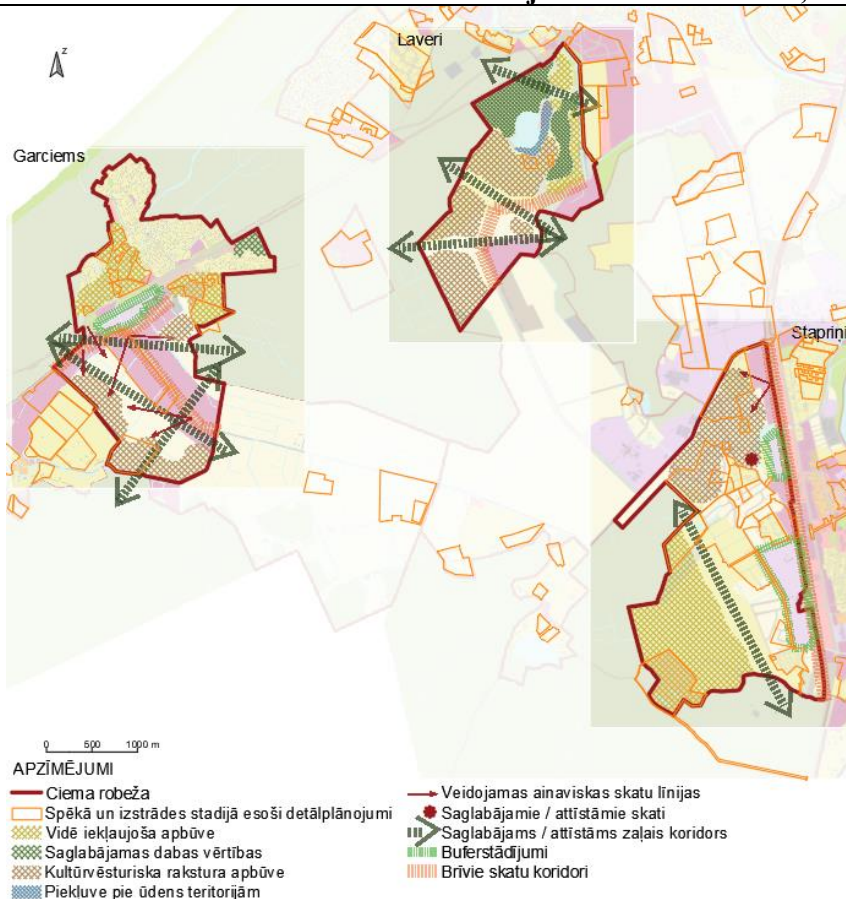
- Ciema robeža
- Spēkā un izstrādes stadijā esoši detālplānojumi
- ▨ Vidē iekļaujama apbūve
- ▨ Saglabājamās dabas vērtības
- ▨ Kultūrvēsturiska rakstura apbūve
- Veidojamās ainaviskas skatu līnijas
- ▨ Saglabājams / attīstāms zaļais koridors
- ▨ Buferstādījumi
- ▨ Brīvie skatu koridori

- Maksimāli izvairīties no apbūves veidošanas. Apbūves attīstībā lauksaimniecības teritorijās, saglabāt vides vērtības un veicināt viensētas raksturu (viensētu apbūves zemes vienību minimālā platība – 2ha).
- Saglabājamās dabas teritorijas: vietas, kurās nav pieļaujama nekāda veida apbūve – teritorijas attīstāmas rekreācijas nolūkiem, izvērtējot dabas aizsardzības jomas normatīvajos aktos noteiktos regulējumus.
- Saglabājamās viensētu telpiskās struktūras, agroainavas raksturs, tālas skatu perspektīvas un

mijiedarbību starp dabu un apbūvi.

- Veidojamas ainaviskas skatu līnijas, jaunas apbūves veidošanā nav vēlams aizsegt šīs skatu perspektīvas.
- Saglabājami un attīstāmi zaļie koridori, kas ir nozīmīgi dabas vērtību saglabāšanai, migrējošām sugām.
- Nodrošināmi brīvie skatu koridori, veidojot no apbūves brīvas teritorijas, lai saglabātu plašās ainavas raksturu.
- Veidojami buferstādījumi gar esošajām un plānotām ražošanas teritorijām.

Jauktu mežu un lauksaimniecības zemju ciemi – Garciems, Stapriņi

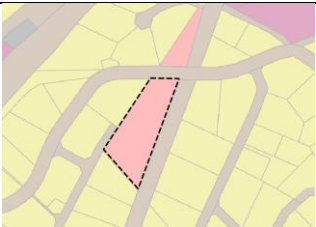

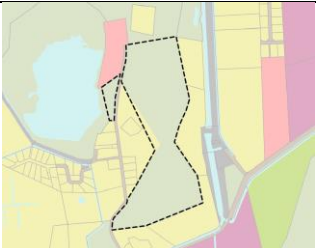
- Veicināma vidē iekļaujošas apbūves attīstība: apbūves struktūras, kas dabiski iekļaujas esošajā situācijā, nemazinot meža kāpu teritoriju vērtības.
- Saglabājamas dabas teritorijas: vietas, kurās nav pieļaujama nekāda veida apbūve – teritorijas attīstāmas rekreācijas nolūkiem, izvērtējot dabas aizsardzības jomas normatīvajos aktos noteiktos regulējumus.
- Veidojama kultūrvēsturiska rakstura apbūve, veicinot viensētu telpisko struktūru, tālas skatu perspektīvas un mijiedarbību starp dabu un apbūvi.
- Veidojamas ainaviskas skatu līnijas, jaunas apbūves veidošanā nav vēlams aizsegt šīs skatu perspektīvas.
- Saglabājami un attīstāmi zaļie koridori, kas ir nozīmīgi

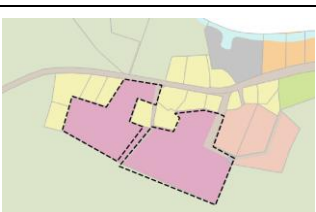
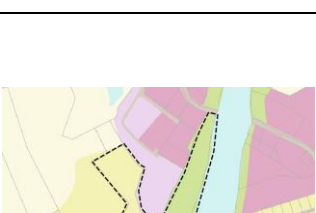
	<p>dabas vērtību saglabāšanai, migrējošām sugām.</p> <ul style="list-style-type: none">- Nodrošināmi brīvie skatu koridori, veidojot no apbūves brīvas teritorijas, lai saglabātu plašās ainavas raksturu.- Veidojami buferstādījumi gar esošajām un plānotām ražošanas teritorijām.- Meža teritorijās neveicināt, nepaplašināt savrupmāju apbūvi jeb mežaparka tipa apbūvi, teritoriju attīstībā maksimāli saglabāt un saudzēt dabisko zemesdzi.
--	---

Publiskās ārtelpas perspektīvā attīstība (tabulu skatīt kopā ar 9.1. nodaļas 50. attēlu)

Nr. plānā	Zemes vienības kadastra apzīmējums	Rekreācijai potenciāli nozīmīga publiskās ārtelpas teritorija*	Teritorijas kvalitātes nodrošināšanas kritēriji
Plānotas publiskās ārtelpas teritorijas			
Ādaži			
1.	80440080208 80440080375		Abpus tiltam Gaujas krastos paredzēt atpūtas soliņus, skatu platformas, apgaismojumu. Paredzēt vietas vides un mākslas objektu izvietojumam.
2.	80440080304		Attīrīt no apauguma upes krastus, ņemot vērā konkrētajā vietā sastopamās dabas vērtības, hidroloģiskos procesus, krastu eroziju, ģeoloģisko uzbūvi u.c. Upes krastos veidot skatu atvērumus un platformas, noejas pie upes, integrēt kopējā labiekārtojuma sistēmā. Plānojot attīstību jāņem vērā biotopu apsaimniekošanas vadlīnijas Latvijā.
3.	80440110107 80440110021		Esošajā situācijā paredzēta skolas būvniecība. Skolas izbūvē veicināt jauna publiski pieejama skvēra attīstīšanu, nodrošinot atpūtas vietas dažāda vecuma cilvēkiem, iekļaujot skolas teritoriju vienotā pilsētas publiskās ārtelpas tīklā.
4.	80440110495		Attīstīt esošā situācijā izstrādāto teritorijas attīstības koncepciju – skvērs “Dailu parks”.
5.	80440100103		Saglabāt dabas teritoriju ar iespēju nākotnē attīstīt parku ar labiekārtotām pastaigu takām un atpūtas vietām dažādu vecumu cilvēkiem.
Kadaga			
6.	80440020190		Nodrošināt funkcionālo un vizuālo piekļuvi Gaujas upes krastiem, izvērtējot un ņemot vērā konkrētajā vietā sastopamās dabas vērtības, hidroloģiskos procesus, krastu eroziju, ģeoloģisko uzbūvi u.c., veicināt labiekārtotas takas un atpūtas vietas izveidi.

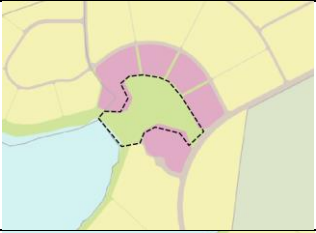

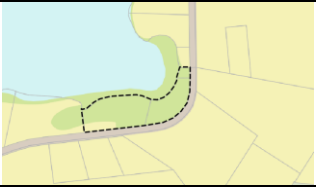

7.	80440050101		<p>Ierosinājums teritorijas plānojuma izstrādei – mainīt funkcionālo zonējumu uz dabas un apstādījumu teritorijām.</p> <p>Mežu teritorijās iespējams veicināt mežaparka attīstību, papildināt to ar pastaigu takām.</p> <p>Paredzēt sporta un aktivitāšu laukumus dažādām vecuma grupām.</p> <p>Paredzēt vietas vides un mākslas objektu izvietojumam.</p>
8.	80440050116		<p>Teritorija attīstāma kā rekreācijas, pastaigu un izziņas vieta (dabas izziņas objekts), papildinot Kadagā esošo publisko ārtelpu. Sakarā ar to, ka teritorija ir purvainā, attīstāmas laipas.</p>
9.	80440050091		<p>Esošajā situācijā teritorija reģistrēta kā piesārņota vieta – bijusī Ādažu pagasta sadzīves atkritumu izgāztuve “Utupurvs”. Perspektīvā reģenerējama teritorija, nodrošinot tās attīstību rekreācijas mērķiem un atjaunojot tās dabas vērtības. Teritorija potenciāli attīstāma kā daudzfunkcionāla, sabiedrībai brīvi pieejama vieta, kas atdala dzīvojamo māju zonas no poligona teritorijas.</p>
Gauja			
10.	80520022406		<p>Saglabāt dabas un apstādījumu teritorijas ar mērķi attīstīt jaunu aktīvās atpūtas zonu, kas nodrošinātu atpūtas iespējas apkārt esošās blīvas apbūves dzīvojamās zonas iedzīvotājiem.</p>
11.	80520021835 80520021687		<p>Upes krastos veidot skatu atvērumus un platformas, noejas pie upes, izvērtējot un ņemot vērā konkrētajā vietā sastopamās dabas vērtības, hidroloģiskos procesus, krastu eroziju, ģeoloģisko uzbūvi u.c., integrēt kopējā labiekārtojuma sistēmā. Iespējams veidot pastaigu promenādi gar Gaujas krastu.</p>
12.	80520021968		<p>Nodrošināt teritorijas attīstību rekreācijas mērķiem, veidojot sasaisti starp meža teritorijām, dzīvojamo apbūvi un esošu labiekārtotu krastmalu Dzirnezera krastos.</p> <p>Veicināt pastaigu takas un labiekārtotas atpūtas vietas.</p>

13.	80520021967		Jaunas apbūves izveidē, veicināt jaunus sporta un aktivitāšu objektus dažādām vecuma grupām, kas nodrošinātu atpūtas iespējas apkārt esošās blīvas apbūves dzīvojamās zonas iedzīvotājiem.
14.	80520021816		Ierosinājums teritorijas plānojuma izstrādei – mainīt funkcionālo zonējumu uz dabas un apstādījumu teritorijām, veicināt jaunu sporta un aktivitāšu objektu attīstību dažādām vecuma grupām.
15.	80520030423		Nodrošināt piekļuvi Gaujas krastmalai, izvērtējot un ņemot vērā konkrētajā vietā sastopamās dabas vērtības, hidroloģiskos procesus, krastu eroziju, ģeoloģisko uzbūvi u.c. Upes krastos veidot skatu atvērumus un platformas, noejas pie upes, integrēt kopējā labiekārtojuma sistēmā.
Sigulī			
16.	80520030501 80520030444		Attīrīt no apauguma upes krastus, ņemot vērā konkrētajā vietā sastopamās dabas vērtības, hidroloģiskos procesus, krastu eroziju, ģeoloģisko uzbūvi u.c. Upes krastos veidot skatu atvērumus un platformas, noejas pie upes, integrēt kopējā labiekārtojuma sistēmā. Plānojot attīstību jāņem vērā biotopu apsaimniekošanas vadlīnijas Latvijā.
17.	80520030421		Nodrošināt piekļuvi Gaujas krastmalai, veicināt funkcionālos un vizuālos savienojumus, izvērtējot un ņemot vērā konkrētajā vietā sastopamās dabas vērtības, hidroloģiskos procesus, krastu eroziju, ģeoloģisko uzbūvi u.c.
Laveri			
18.	80520051280 Daļa no zemes vienības ar kadastra apz.: 80520051290		Izvērtēt iespēju labiekārtot jaunu pludmali Laveru ezera krastos. Meža teritorijās nodrošināt organizētu gājēju plūsmu, veicinot mežu kā publiski pieejamu dabas teritoriju.
Garupe			

19.	80520040761		Izvērtēt iespēju attīstīt sporta un aktivitāšu laukumus dažādām vecuma grupām, kas nodrošinātu atpūtas iespējas apkārt esošās blīvas apbūves dzīvojamās zonas iedzīvotājiem.
20.	80520060734		Izvērtēt iespēju labiekārtot teritoriju, paredzot pastaigu takas, labiekārtotas atpūtas vietas.
Mežgarciems			
21.	80520081567		Publiskās apbūves attīstībā, nodrošināt publiski pieejamas atpūtas vietas izveidi.
22.	80520081579 80520081581		Saglabāt dabas un apstādījumu teritorijas ar mērķi veicināt buferstādījumu attīstību starp dzīvojamo māju teritorijām un publisko apbūvi. Nodrošināt minimālas labiekārtojuma prasības – izvietot soliņus, atkritumu urnas un apgaismojuma elementus.
Garciems			
23.	80520081422		Saglabāt dabas un apstādījumu teritorijas, nodrošinot kvalitatīvu publisko vidi apkārt esošās blīvas apbūves dzīvojamās zonas iedzīvotājiem.
Lilaste			
24.	80520010067 80520010025		Publiskās apbūves teritorijas nodrošināt piekrastes ciemam raksturīgo ārtelpu. Teritorija potenciāli attīstāma tirdzniecības un saimnieciskās darbības vajadzībām. Iespējams nodrošināt tematiskos tirdziņus, saistībā ar Lilasti kā zvejniecības ciemu.
Ilkene			
25.	80440060044 80440060137		Attīrīt no apauguma upes krastus, izvērtējot un ņemot vērā konkrētajā vietā sastopamās dabas vērtības, hidroloģiskos procesus, krastu eroziju, ģeoloģisko uzbūvi u.c. Upes krastos veidot skatu atvērumus un platformas, noejas pie upes, integrēt kopējā labiekārtojuma sistēmā.

Āņi		
26.	80440120191	 <p>Nodrošināt piekļuvi Gaujas krastmalai, izvērtējot un ņemot vērā konkrētajā vietā sastopamās dabas vērtības, hidroloģiskos procesus, krastu eroziju, ģeoloģisko uzbūvi u.c. Upes krastos veidot skatu atvērumus un platformas, noejas pie upes, integrēt kopējā labiekārtojuma sistēmā.</p>
Garkalne		
27.	80440120434	 <p>Saglabāt dabas un apstādījumu teritorijas ar mērķi veicināt vienotu Garkalnes publiskās ārtelpas attīstību, nodrošināt rekreācijas objektus dažādām vecuma grupām, veicināt piekļuvi Gaujas krastiem, attīstot pastaigu takas un atpūtas vietas, izvērtējot un ņemot vērā konkrētajā vietā sastopamās dabas vērtības, hidroloģiskos procesus, krastu eroziju, ģeoloģisko uzbūvi u.c.</p>
28.	80440120267	 <p>Saglabāt dabas un apstādījumu teritorijas ar mērķi veicināt vienotu Garkalnes publiskās ārtelpas attīstību, nodrošināt rekreācijas objektus dažādām vecuma grupām, veicināt piekļuvi Gaujas krastiem, attīstot pastaigu takas un atpūtas vietas, izvērtējot un ņemot vērā konkrētajā vietā sastopamās dabas vērtības, hidroloģiskos procesus, krastu eroziju, ģeoloģisko uzbūvi u.c.</p>
29.	80440120459	 <p>Ierosinājums teritorijas plānojuma izstrādei – mainīt funkcionālo zonējumu uz dabas un apstādījumu teritorijām, veicināt jaunu sporta un aktivitāšu objektu attīstību dažādām vecuma grupām, nodrošinot publisku pieejamību no apkārt esošajām daudzdzīvokļu dzīvojamām mājām.</p>
Alderi		
30.	80440140127	 <p>Teritorija attīstāma rekreācijas vajadzībām, nodrošinot kultūrvēsturisko, dabas un vizuāli estētisko vērtību saglabāšanu un attīstīšanu – mežu teritorijās iespējams veicināt mežaparka attīstību, papildināt to ar pastaigu takām. Paredzēt sporta un aktivitāšu laukumus dažādām vecuma grupām. Paredzēt vietas vides un mākslas objektu izvietošanai.</p>
31.	80440100140	 <p>Teritorija potenciāli attīstāma kā labiekārtota krastmala, veidojot atpūtas un skatu vietas un veicinot publiskās ārtelpas savienojumu ar Gaujas – Baltežera kanālu. Izskatīt iespēju veidot peldēšanās vietu.</p>

Saglabājamas dabas teritorijas ar perspektīvu rekreācijas funkciju

Divezeri			
32.	80440010168		Saglabājama dabas un apstādījumu teritorija, kas perspektīvā attīstāma rekreācijas vajadzībām, potenciāli attīstot aktīvās atpūtas objektus. Teritorijas un tai apkārt esošo teritoriju turpmākas attīstības gaitā, nepieciešams nodrošināt publisku pieejamību Dūņezera krastmalai.
33.	80440010168 80440010065		Saglabājama dabas un apstādījumu teritorija ar mērķi veicināt publisku pieejamību Dūņezera un Puskas upes krastmalai, perspektīvā veidot labiekārtotu atpūtas un skatu vietu Dūņezera krastā un pastaigu taku gar Puskas upi, nodrošināt tās krasta tīrīšanu.
34.	80440020275 80440020300 80440010064		Saglabājama dabas un apstādījumu teritorija ar mērķi veicināt publisku pieejamību Dūņezera krastam. Perspektīvā teritorijas attīstībā būtu nepieciešams veicināt labiekārtotu atpūtas un skatu vietu, laipu attīstību.
Ilkene			
35.	80440060117		Saglabājama dabas un apstādījumu teritorija, ar iespēju veicināt fizisko un vizuālo piekļuvi teritorijā esošai ūdenstilpei. Publiskās apbūves attīstībā, nodrošināt vidē iekļaujošu apbūvi, un, jebkādas publiskās ārtelpas attīstībā, uzsvars liekams uz dabas un ainavas vizuāli estētisko vērtību saglabāšanu.
Atari			
36.	80440090112		Saglabājama dabas un apstādījumu teritorija, ar mērķi nodrošināt kultūrvēsturiskās un vizuāli estētiskās vērtības, saglabājot atvērtus skatus uz Ataru ezeru. Teritorijā iespējams attīstīt publiski pieejamu gājēju taku, lai veicinātu publisko pieejamību Ataru ezera krastmalai.
37.	80440130541		Saglabājama dabas un apstādījumu teritorija, kas perspektīvā attīstāma kā labiekārtota krastmala. Izskatīt iespēju veicināt peldēšanās vietas attīstību.
Garupe			
38.	80520060048		Saglabājama dabas un apstādījumu teritorija, kurā galvenais uzsvars liekams uz dabas vērtību saglabāšanu, potenciāls teritorijas attīstībā ir nodrošināt ērtu pieejamību Langas upei un saglabāt publisku pieejamību Rīgas jūras līča piekrastei. Teritorija atrodas dabas parka "Piejūra" dabas lieguma zonā, kur jāievēro MK 2021. gada 9. novembra noteikumos Nr.740 "Dabas parka

			“Piejūra” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” noteiktais.
Gauja			
39.	80520021764		Saglabājama dabas un apstādījumu teritorija ar mērķi veicināt publisku pieejamību Dzirnezera krastam. Perspektīvā teritorijas attīstībā būtu nepieciešams veicināt labiekārtotu atpūtas un skatu vietu attīstību, meža teritorijās ierīkot pastaigu takas.
Alderi			
40.	80440140402 80440140413		Saglabājama dabas un apstādījumu teritorija, kurā galvenais uzsvars liekams uz dabas vērtību saglabāšanu, veicinot organizētu gājēju taku attīstību, pēc iespējas mazāk transformējot dabas pamatni. Veicināt sasaisti ar piegulošo pašvaldības īpašumu, kurā iespējams veidot mežaparku.
41.	80440140044		Saglabājama dabas un apstādījumu teritorija, kurā galvenais uzsvars liekams uz dabas vērtību saglabāšanu, veicinot organizētu gājēju taku attīstību, pēc iespējas mazāk transformējot dabas pamatni. Veicināt sasaisti ar piegulošo pašvaldības īpašumu, kurā iespējams veidot mežaparku.
Kadaga			
42.	80440020224 80440050213		Saglabājama dabas un apstādījumu teritorija, ar iespēju veicināt fizisko un vizuālo piekļuvi Kadagas ezeram. Teritorija attīstāma rekreācijas vajadzībām, saglabājot tajā mežaparka funkcijas, saglabājot un attīstot aktīvās atpūtas iespējas un nodrošinot publiski pieejamas skatu un atpūtas vietas Kadagas ezera krastā.

* publiskās ārtelpas perspektīvās attīstības zonas atliktas uz aktuālas teritorijas funkcionālā zonējuma kartes

Ainaviskie skatu punkti (tabulu skatīt kopā ar 8.2. nodaļas 33. attēlu)

Nr.p.k.	Raksturīgais skata punkta attēls	Apraksts
1.		<p>Skats uz Eimuru agroainavu no Garciema ceļa Vērtības: tālas, plašas skatu perspektīvas uz lauksaimniecības zemēm</p>
2.		<p>Skats uz Eimuru agroainavu no Garciema ceļa Vērtības: tālas, plašas skatu perspektīvas uz lauksaimniecības zemēm</p>
3		<p>Skats uz Eimuru agroainavu no Ataru ceļa Vērtības: tālas, plašas skatu perspektīvas uz lauksaimniecības zemēm</p>
4.		<p>Skats uz Eimuru agroainavu no Laveru ceļa Vērtības: tālas, plašas skatu perspektīvas uz lauksaimniecības zemēm</p>

5.		<p>Skats uz Garkalnes mozaikainavu Vērtības: mozaikainava – meža un lauku mijiedarbe, tāla skatu perspektīva ar meža un apbūves kulisēm, dabiska skatu kombinācija (tuvplāns, vidējais plāns, fons un atsevišķi soliteri), līkumots ceļa posms, viensētām raksturīga retināta apbūve</p>
6.		<p>Skats uz Garkalnes mozaikainavu Vērtības: skats uz kultūrvēsturisku objektu (Garkalnes baznīcu)</p>